

การศึกษาตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

นางนวลละออ อานามวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

A Study of the Commercial Bank Credit Market in Thailand

Mrs. Nuallaor Anamwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Economics

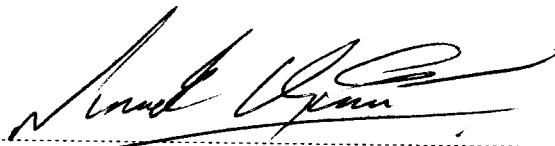
School of Economics

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

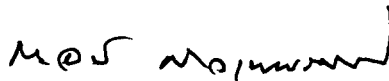
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาตลาดสินค้าเชื้อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
ชื่อและนามสกุล นางนวลละออ อานามวัฒน์
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนี กังวานพรศิริ
2. อาจารย์ ดร. วัลลภ ลิปิพันธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

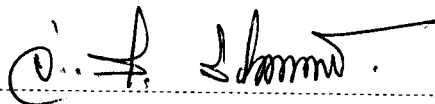
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ อรพันธ์)

กรรมการ

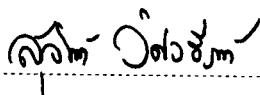
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนี กังวานพรศิริ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. วัลลภ ลิปิพันธ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
เศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

วันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ผู้วิจัย นางนวลละออ อานามวัฒน์ **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนี กังวานพรศิริ (2) อาจารย์ ดร. วัลลภ ธิพิพันธ์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรวมตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และ(2) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

การศึกษาใช้ข้อมูล สินเชื่อ เงินฝาก อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจำนวน 16 ธนาคาร และสาขาของธนาคารต่างประเทศ จำนวน 15 สาขา อัตราดอกเบี้ย และดัชนีการลงทุนภาคเอกชน โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่มกราคม 2538 ถึงธันวาคม 2551 และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดธรรมดาในการประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า (1) การลดค่าธรรมเนียมการทำนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์ การลดอัตราดอกเบี้ยค้ำชำระบัตรเครดิต หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ สภาพคล่อง และเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีผลต่อกระทบต่อตลาดสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มลดบทบาทการให้สินเชื่อลงในอนาคต และหันมาให้ความสำคัญกับรายได้ค่าธรรมเนียม นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องปรับตัวในด้านอื่น เช่น ขยายธุรกิจการเงินให้ครบวงจรมากขึ้น การลงทุนด้านเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการมีนวัตกรรมทางการเงินใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินและ Basel II (2) ผลการประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อพบว่า อุปสงค์ต่อสินเชื่อขึ้นอยู่กับดัชนีการลงทุนของภาคเอกชน สินเชื่อของไตรมาสก่อน ส่วนอุปทานสินเชื่อขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และสินเชื่อของไตรมาสก่อน ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

คำสำคัญ อุปสงค์สินเชื่อ อุปทานสินเชื่อ และสภาพแวดล้อมสินเชื่อ

Thesis title: A Study of the Commercial Bank Credit Market in Thailand
Researcher: Mrs. Nuallaor Anamwat; **Degree:** Master of Economics ;
Thesis advisors: (1) Dr. Kanjane Kangwanpornsi, Associate Professor;
(2) Dr. Wallop Lipphan ; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were first to study overall environment of credit markets in commercial banks of Thailand and second to study factors that determined demand and supply for bank credit.

The study used the data of credit , deposits, the ratio of capital to risk assets of 16 commercial Banks in Thailand and 15 branches of foreign banks, interest rates and indexes of private investment. This research data were gathered in the quarterly pattern from January 1995 to December 2008 and analyzed by the Ordinary Least Square method to estimate coefficient the equations of demand and supply for credit.

The research results showed two main findings. First, reducing real estate fees for juridical action, and outstanding credit card interest rates, Non-Performing Loans (NPL), liquidity and capital to risk assets affected the credit markets. There was a trend among the commercial banks towards an increase of lending in the future. They would focus and put a priority on fee income as well as a focus on adapting to other aspects such as expanding the more perfect financial business cycle, investing on technologies, developing personnel and innovating new financial products in order to be compatible with the financial institutions development plan and Basel II. Second, estimation of credit demand and supply equations indicated that the demand for credit was dependent on the indexes of private investment, loan in the previous quarter. Credit supply was dependent on interest rates, capital to risk assets ratio, loan in the previous quarter at the 95 percent significant level of confidence.

Keywords Demand for Credit, Supply of Credit and Environment Credit

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลงได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ กาญจน์ กังวานพรศิริ และอาจารย์วัลลภ ลิปิพันธ์ ที่ท่านได้กรุณาเอาใจใส่ในการศึกษาของผู้เขียน ตลอดจนให้แนวทางและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานศึกษานี้ นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของคณะเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยประสาทวิชา ความรู้ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษานี้

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้เขียนด้วยดี ตลอดมา และขอบคุณอาจารย์วุฒิพัฒน์ ทวีวัชรพัฒน์ ที่ช่วยสอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป อาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก และเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช ที่ช่วยเป็นกำลังใจอย่างดี

นवलละออ อานามวัฒน์

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
3. สมมติฐานการศึกษา	3
4. ขอบเขตของการศึกษา	3
5. วิธีการศึกษา	4
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	4
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้	7
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อนาคารพาณิชย์	14
3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์	27
บทที่ 3 สภาพแวดล้อมโดยรวมของตลาดสินเชื่อนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	30
1. บทบาทและวิวัฒนาการที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	30
2. เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ Basel II	41
3. สถานการณ์และแนวโน้มตลาดสินเชื่อนาคารพาณิชย์ ในประเทศไทยในอนาคต	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 วิธีการศึกษาและผลการศึกษา.....	65
1. อุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	65
2. แบบจำลองของสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	74
3. ผลการศึกษาสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ	78
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	82
1. สรุปผลการวิจัย	82
2. ข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	90
ข้อมูลทางสถิติ	91
ประวัติผู้วิจัย	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 สัดส่วน NPLs ของธนาคารพาณิชย์	37
ตารางที่ 3.2 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง	40
ตารางที่ 3.3 ทำไมต้อง Basel II: ข้อจำกัด Basel I	43
ตารางที่ 3.4 สินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิต	49
ตารางที่ 3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ก่อนและหลังวิกฤติปี 2540	55

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อ	9
ภาพที่ 2.2 เส้นอุปทานสินเชื่อ	12
ภาพที่ 2.3 คุณภาพในตลาดสินเชื่อ	13
ภาพที่ 3.1 สัดส่วนสินเชื่อเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น	31
ภาพที่ 3.2 สัดส่วนเงินฝากเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น	32
ภาพที่ 3.3 สัดส่วน NPLs ของระบบธนาคารพาณิชย์	38
ภาพที่ 3.4 รายได้ กำไร (ขาดทุนสุทธิ) ของธนาคารพาณิชย์	39
ภาพที่ 3.5 เงินกองทุนและสินทรัพย์เสี่ยง (1) BIS Ratio (2)	41
ภาพที่ 3.6 หลักการที่ 1 ของ Basel II	45
ภาพที่ 3.7 สรุปหลักการที่ 2 และ 3 ของ Basel II	46
ภาพที่ 3.8 แนวทาง/เครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ	50
ภาพที่ 3.9 สรุปผลกระทบ Basel II	53
ภาพที่ 3.10 ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	58
ภาพที่ 3.11 สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1	60
ภาพที่ 3.12 สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2	61
ภาพที่ 3.13 อัตราการขยายตัวหลักทรัพย์ใหม่ภาคเอกชนและสินเชื่อธนาคารพาณิชย์	62
ภาพที่ 4.1 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์	66
ภาพที่ 4.2 แนวโน้มสัดส่วนเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แยกตามประเภทธุรกิจ	67
ภาพที่ 4.3 การขยายตัวของสินเชื่อประเภทหลัก	68
ภาพที่ 4.4 สัดส่วนการปล่อยสินเชื่อเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในประเภทธุรกิจต่างๆ	69
ภาพที่ 4.5 คำนีการลงทุนภาคเอกชน (PII)	70
ภาพที่ 4.6 อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริง	73
ภาพที่ 4.7 เงินฝากของธนาคารพาณิชย์	74

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ กล่าวคือ มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินฝากและการปล่อยสินเชื่อ สัดส่วนการระดมเงินฝากและการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 75 เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่ประชาชนมีความคุ้นเคยมากที่สุดและได้รับความนิยมมากกว่าสถาบันการเงินอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ถือเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไป เนื่องจากธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางยังไม่สามารถระดมเงินทุนโดยตรงจากตลาดทุนซึ่งมักจะจำกัดเฉพาะหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่ แม้ว่าจะมีการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) เพื่อระดมทุนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและย่อมก็ตาม แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์มากนักเมื่อเทียบกับตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ถ้าเปรียบเทียบในไตรมาสที่ 4 ของปี 2551 มีหลักทรัพย์ออกใหม่ระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 245,935 ล้านบาท ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่มีจำนวนสูงถึง 7,545,404 ล้านบาท

บทบาทและความสำคัญของตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยคงมิได้มีความหมายเพียงตัวเลขสินเชื่อที่สูงกว่าสถาบันการเงินอื่นหรือสูงกว่าการระดมทุนในรูปแบบอื่นเท่านั้น แต่ยังมีคามหมายหรือสะท้อนนัยสำคัญทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ศาสตราจารย์เออร์วิง ฟิชเชอร์ นักเศรษฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเยล ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินและกระแสการใช้จ่ายเงินหรือเรียกว่าทฤษฎีปริมาณเงิน โดยมีสมการการแลกเปลี่ยนคือ $MV = Py$ โดยที่ M คือ ปริมาณเงิน V คือ อัตราการหมุนเวียน P คือ ราคาสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย และ y คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่แท้จริง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจเท่ากับรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์มวลรวม ตัวแปรรายได้ประชาชาติมักมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาในบางช่วงอาจขยายตัวแต่ในบางช่วงอาจหดตัว ดังนั้นปริมาณเงินจะต้องเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันด้วยเพื่อให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจ แต่ปัญหาก็คือธนาคารกลางคงจะไม่เพิ่มหรือลดการพิมพ์ธนบัตรตลอดเวลาตามความต้องการของระบบเศรษฐกิจ ตัวแปรสินเชื่อจึงเป็นตัวแปรที่ช่วยรองรับการขยายตัวหรือหดตัวของกิจกรรมทาง

เศรษฐกิจได้ โดยธนาคารกลางใช้นโยบายการเงินเพื่อให้เกิดกลไกการส่งผ่านนโยบายการเงินผ่านช่องทางสินเชื่อ เมื่อปริมาณเงินและสินเชื่ออยู่ในภาวะสมดุลกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจ กลไกการขับเคลื่อนของระบบเศรษฐกิจก็จะดำเนินไปได้โดยราบรื่น แต่ถ้าเมื่อใดเกิดความไม่สมดุลขึ้นในภาคการเงินและภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง ปัญหาเศรษฐกิจก็จะตามมา ถ้าปัญหารุนแรงมากก็จะเกิดเป็นวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน วิกฤติสินเชื่อ (Credit Crunch) ดังเช่นกรณีของประเทศไทยในปี 2540 และปัญหาซับไพร์มในสหรัฐอเมริกาปลายปี 2551

จากที่กล่าวมาข้างต้นคงจะทราบถึงความสำคัญของตลาดสินเชื่อว่าเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การจ้างงาน รายได้ประชาชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากที่สุด นับตั้งแต่การโอนเงินเดือนผ่านบัญชีธนาคาร การหักชำระค่าสาธารณูปโภค การฝาก การถอน และอื่น ๆ การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาในช่วงเวลาก่อนที่จะเกิดวิกฤติและหลังการเกิดวิกฤติปี 2540 เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ ดัชนีเศรษฐกิจมหภาค สถานการณ์แนวโน้มตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอนาคต รวมทั้งปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มจะเปิดเสรีทางการเงินในอนาคต ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพยายามออกกฎเกณฑ์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน รองรับการแข่งขันทางการเงินที่จะมีมากขึ้นในอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจได้ทราบสถานการณ์ตลาดสินเชื่อในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ อันเป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อไป

การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ไม่เหมือนกับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถควบคุมตัวแปรได้เหมือนอยู่ในห้องทดลอง หรือวิศวกรสามารถควบคุมคุณภาพของผลงานได้ เพราะห้องทดลองของวิชาเศรษฐศาสตร์ก็คือสังคมมนุษย์ที่มีตัวแปรเกี่ยวข้องมากมาย บางตัวแปรไม่มีการจัดเก็บเป็นข้อมูลทางสถิติ ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่มีอยู่ ผลการวิเคราะห์บางตัวแปรอาจไม่เป็นไปตามทฤษฎีหรือสมมติฐานที่กำหนดไว้ เพราะเป็นไปได้ในความเป็นจริงที่จะทดลองเพิ่มหรือลดปริมาณสินเชื่อแล้วให้นักเศรษฐศาสตร์นั่งรอดูผลของการเปลี่ยนแปลงสินเชื่อหรือหาปัจจัยที่กำหนดปริมาณสินเชื่อ ดังนั้นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์ทำได้ก็คือการเฝ้ารอดูปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจแล้วนำมาศึกษาหาคำตอบของปัญหา หาแนวทางแก้ไข กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรวมตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ 2538-2551

3. สมมติฐานการศึกษา

- 3.1 อุปทานสินเชื่อที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริง ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และปริมาณสินเชื่อที่แท้จริงในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน
- 3.2 อุปสงค์สินเชื่อที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ปริมาณสินเชื่อที่แท้จริงในช่วงเวลาที่ผ่านมา แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริง และตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน

4. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาในระดับมหภาคเกี่ยวกับข้อมูลสินเชื่อ เงินฝาก อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจในการวิเคราะห์ตลาดสินเชื่อ ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 16ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารเกียรตินาคิน ธนาคารไอเอ็มบี ธนาคารทีสโก้ ธนาคารธนาชาต ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารยูโอบี ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์(ไทย) ธนาคารสินเอเชีย ธนาคารไทยเครดิตเพื่อรายย่อย ธนาคารแลนด์แอนด์เฮาส์เพื่อรายย่อย สาขาธนาคารต่างประเทศจำนวน 15 สาขา ได้แก่ ธนาคารคาลิง ธนาคารเจฟิมอร์แกน เชส ธนาคารซีทีแบงก์ ธนาคารซูมิโตโม มิทซุย แบงกิ้ง คอร์ปอเรชั่น ธนาคารคอยซ์แบงก์ ธนาคารบีเอ็นพี พารีบาส์ ธนาคารมิซูโฮ คอร์ปอเรชั่น ธนาคารแห่งโตเกียวมิซูบิชิ ยูเอฟเอ ธนาคารแห่งประเทศจีน ธนาคารแห่งอเมริกา เนชั่นแนล โซซิเอชั่น ธนาคารอาร์ เอชบี ธนาคารอินเดีย โอเวอร์ซีส์ ธนาคารเอบีเอ็นเอมโร เอ็นวี

ธนาคาร โอเวอร์ซี-ไชนีสแบงก์กึ่งคอร์ปอเรชั่น ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้แบงกิงคอร์ปอเรชั่น โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่เดือนมกราคม 2538 ถึง ธันวาคม 2551

5. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมขอบเขต และวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงแบ่งหัวข้อตามวิธีการศึกษาได้ดังนี้

5.1 การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดยศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรวมของตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ บทบาทและความสำคัญของธนาคารพาณิชย์ วิวัฒนาการที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ BIS II ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน เพื่อให้เห็นภาพรวมในระดับมหภาคเกี่ยวกับตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

5.2 การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่จัดทำเป็นรายไตรมาสโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ มกราคม 2538 ถึง ธันวาคม 2551 ประกอบด้วยข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อ ปริมาณเงินฝาก เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง อัตราดอกเบี้ย ข้อมูลตัวแทนภาวะเศรษฐกิจมหภาคคือ ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด Ordinary Least Square ประมาณค่าสมการถดถอยในแบบจำลอง เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่คาดว่าเป็นตัวแปรที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และใช้วิธีพรรณนาเพื่ออธิบายผลการประมาณค่าทางสถิติ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

คำจำกัดความและขอบเขตของตัวแปรที่นำมาใช้ประกอบในสมการเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นมีดังนี้

6.1 ตัวแปรปริมาณสินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (RCRE) หมายถึง เงินให้สินเชื่อคงค้างที่เกิดขึ้นจริง ณ วันสิ้นไตรมาส ปรับลดโดยใช้ดัชนีผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP deflator) ในการศึกษาจะใช้ข้อมูลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย รวมสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ รวมถึงการวิเทศธนกิจที่กู้ยืมใช้ในประเทศ (Out-in)

6.2 ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริง (RMLR) หมายถึง ผลตอบแทนหรือจำนวนเงินที่ผู้กู้ต้องจ่ายชำระแก่ผู้ให้กู้ โดยสัญญาว่าจะชำระคืนเต็มมูลค่าในวันที่ครบกำหนดในอนาคตตามที่ตกลงกันไว้ ในการศึกษาจะใช้อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริง ซึ่งเท่ากับ อัตราดอกเบี้ย MLR ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ย (อัตราดอกเบี้ยสูงสุดกับต่ำสุด) ลบ อัตราเงินเฟ้อ

ในตลาดสินเชื่อจะมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ 3 ประเภท ประเภทแรก คืออัตราดอกเบี้ย MLR (Minimum Loan Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบมีระยะเวลาที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทที่สอง คือ อัตราดอกเบี้ย MOR (Minimum Overdraft Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยประเภทเบิกเกินบัญชีที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี ประเภทสุดท้ายคืออัตราดอกเบี้ย MRR (Minimum Retail Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี ทั้งนี้ใช้เชื่อมโยงเข้ากับอัตราดอกเบี้ย MLR และธนาคารพาณิชย์จะบวกส่วนต่างสูงสุดได้ไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี ตามความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละราย เนื่องจากปริมาณสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นของภาคธุรกิจแบบมีระยะเวลาซึ่งเรียกเก็บอัตรา MLR ดังนั้นในการศึกษาจึงเลือกใช้อัตราดอกเบี้ย MLR ทดสอบ

6.3 ตัวแปรเงินฝากที่แท้จริง หมายถึง เงินรับฝากทุกประเภทจากเอกชนทั้งประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลา เป็นขอดีคงค้าง ณ วันสิ้นไตรมาสทั้งประเภทมีดอกเบี้ยและไม่มีดอกเบี้ย ปรับลดโดยใช้ดัชนีผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP deflator) ในการศึกษาจะครอบคลุมธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งจะใช้เป็นตัวแปรอธิบายที่มาส่วนใหญ่ของการจัดหาเงินทุนในการทำธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

6.4 ตัวแปรอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio)

6.4.1 เงินกองทุน หมายถึง

1) ทุนชำระแล้ว (ยกเว้นทุนชำระแล้วที่ได้จากการออกหุ้นบุริมสิทธิ) ซึ่งรวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยได้รับและเงินที่ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทยนั้น

2) เงินที่ได้รับจากการออกหุ้นบุริมสิทธิชนิดไม่สะสมเงินปันผล

3) ทุนสำรองตามกฎหมาย

4) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

5) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร

6) เงินที่ได้รับจากการออกตราสารหนี้ด้วยสิทธิที่มีลักษณะคล้ายหุ้นที่ไม่สะสมดอกเบี้ยจ่าย และไม่ชำระดอกเบี้ยในปีที่ไม่มีผลกำไร (Hybrid Tier 1) และเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

6.4.2 สินทรัพย์เสี่ยง หมายถึง รายการในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ในด้านสินทรัพย์ทุกรายการ และภาระผูกพันทุกรายการ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย การที่ธนาคารพาณิชย์มีขนาดของสินทรัพย์เสี่ยงสูงขึ้นจะเป็นภาระต่อการสำรองเงินกองทุน

6.5 ตัวแปรดัชนีการลงทุนภาคเอกชน (Private Investment Index : PII) ประกอบด้วยดัชนีหลายตัวแปร เช่น ปริมาณการจำหน่ายปูนซีเมนต์ในประเทศ ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์ มูลค่าการนำเข้าสินค้าทุนจากต่างประเทศ พื้นที่ขออนุญาตก่อสร้าง การขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยถือว่ามีประโยชน์ โดยเป็นการเพิ่มความรู้ใหม่ให้กับผู้ที่ศึกษาทั้งในแง่ของธนาคารพาณิชย์และเศรษฐกิจมหภาค มีการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลสถิติ วิเคราะห์และอธิบายผลโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ ในที่นี้สามารถสรุปประโยชน์ที่สำคัญได้ดังนี้

7.1 เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

7.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

7.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการเงินการธนาคารนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์นโยบายการปล่อยสินเชื่อ การปรับตัวเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินธุรกิจและภาควิชาการนำไปศึกษาเกี่ยวกับตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานของสินเชื่อ สำหรับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้นจะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ การปันส่วนสินเชื่อ Credit Crunch ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ ทั้งกรณีศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบจำลองในบทต่อไป

1. แนวคิดทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้

ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้นจะใช้แนวคิดทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้มาเป็นกรอบในการศึกษาว่า ตัวแปรใดที่สะท้อนสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์เต็มใจที่จะปล่อยกู้และความต้องการในการขอสินเชื่อ โดยประยุกต์ใช้กับข้อมูลที่มีอยู่ของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้เป็นการอธิบายดุลยภาพในตลาดเงินทุนให้กู้และตลาดตราสารหนี้ ตามทฤษฎีที่ว่าถ้าในตลาดเงินทุนให้กู้เกิดดุลยภาพก็แสดงว่าตลาดตราสารหนี้เกิดดุลยภาพด้วยเช่นกัน ดังนั้นในทางเศรษฐศาสตร์ถ้ากล่าวถึงเฉพาะดุลยภาพในตลาดเงินทุนให้กู้ ก็ต้องเข้าใจว่าเกิดดุลยภาพในตลาดตราสารหนี้ด้วย

1.1 อุปสงค์ต่อสินเชื่อ การศึกษาตลาดสินเชื่อหรือตลาดปริมาณเงินทุนให้กู้ ถ้าพิจารณาในตลาดตราสารหนี้ก็คืออุปทานตราสารหนี้ อุปสงค์ต่อสินเชื่อหรือความต้องการสินเชื่อเกิดขึ้นเพราะหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เช่น ภาคธุรกิจมีความต้องการสินเชื่อเพื่อการลงทุน ภาคครัวเรือนต้องการสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค ภาครัฐบาลต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปใช้จ่ายตามงบประมาณ ภาคต่างประเทศต้องการสินเชื่อเพื่อธุรกิจต่างประเทศ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์ต่อสินเชื่อ

1.1.1 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ต่อสินเชื่อ ในการศึกษาทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์หรือสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มากมายที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้สินเชื่อของประชาชน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย ผลตอบแทนมวลรวมในประเทศ กำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ภาษีธุรกิจ การคาดการณ์ภาวะเงินเฟ้อ

1) อัตราดอกเบี้ย เนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่มีความและมีราคา ราคาของเงิน เรียกว่า อัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของผู้กู้และเป็นผลตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ในการลงทุน ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยและอุปสงค์ต่อสินเชื่อมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงข้าม ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจะทำให้ต้นทุนการกู้ยืมเงินเพิ่มขึ้น ภาคธุรกิจจะกู้ยืมเงินน้อยลง เพราะไม่มั่นใจว่าผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนจะคุ้มค่าเพียงพอกับที่ชำระดอกเบี้ยหรือไม่ เช่นเดียวกันกับภาคครัวเรือนการกู้ยืมเงินมาเพื่ออุปโภคบริโภคต้องเผชิญกับภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นจึงทำให้อุปสงค์ต่อสินเชื่อลดลง

2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ประกอบด้วย รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคของภาคครัวเรือน (C) รายจ่ายในการลงทุนของภาคธุรกิจ (I) รายจ่ายของภาครัฐบาล (G) และการส่งออกสุทธิ (X-M) เป็นตัวแปรที่สะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหภาค ถ้านำมาเชื่อมโยงกับตลาดเงินตัวแปรนี้สะท้อนความต้องการถือเงินของระบบเศรษฐกิจ ตามสมการการแลกเปลี่ยนทฤษฎีปริมาณเงินของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ($MV = Py$ (หรือ GDP)) ซึ่งอุปทานของเงินที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจขณะใดขณะหนึ่งประกอบด้วยเงินสดที่อยู่ในมือประชาชน ส่วนหนึ่งเป็นปริมาณสินเชื่อของสถาบันการเงิน ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของ GDP จะทำให้ภาคธุรกิจมีอุปสงค์ต่อสินเชื่อเพิ่มขึ้นด้วย เพราะรายจ่ายในการลงทุนของภาคธุรกิจส่วนหนึ่งมาจากสินเชื่อ

3) กำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ในการตัดสินใจลงทุนหรือขยายกิจการ เช่น สร้างโรงงาน สั่งซื้อเครื่องจักร พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด ภาคธุรกิจย่อมต้องคาดคะเนกำไรที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ซึ่งจะสังเกตได้ว่าในวิชาเศรษฐศาสตร์มักจะมีการศึกษาเกี่ยวกับส่วนเพิ่มหรือหน่วยสุดท้าย (Marginal) เช่น ต้นทุนส่วนเพิ่ม รายรับส่วนเพิ่ม อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม คำว่า “ส่วนเพิ่ม” ที่นักเศรษฐศาสตร์นำมาใช้มีแรงจูงใจมาจากอะไร นักเศรษฐศาสตร์นำมาจากจิตสำนึกที่อยู่ในมนุษย์ทุกคนที่เขาจะต้องมีการตัดสินใจเลือกตลอดเวลาเพราะทรัพยากรมีจำกัด กล่าวคือ จะตัดสินใจเลือกถ้าพิจารณาแล้วว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าต้นทุนที่จ่ายไปซึ่งเป็นการคิดเชิงส่วนเพิ่มตลอด ดังนั้นการตัดสินใจลงทุนของภาคธุรกิจย่อมขึ้นอยู่กับกำไรที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน ถ้าภาคธุรกิจคาดคะเนว่าเศรษฐกิจจะขยายตัว เจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น หากลงทุนขยายกิจการ สินค้าที่ผลิตออกมาขายออกได้หมดมีโอกาสดำเนินกำไรเพิ่มขึ้น ภาคธุรกิจก็จะมีอุปสงค์ต่อสินเชื่อเพิ่มขึ้น

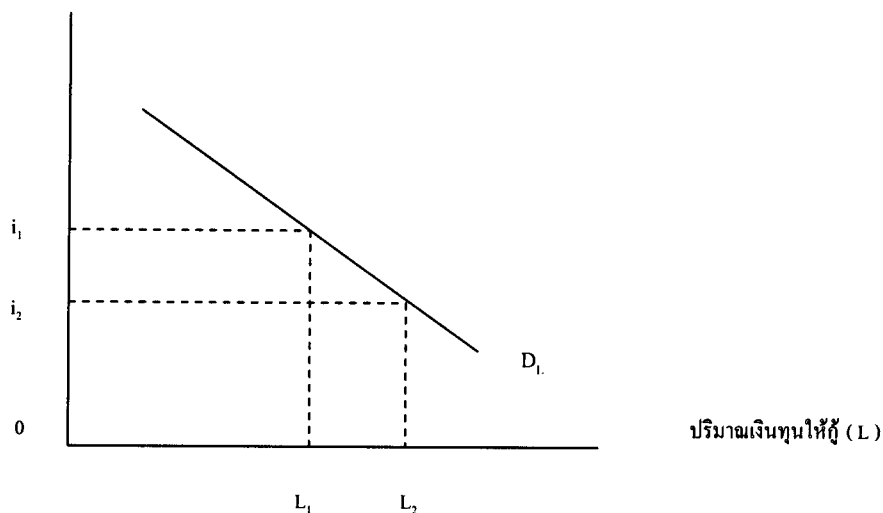
4) ภาษีธุรกิจ เป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายของภาคธุรกิจมีผลต่อกำไรสุทธิ ในประเทศใดที่รัฐบาลมีการสนับสนุนการลงทุน โดยให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีแก่ภาคธุรกิจ เช่น การลงทุนในบางพื้นที่จะได้รับการยกเว้นภาษีเป็นระยะเวลา 5 ปี การนำเข้าเครื่องจักรเพื่อผลิตสินค้าส่งออกจะ

ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้า รวมทั้งขั้นตอนการชำระภาษีที่รวดเร็ว ชัดเจน โปร่งใส ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนในการชำระภาษีของภาคธุรกิจลดลง กำไรสุทธิหลังหักภาษีมากขึ้น ภาคธุรกิจก็มีแรงจูงใจในการลงทุน ทำให้มีอุปสงค์ต่อสินเชื่อมากขึ้นด้วย ซึ่งตรงข้ามกับบางประเทศที่แม้ว่ารัฐบาลจะให้สิทธิพิเศษลดหย่อนภาษีมากเพียงใด แต่ก็ไม่ได้มีส่วนทำให้การลงทุนในประเทศขยายตัวมากนัก เพราะมีระเบียบการชำระภาษีที่ยังไม่ชัดเจน มีการชำระภาษีล่าช้า มีการเปลี่ยนแปลงตลอดหรือต้องมีการจ่ายเงินได้โตะ

5) การคาดการณ์ภาวะเงินเฟ้อ เนื่องจากการเกิดเงินเฟ้อจะทำให้มีฝ่ายที่ได้รับประโยชน์และฝ่ายที่เสียประโยชน์ ในส่วนของผู้กู้หรือภาคธุรกิจจะได้รับประโยชน์เพราะอำนาจซื้อของเงินในช่วงเวลาที่ได้รับเงินกู้มากกว่าอำนาจซื้อของเงินในช่วงเวลาที่ชำระคืน ซึ่งจะตรงข้ามกับผู้ให้กู้หรือสถาบันการเงินจะเป็นฝ่ายที่เสียประโยชน์ ดังนั้นถ้าภาคธุรกิจคาดการณ์ว่าภาวะเงินเฟ้อในอนาคตจะสูงขึ้น ภาคธุรกิจจะตัดสินใจขอกู้เงินหรือออกตราสารหนี้มาเสนอขายมากขึ้น ซึ่งจะได้รับประโยชน์ทั้งสองด้าน ด้านแรกผลจากอำนาจซื้อของเงินกู้ ด้านที่สองผลจากราคาสินค้าที่สูงขึ้นมากกว่าต้นทุนที่สูงที่ขึ้น แต่ท้ายที่สุดแล้วจะทำให้รายรับรวมเพิ่มขึ้นหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของสินค้าและบริการของแต่ละหน่วยธุรกิจ

1.1.2 เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อ ปรากฏตามภาพ 2.1 ดังนี้

อัตราดอกเบี้ย (i)

ภาพที่ 2.1 เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อ

จากภาพที่ 2.1 เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อ (D_L) มีลักษณะทอดลงจากซ้ายมาขวา มีความชันเป็นลบแสดงความสัมพันธ์ในทิศทางที่ตรงข้ามกันกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ หากกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลง (เพิ่มขึ้น) อุปสงค์ต่อสินเชื่อจะเพิ่มขึ้น (ลดลง) ตามรูป แต่ในกรณีที่ปัจจัยอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงจะทำให้เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อเคลื่อนย้ายทั้งเส้น ถ้ามีผลทำให้อุปสงค์ต่อสินเชื่อเพิ่มขึ้น (ลดลง) เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อจะเคลื่อนย้ายไปทางขวา (ซ้าย) เช่น การเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินในปี 2540 หากกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ เส้นอุปสงค์ต่อสินเชื่อจะเคลื่อนย้ายไปทางซ้ายมือ

1.2 อุปทานของสินเชื่อ หรือสินเชื่อที่ผู้ให้กู้เต็มใจปล่อยกู้เป็นการพิจารณาในตลาดปริมาณเงินทุนให้กู้ ถ้าพิจารณาในตลาดตราสารหนี้ก็คือผู้ที่มีอุปสงค์ในตราสารหนี้ เนื่องจากในระบบเศรษฐกิจบุคคลแต่ละคนจะมีอรรถประโยชน์เกี่ยวกับการบริโภคที่แตกต่างกัน บางคนให้ความสำคัญกับอรรถประโยชน์ของการบริโภคในปัจจุบันมาก ขณะที่บางคนให้ความสำคัญกับอรรถประโยชน์ของการบริโภคในอนาคตมากกว่า ดังนั้นก็จะทำการเก็บออมเงินไว้สำหรับเพิ่มการบริโภคในอนาคต สถาบันการเงินจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดสรรเงินทุนจากผู้ออมไปยังผู้กู้ โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกในการจัดสรรเงินทุน นอกจากอัตราดอกเบี้ยแล้วยังมีปัจจัยอะไรอีกบ้างที่เป็นตัวกำหนดอุปทานสินเชื่อ

1.2.1 ปัจจัยที่กำหนดอุปทานสินเชื่อ สินเชื่อมีส่วนสำคัญอย่างมากในการทำให้กระแสการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่น เพิ่มประสิทธิภาพในการบริโภค สนับสนุนการลงทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงอุปทานสินเชื่อ สินเชื่อที่ผู้ให้กู้เต็มใจจะปล่อยกู้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการได้แก่ อัตราดอกเบี้ย ความมั่งคั่ง ผลตอบแทนและภาวะเงินเฟ้อที่คาดการณ์ ความเสี่ยงสภาพคล่อง และต้นทุนสารสนเทศ

1) อัตราดอกเบี้ย เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนที่ผู้ให้กู้จะได้รับจากการนำเงินทุนไปปล่อยกู้ ดังนั้นผู้ให้กู้ย่อมเต็มใจให้กู้มากขึ้นเมื่อได้รับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้น นั่นคืออุปทานสินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปทานดังเช่นสินค้าและบริการทั่วไป

2) ความมั่งคั่ง คำว่า “ความมั่งคั่ง” มีความหมายที่กว้างกว่า คำว่า “รายได้” และคำว่า “เงิน” กล่าวคือ ความมั่งคั่งจะรวมทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เข้าไปด้วย บางคนอาจมีรายได้มากแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะมีทรัพย์สินหรือมีความมั่งคั่งมาก ความมั่งคั่งมีผลต่ออุปทานปริมาณเงินทุนให้กู้เพราะว่าถ้าประชาชนมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นจะทำให้อุปทานปริมาณเงินทุนให้กู้เพิ่มขึ้นมากด้วย ถ้านำทฤษฎีการบริโภคของเคนส์มาอธิบายก็จะเป็นในลักษณะที่ว่า เมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ขึ้น การบริโภคโดยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นและประชาชนจะเก็บออมเงินมากขึ้น เนื่องจากในขณะนั้นมีสินค้าอุปโภคบริโภคพร้อมมูลแล้ว เงินออมที่มากขึ้นถือเป็นแหล่งอุปทาน ปริมาณเงินทุนให้กู้ ดังนั้นความมั่งคั่งจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

3) ผลตอบแทนและภาวะเงินเฟ้อที่คาดการณ์ ในการนำปริมาณเงินทุนไปให้กู้ นั้น ผู้ให้กู้ย่อมพิจารณาว่าดอกเบี้ยรับหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการปล่อยกู้สุทธิแล้วจะเป็นเท่าใด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับอัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์ เพราะอัตราเงินเฟ้อทำให้อำนาจซื้อของเงินลดลง กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง = อัตราดอกเบี้ยในนาม - อัตราเงินเฟ้อ ยิ่งอัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์สูงขึ้นเท่าไร อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่ผู้ให้กู้จะได้รับยิ่งน้อยลงเท่านั้น ในกรณีที่ผู้ให้กู้คาดการณ์ว่าภาวะเงินเฟ้อจะสูงขึ้น ดังนั้นเขาจะเต็มใจปล่อยกุน้อยลง ทำให้ปริมาณเงินทุนให้กู้ลดลง แสดงว่าอุปทานสินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับภาวะเงินเฟ้อที่คาดการณ์

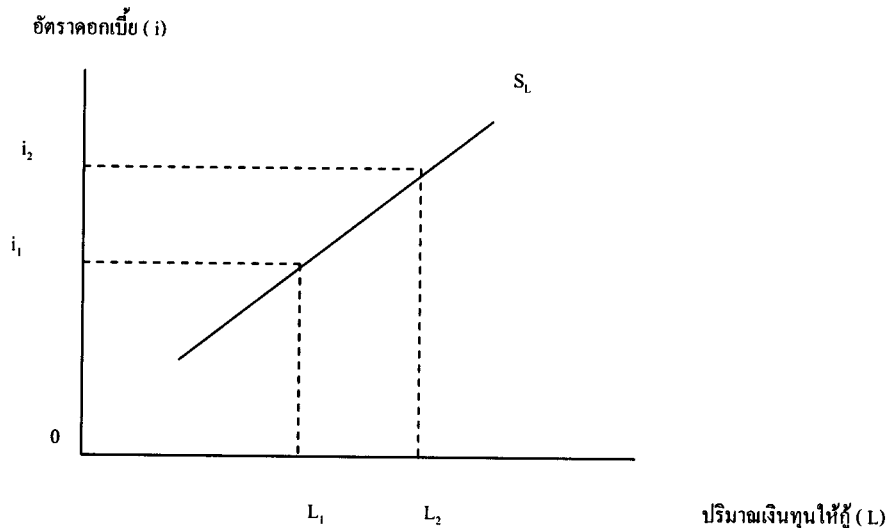
4) ความเสี่ยง การให้สินเชื่อหรือการซื้อตราสารหนี้เป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้คืนตามเงื่อนไข ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยซึ่งจะมีผลต่อราคาตราสารหนี้ ความเสี่ยงทางการตลาด ความเสี่ยงจากสิทธิแฝงในตราสารหนี้ เป็นต้น ถ้ากรณีที่การให้สินเชื่อมีความเสี่ยงมากขึ้น โอกาสที่ผู้ให้กู้จะได้รับชำระคืนยิ่งน้อยลง ผู้ให้กู้ก็จะเต็มใจปล่อยกุน้อยลงหรือทำให้อุปทานสินเชื่อลดลง อย่างไรก็ตามในการปล่อยสินเชื่อนั้นก็จะมี การเปรียบเทียบความเสี่ยงกับการลงทุนในสินทรัพย์อื่นด้วย เช่น หุ้นสามัญ อสังหาริมทรัพย์ ทองคำ แม้ว่าความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อเท่าเดิมแต่ความเสี่ยงจากการลงทุนในสินทรัพย์อื่นน้อยลงก็อาจจะมีผลทำให้ความเต็มใจในการให้สินเชื่อลดลงได้

5) สภาพคล่อง สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนตราสารหนี้หรือสินทรัพย์ที่ถือไว้เป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ขาดทุนหรือขาดทุนเพียงเล็กน้อย ผู้ให้กู้จะพิจารณาว่าการนำเงินไปซื้อพันธบัตรรัฐบาลหรือซื้อตราสารหนี้เอกชนมีสภาพคล่องมากเพียงใด หากเขาจำเป็นต้องใช้เงินก่อนที่ระยะเวลาตราสารหนี้จะครบกำหนด มีตลาดรองรับการซื้อขายเปลี่ยนมือหรือไม่ ถ้ามีตลาดรองรับการซื้อขายเปลี่ยนมือก็จะทำให้การลงทุนในตราสารหนี้ที่มีความน่าสนใจมากกว่า ยิ่งตราสารหนี้ที่มีสภาพคล่องน้อย อุปสงค์ที่มีต่อตราสารหนี้ก็ยิ่งน้อยลงหรือมีปริมาณเงินทุนให้กู้ที่น้อย ดังนั้นการระดมเงินกู้โดยอ้อมผ่านสถาบันการเงินจึงเป็นทางเลือกที่ทำให้ภาคธุรกิจมีช่องทางในการระดมเงินมากขึ้น

6) ต้นทุนสารสนเทศ เกิดจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันด้านข่าวสารข้อมูลระหว่างผู้กู้กับผู้ปล่อยกู้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า Adverse Selection และMoral Hazard ในตลาดปริมาณเงินทุนให้กู้ย่อมมีต้นทุนสารสนเทศเกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้ให้กู้จะต้องหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ในการประเมินความเสี่ยง ประเมินอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ และ

ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ถ้าตราสารหนี้ตัวใดมีข้อมูลข่าวสารที่มาก เปิดเผยต่อสาธารณะชน ผู้ให้กู้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายและมีการประเมินจัดอันดับความน่าเชื่อถือ โดยบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ ผู้ให้กู้ก็จะไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการแสวงหาข่าวสารมากนัก อุปทานปริมาณเงินทุนให้กู้ย่อมมีมากกว่าตราสารหนี้ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือบริษัทใหม่ ผู้ให้กู้จะต้องแสวงหาข่าวสารอย่างมากในการลงทุน ทำให้มีต้นทุนสารสนเทศสูงอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับอาจจะไม่คุ้ม ดังนั้นความสนใจในการลงทุนตราสารหนี้ประเภทนี้จะมีน้อย อุปทานปริมาณเงินทุนให้กู้ย่อมน้อยกว่าตราสารหนี้ที่มีข้อมูลข่าวสารมาก

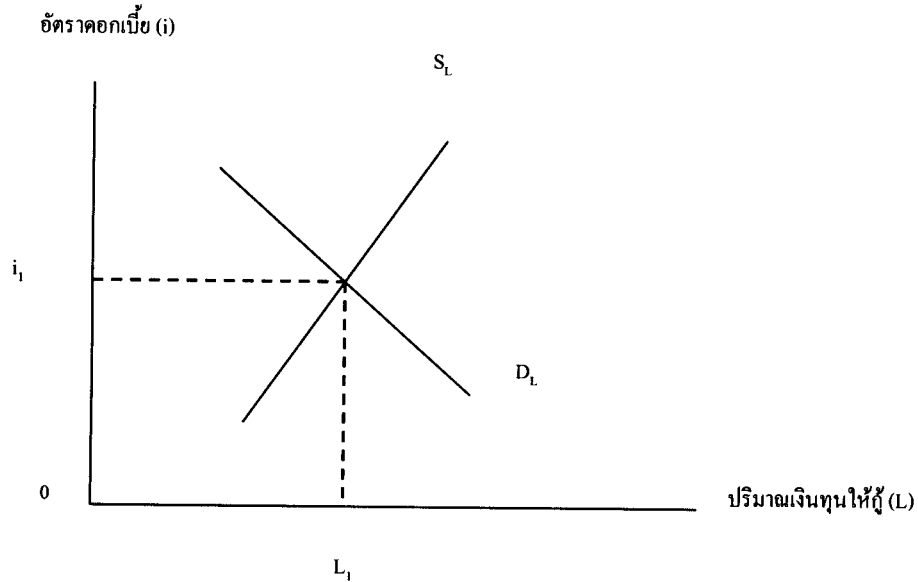
1.2.2 เส้นอุปทานของสินเชื่อ ปรากฏตามภาพที่ 2.2 ดังนี้

ภาพที่ 2.2 เส้นอุปทานสินเชื่อ

จากภาพที่ 2.2 เส้นอุปทานสินเชื่อ (S_L) มีลักษณะทอดขึ้นจากซ้ายไปขวา มีความชันเป็นบวก แสดงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างอัตราดอกเบี้ยและปริมาณเงินทุนให้กู้ กล่าวคือ หากกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น (ลดลง) อุปทานของสินเชื่อจะเพิ่มขึ้น (ลดลง) แต่ในกรณีปัจจัยอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงจะทำให้เส้นอุปทานสินเชื่อเคลื่อนย้ายทั้งเส้น ถ้ามีผลทำให้อุปทานสินเชื่อเพิ่มขึ้น (ลดลง) เส้นอุปทานจะเคลื่อนย้ายไปทางขวามือ (ซ้ายมือ) เช่น ถ้าธนาคารกลางซื้อพันธบัตรจากประชาชน หากกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ประชาชนจะนำเงินที่ได้จากการขายพันธบัตรไปฝากที่ธนาคารพาณิชย์ ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสำรองเพิ่มขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะนำเงินสำรองที่เพิ่มขึ้นบางส่วนไปปล่อยสินเชื่อ ทำให้เกิดกระบวนการสร้างเงินฝาก ทำให้อุปทานสินเชื่อในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เส้นอุปทานสินเชื่อเคลื่อนย้ายไปทางขวามือ

1.3 คุณลักษณะของตลาดปริมาณเงินทุนให้กู้ ปรากฏตามภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 คุณลักษณะในตลาดสินเชื่อ

จากภาพที่ 2.3 คุณลักษณะในตลาดสินเชื่อเกิดขึ้นเมื่อเส้นอุปสงค์สินเชื่อตัดกับเส้นอุปทานสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะอยู่ที่ i_1 สินเชื่อคุณลักษณะอยู่ที่ L_1 ถ้าอัตราดอกเบี้ยอยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะจะมีแนวโน้มปรับตัวเข้าสู่อัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะเสมอ กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยอยู่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะ จะทำให้อุปทานสินเชื่อมีมากกว่าอุปสงค์ที่มีต่อสินเชื่อ เพราะในระดับอัตราดอกเบี้ยที่สูงผู้ให้กู้ยอมเต็มใจให้กู้มากขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับผู้กู้ที่มีความเต็มใจกู้ลดลง ทำให้เกิดอุปทานสินเชื่อส่วนเกินในตลาดสินเชื่อ ผู้ที่ต้องการปล่อยกู้จะต้องปรับลดอัตราดอกเบี้ยลง ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยจึงมีแนวโน้มปรับตัวลดลง ทำให้อุปสงค์ที่มีต่อสินเชื่อเพิ่มขึ้น ขณะที่อุปทานของสินเชื่อลดลง และปรับตัวจนกระทั่งอุปสงค์ต่อสินเชื่อเท่ากับอุปทานสินเชื่อที่ระดับอัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะ แต่ในกรณีที่อัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจริงอยู่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยคุณลักษณะ กลไกการปรับตัวก็จะเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับที่กล่าวมาข้างต้น

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

สุกิจ ห่อวโนทยาน (2535) ศึกษาการปันส่วนสินเชื่อและการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย วัตถุประสงค์ของการศึกษาต้องการทดสอบเชิงประจักษ์ว่า การปันส่วนสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีจริงหรือไม่ รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการปันส่วนสินเชื่อกับการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย วิธีการศึกษาสร้างแบบจำลองอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อในภาวะตลาดสินเชื่อไร้ดุลยภาพ (Disequilibrium Model) เก็บข้อมูลทศวรรษปฏิวัติเศรษฐกิจในทศวรรษ 1970-1980 โดยมีแบบจำลองดังนี้

$$SCB_t = f(TD_t^+, IBOT_t^-, TF_t^+, Dum_t^+, IP_t^+)$$

SCB = อุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

IP = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ (ใช้ค่าเฉลี่ยของ MOR และ MLR)

IBOT = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ใช้ Bank Rate)

TD = ปริมาณเงินฝากทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์

TF = ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

Dum = 0 หมายถึง มีเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเกิน 1 ปี

= 1 หมายถึง ไม่มีเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเกิน 1 ปี

สมการอุปสงค์สินเชื่อ

$$DCB_t = f(GNP_t^+, DI_t^-, P_t^+, IP_t^-)$$

DCB = อุปสงค์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

IP = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ (ค่าเฉลี่ยของ MOR และ MLR)

DI = ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศกับต่างประเทศ (ใช้อัตราดอกเบี้ยยูโรดอลลาร์)

ลาร์เป็นตัวแทนอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ

GNP = รายได้ประชาชาติ (ใช้ Nominal Term)

P^c = ค่าคาดคะเนของอัตราเงินเฟ้อ

สมการเงื่อนไขในสภาวะที่ไร้ดุลยภาพ

$$Q_t = \min(DCB_t, SCB_t)$$

สมการการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Price Adjustment) แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กรณี

ก. สมการการปรับอัตราดอกเบี้ย หากในช่วงที่ทำการศึกษามีอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินแล้ว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจะปรับเพิ่มขึ้นเพื่อขจัดอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินให้หมด ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของอุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินจะมีความสัมพันธ์ตามกันกับการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ย

$$IP_t - IP_{t-1} = \gamma(DCB_t - SCB_t); 0 < \gamma < \text{อนันต์(Infinity)}$$

หมายเหตุ - ถ้า γ เท่ากับ 0 (หรือเข้าใกล้ศูนย์) หมายถึง กลไกของอัตราดอกเบี้ยไม่สามารถตอบสนองต่ออุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินได้ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องใช้ในการปันส่วนสินเชื่อ

- ถ้า γ เท่ากับ อนันต์ (หรือเข้าใกล้อนันต์) หมายถึง กลไกของอัตราดอกเบี้ยสามารถตอบสนองต่ออุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินได้ทันทีทันใด

โดยที่ $DCB - SCB =$ อุปสงค์สินเชื่อส่วนเกิน

ข. สมการการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้บางส่วน (Partial Adjustment)

$$IP_t = \mu IP_{t-1} + (1-\mu) IP_t^*; 0 < \mu < 1$$

หมายเหตุ - ถ้า μ เท่ากับ 0 หมายถึง อัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวที่รวดเร็วและเข้าสู่ดุลยภาพได้ในแต่ละช่วงเวลา และสามารถขจัดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อส่วนเกินได้หมด (ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องการปันส่วนสินเชื่อ)

- ถ้า μ เท่ากับ 1 (หรือเข้าใกล้ 1) หมายถึง อัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวล่าช้าไม่สามารถเข้าสู่ดุลยภาพและไม่สามารถขจัดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อส่วนเกินได้เลย (ธนาคารพาณิชย์ต้องการปันส่วนสินเชื่อ)

โดยที่ $IP^* =$ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ที่ดุลยภาพ (DCB เท่ากับ SCB)

ผลการศึกษาการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยในระยะเวลาหนึ่งไตรมาสพบว่าอัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ คือไม่สามารถขจัดอุปสงค์หรืออุปทานส่วนเกินของสินเชื่อได้หมดภายในระยะเวลาหนึ่งไตรมาส จึงยืนยันว่าตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อยู่ในสภาวะไร้ดุลยภาพ โดยให้เหตุผลว่าส่วนหนึ่งเนื่องมาจากหากธนาคารพาณิชย์ปรับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจะทำให้ธนาคารเสียลูกค้า สูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด อีกทั้งปัญหาความล่าช้าในการดำเนินนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นที่น่าสังเกตว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม (อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน) เป็นตัวชี้้นำให้ธนาคารพาณิชย์ปรับอัตราดอกเบี้ย MLR ตามในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายหรือเข้มงวดทางการเงิน เพื่อให้การดำเนินนโยบายสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ผลการศึกษาสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในสภาวะไร้ดุลยภาพพบว่า อุปทานสินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ และสัมประสิทธิ์ของตัว

แปรหุน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในสมการอุปสงค์สินเชื่อเครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ในตัวแปรอิสระเกือบทุกตัวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นค่าคาดคะเนของอัตราเงินเฟ้อที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์สินเชื่อในทิศทางตรงข้ามกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติ ตัวแปรที่เป็นไปตามสมมติฐานก็จะมีรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์กับผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศกับต่างประเทศ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์สินเชื่อ

สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับการปันส่วนสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยนั้น พบว่ามีอยู่จริง โดยนำทฤษฎีการปันส่วนสินเชื่อของ Donald Tucker (1968) มาอธิบายว่าแบบจำลองสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่ออยู่ในภาวะไร้ดุลยภาพ เป็นผลมาจากการที่ตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เป็นตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfect Competition) ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปรับตัวได้สมบูรณ์และไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานได้อย่างรวดเร็ว

Pazarbasioglu (2540) ศึกษาการเกิด Credit Crunch ในประเทศฟินแลนด์ภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในประเทศ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองตลาดสินเชื่อไร้ดุลยภาพ (Disequilibrium Model) ศึกษาข้อมูลรายเดือนของธนาคารในประเทศฟินแลนด์ ตั้งแต่ปีพ.ศ 2524 ถึงพ.ศ 2538 และใช้วิธี Maximum log likelihood เพื่อประมาณค่าสถิติของภาวะไร้ดุลยภาพในตลาดสินเชื่อ

สมการอุปทานสินเชื่อ

$$L_t^s = \alpha_0 + \alpha_1 D_t + \alpha_2 (SP_t/SP) + \alpha_3 i_t + \alpha_4 ce_{t-1} + \alpha_5 (i_t - i_{mm})_t + \alpha_6 \pi_t^c + \alpha_7 y_t^c + \alpha_8 \delta_t$$

D_t = ปริมาณเงินฝากรวมถือเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ

SP_t/SP = ราคาหลักทรัพย์ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์เทียบกับค่าเฉลี่ยตลาดสะท้อนความสามารถในการขายหลักทรัพย์ใหม่ในตลาดเพื่อเพิ่มทุนจดทะเบียน

ทั้ง D_t และ SP_t/SP คาดว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

i_t = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นคาดว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

ce = มูลค่าหลักทรัพย์ของเอกชนในตลาด สะท้อนฐานะของเอกชน คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

$i_t - i_{mm}$ = ความเสี่ยงวัฏจักรแทนด้วยส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน

π_t^c = อัตราเงินเฟ้อที่คาดคะเน คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปทานสินเชื่อ

y^c = ดัชนีผลผลิตมวลรวมอุตสาหกรรม คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับ
อุปทานสินเชื่อ

สมการอุปสงค์สินเชื่อ

$$L^D_i = \beta_0 + \beta_1 i_t + \beta_2 I^c_t + \beta_3 \pi^c_t + \beta_4 y^c_t$$

โดยที่ i = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์
สินเชื่อ

I^c = การลงทุนที่คาดการณ์ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ

π^c = อัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ

y^c = ดัชนีผลผลิตมวลรวมอุตสาหกรรม คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์
สินเชื่อ

ผลการศึกษาพบว่ามีกรณีเกิด Credit Crunch ในช่วงหลังจากการผ่อนคลายการควบคุมทาง
การเงินในประเทศฟินแลนด์ กล่าวคือ อุปสงค์สินเชื่อส่วนเกินเกิดขึ้นมากกว่าในช่วงก่อนการผ่อน
คลาย และในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินคือในช่วงกลางปี พ.ศ. 2534- 2536 ตลาดสินเชื่อมี
การเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่อุปทานสินเชื่อเป็นตัวกำหนดตลาดเปลี่ยนเป็นอุปสงค์สินเชื่อเป็น
ตัวกำหนดตลาดแทน นั่นคือในช่วงเกิดวิกฤตภาคธุรกิจมีความต้องการกู้เงินน้อยลงเพื่อลดภาระหนี้
แต่พอต้นปีพ.ศ. 2537 เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ภาคธุรกิจมีความต้องการกู้เงินมากขึ้นก็ทำให้เกิดภาวะอุป
สงค์ส่วนเกิน นอกจากนี้ธนาคารยังมีการเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันจากผู้กู้มากขึ้น แสดงว่า การให้กู้
มีการพิจารณาปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับราคามากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นเพิ่มอัตราดอกเบี้ยแบบ Non-
Price Credit Term

จินตนา มั่นคงพูนสวัสดิ์ (2544) ศึกษาสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์กับการลงทุนและ
การบริโภค วัตถุประสงค์ในการศึกษาคือศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ใน
ประเทศไทย และศึกษาผลของการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุนและการบริโภคใน
ประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทศวรรษระหว่างปี พ.ศ. 2520-2542 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบเชิง
พรรณนา ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS)
แบบจำลองในการศึกษาแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคาร
พาณิชย์ ส่วนที่ 2 ศึกษาผลการควบคุมอัตราการเติบโตของสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ต่อการ
ลงทุนและการบริโภค

ส่วนที่ 1 ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์โดยมีสมการดังนี้

$$CR_t = \alpha_0 + \alpha_1 TD_t + \alpha_2 DOR_t + \alpha_3 FR_t + \alpha_4 COB_t + \alpha_5 DUM_t$$

โดยที่กำหนดให้

- CR = ปริมาณสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์
 TD = ปริมาณเงินฝากรวมของธนาคารพาณิชย์
 DOR = ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
 FR = ปริมาณการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์
 COB = ปริมาณการกู้ยืมจากธนาคารกลาง
 DUM = Dummy Variable
 = 1 เมื่อมีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม
 = 0 เมื่อมีการยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2535

ผลการศึกษาพบว่าเงินกู้ยืมจากธนาคารกลางมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงมีการตัดตัวแปรนี้ออกจากสมการแล้ววิเคราะห์ผลใหม่ ผลจากการทดสอบแบบจำลองใหม่มีข้อสรุปว่าปริมาณเงินฝาก ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ปริมาณการกู้ยืมจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับสินเชื่อบริการและมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร Dummy มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกับสินเชื่อบริการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 2 ศึกษาผลของการควบคุมอัตราการเติบโตของสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ต่อการลงทุนและการบริโภค โดยมีสมการดังนี้

$$CIP_t = \beta_0 + \beta_1 MS_t + \beta_2 RD_t + \beta_3 INF_t + \beta_4 DCR_t$$

โดยที่กำหนดให้

CIP = การลงทุนและการบริโภค ณ ราคาคงที่ปี 2537

MS = ปริมาณเงิน ณ ราคาคงที่ปีที่ 2537

RD = อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริง

INF = อัตราเงินเฟ้อ

DCR = ผลต่างของปริมาณสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ในปีปัจจุบันกับปริมาณสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณเงิน ณ ราคาคงที่ปี 2537 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่แท้จริงอัตราเงินเฟ้อ และผลต่างของปริมาณสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ในปีปัจจุบันกับปริมาณสินเชื่อบริการของธนาคารพาณิชย์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณการลงทุนและการบริโภคและมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พรทิวา กองศักดิ์ (2545) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยและปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย จำนวน 15 แห่ง โดยใช้ข้อมูลราย ภูมิภาคไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ปี 2541 ถึงไตรมาสที่ 1 ปี 2544 โดยนำทฤษฎีเงินทุนให้กู้ (Loanable Funds Theory) ทฤษฎีความพึงพอใจในสภาพคล่อง(The Liquidity Preference Theory of Interest) ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด (Profit Maximization Theory) มาใช้เป็นกรอบใน การศึกษา วิธีการศึกษาแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย เงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 15 แห่ง และส่วนที่สองศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินให้กู้ แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบจำลองปัจจัยกำหนดส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของ ธนาคารพาณิชย์

$$LSPA_t = \alpha_0 + \alpha_1 LG_t + \alpha_2 LNPL_t + \alpha_3 LM_{2t}$$

ส่วนที่สอง แบบจำลองปัจจัยกำหนดปริมาณสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ไทย

$$LL_t = \beta_0 + \beta_1 LSPA_t + \beta_2 LI_t + \beta_3 LM_{2t} + \beta_4 LNPL_t + \beta_5 LBOND_t$$

โดยที่ SPA = ส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำหรืออัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ MLR (Minimum Loan Rate) กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน

G = ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลใช้แทนด้วยค่าใช้จ่ายในประเทศของรัฐบาล (General Consumption Expenditure)

M_2 = ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจในความหมายแบบกว้าง (Money Supply)

NPL = ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย

L = ปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย

I = ปริมาณการลงทุนภายในประเทศใช้แทนด้วยปริมาณการลงทุนของภาคเอกชน ภายในประเทศ (Gross Fixed Capital Formation)

BOND = ปริมาณพันธบัตรที่ธนาคารพาณิชย์ไทยถือ

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ MLR กับอัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (SPA) พบว่าตัวแปรอิสระคือค่าใช้จ่ายของรัฐบาล (G) ปริมาณหนี้ที่ไม่ ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย (NPL) และปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ (M_2) มีความสัมพันธ์กับส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (SPA) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินให้กู้ของ ธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่าส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ MLR กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (SPA) ปริมาณการลงทุนภายในประเทศ (I) ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ (M_2) มีความสัมพันธ์

ในทิศทางเดียวกับปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายของธนาคารพาณิชย์ไทย (NPL) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้แล้วปริมาณพันธบัตรที่ธนาคารพาณิชย์ไทยถือ (BOND) ยังมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

พรพจ ปรปักษ์ขาม (2545) ศึกษาปัญหาอุปทานสินเชื่อกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงหลังวิกฤติปี 2540 : กรณีศึกษาของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของเศรษฐกิจในช่วงหลังวิกฤติโดยใช้แบบจำลองระบบเศรษฐกิจที่ภาคการเงินมีการจำกัดอุปทานสินเชื่อ และศึกษาผลของนโยบายการเงินการคลังในระบบเศรษฐกิจที่มีปัญหาอุปทานสินเชื่อ โดยใช้ข้อมูลทศวรรษมิรา ยไศโรมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2533 ถึงปีพ.ศ 2544 แบ่งแบบจำลองออกเป็น 2 กรณี กรณีที่หนึ่ง แบบจำลองระบบเศรษฐกิจที่ตลาดเงินเป็นตลาดสมบูรณ์ กรณีที่สอง แบบจำลองระบบเศรษฐกิจที่ภาคการเงินมีการจำกัดปริมาณสินเชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า กลไกที่ทำให้อุปทานสินเชื่อปรับตัวลดลงสรุปได้ว่ามี 2 ช่องทางหลักคือช่องทางดุลบัญชีของผู้กู้เงินและช่องทางการปล่อยกู้ของธนาคาร ในช่องทางดุลบัญชีของผู้กู้เงินเกิดจากปัจจัยภายนอกต่าง ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ย การลดค่าเงิน ซึ่งส่งผลทำให้ฐานะทางการเงินของภาคธุรกิจแย่ลง มีความเสี่ยงในการดำเนินงานมากขึ้น ธนาคารจึงลดการให้สินเชื่อลง สำหรับช่องทางการปล่อยกู้ของธนาคารนั้นเกิดจากการลดลงของปริมาณเงินฝากซึ่งทำให้ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารลดลงหรืออาจจะเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ อีก เช่น การเพิ่มอัตราส่วนเงินสำรองตามกฎหมาย นโยบายการจำกัดการเพิ่มขึ้นของสินเชื่อตามกฎระเบียบของธนาคารกลาง ตลอดจนฐานะทางการเงินที่แย่ลงของธนาคารเอง

ถ้าอุปทานสินเชื่อลดลงมากกว่าอุปสงค์ของสินเชื่อจนเกิดปัญหาอุปทานสินเชื่อจะทำให้เกิดการปรับตัวของกลไกราคา (อัตราดอกเบี้ย) ในตลาดสินเชื่อได้ 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งคือการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเป็นไปอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ อัตราดอกเบี้ยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นจนทำให้อุปสงค์และอุปทานกลับมาสมดุลอีกครั้ง (สินเชื่อ ณ ดุลยภาพใหม่ลดลง) ลักษณะที่สอง การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์หรือเกิดการปันส่วนสินเชื่อ นั่นคือการปรับตัวเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยถูกจำกัดไว้ระดับหนึ่ง ทำให้เกิดสภาวะที่อุปทานของสินเชื่อมีน้อยกว่าอุปสงค์ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ธนาคารเห็นว่าการปล่อยให้อัตราดอกเบี้ยปรับตัวสูงมากเกินไปจะทำให้ฐานะทางการเงินของภาคธุรกิจแย่ลง อันจะส่งผลย้อนกลับทำให้ธนาคารมีหนี้เสียเพิ่มขึ้น หรือเกิดจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลข่าวสาร แต่ปัญหาอุปทานสินเชื่อในลักษณะของการปันส่วนสินเชื่อเป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้ยาก

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองระบบเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้ช่วงหลังเกิดวิกฤติคือช่วงตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ 2540 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยเริ่มใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว การทดสอบสมการการลงทุนตามแนวคิดที่ตลาดเงินเป็นตลาดสมบูรณ์พบว่าก่อนการเกิดวิกฤติ ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีนัยสำคัญทางสถิติต่อสมการการลงทุนและมีค่าสัมประสิทธิ์ที่สอดคล้องกับทฤษฎี แต่ในช่วงหลังวิกฤติตัวแปรอัตราดอกเบี้ยกลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลของอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อการลงทุนมีค่าน้อยลงค่อนข้างมาก แต่เนื่องจากสมการการลงทุนหลังเกิดวิกฤติ ค่า R^2 และ Adjusted R^2 ลดลงค่อนข้างมาก (0.317 และ 0.219 ตามลำดับ) ประกอบกับค่าสัมประสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่ประมาณได้มีค่าค่อนข้างสูง (มากกว่า 1) ซึ่งไม่น่าถูกต้องทางเศรษฐศาสตร์

ผลการทดสอบสมการการลงทุนตามแนวคิดที่ภาคการเงินจำกัดอุปทานสินเชื่อ โดยในช่วงก่อนวิกฤติการลงทุนขึ้นอยู่กับผลผลิตมวลรวมในคาบก่อนอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของภาระหนี้ในคาบก่อน แม้จะมีเครื่องหมายถูกต้องตามทฤษฎีแต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในช่วงหลังวิกฤติทั้งผลผลิตมวลรวมในคาบก่อนและภาระหนี้ในคาบก่อนมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าร้อยละ 95 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงหลังวิกฤติภาระหนี้ในคาบก่อนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดการลงทุน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดที่ว่าภาคการเงินมีการจำกัดสินเชื่อในช่วงหลังเกิดวิกฤติ โดยอุปทานสินเชื่อขึ้นอยู่กับสินทรัพย์สุทธิ (สินทรัพย์รวมหักด้วยภาระหนี้) ของภาคธุรกิจ อีกทั้งค่า R^2 และ Adjusted R^2 ตามแนวคิดนี้ยังสูงกว่าแนวคิดตลาดเงินเป็นตลาดสมบูรณ์ จึงสรุปได้ว่าการลงทุนหลังวิกฤติมีลักษณะการปรับตัวตามแนวคิดที่ว่าภาคการเงินมีการจำกัดอุปทานสินเชื่อ โดยมีเหตุผลสนับสนุนสำคัญคือการลงทุนในช่วงหลังวิกฤติไม่ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย (หรือผลของอัตราดอกเบี้ยที่มีต่อการลงทุนลดลงค่อนข้างมาก) การลงทุนในช่วงหลังวิกฤติถูกจำกัดจากภาระหนี้สินในคาบก่อนอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมการการบริโภคในช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤติ เป็นไปตามทฤษฎีการบริโภค นั่นคือการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในปัจจุบัน (ผลผลิตมวลรวม) แต่ค่า R^2 และ Adjusted R^2 ของสมการหลังวิกฤติลดลงอย่างมาก เมื่อมีการเพิ่มตัวแปรภาระหนี้ในคาบก่อนเข้าไปในสมการพบว่าเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า R^2 และ Adjusted R^2 ก็ปรับสูงขึ้นค่อนข้างมาก ทำให้อาจสรุปได้ว่าในช่วงหลังวิกฤติ การบริโภคถูกจำกัดจากภาระหนี้ในคาบก่อน

ผลการทดสอบสมการการนำเข้าในช่วงก่อนเกิดวิกฤติ ค่าสัมประสิทธิ์ของทั้งตัวแปรผลผลิตมวลรวมในประเทศและอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงมีระดับนัยสำคัญทางสถิติค่อนข้างมาก แต่เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์ผลผลิตมวลรวมในประเทศกลับเป็นเครื่องหมายลบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎี สำหรับในช่วงหลังการเกิดวิกฤติค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรผลผลิตมวลรวมในประเทศและ

อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงกลับมีเครื่องหมายเป็นบวก ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎี และมีค่า R^2 และ Adjusted R^2 อยู่ในระดับที่ต่ำ แต่เมื่อมีการเพิ่มตัวแปรภาระหนี้ในคาบก่อนเข้าไปในสมการการนำเข้าตามแนวคิดที่การนำเข้าถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดการกู้ยืม ผลก็คือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรภาระหนี้ในคาบก่อนมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า R^2 และ Adjusted R^2 ก็มีการปรับเพิ่มขึ้นด้วย สรุปว่าการนำเข้าถูกจำกัดจากการกู้ยืมเงิน

ผลการทดสอบสมการการส่งออก ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงมีระดับนัยสำคัญและมีเครื่องหมายเป็นบวกตรงกับทฤษฎี ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรระดับรายได้ในตลาดโลกไม่มีนัยสำคัญ สมการดุลยภาพตลาดเงินในประเทศ(หรือสมการอัตราดอกเบี้ยในประเทศ) ขึ้นอยู่กับปริมาณเงินในประเทศและมีเครื่องหมายตรงกับทฤษฎี สมการสุดท้าย สมการดุลยภาพของตลาดเงินระหว่างประเทศ (หรือสมการอัตราแลกเปลี่ยน) ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยในประเทศและมีเครื่องหมายตรงกับทฤษฎี

ผลของนโยบายการเงินในช่วงหลังวิกฤติ ซึ่งภาคการเงินมีการจำกัดอุปทานสินเชื่อ สรุปว่านโยบายการเงินที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยปัจจัยภายในประเทศที่สำคัญคือ ปริมาณหนี้สกุลเงินต่างประเทศ ซึ่งในกรณีที่มีปริมาณหนี้ที่มากเป็นผลจากการใช้นโยบายการเงินผ่อนคลายนมากเกินไปจะมีโอกาสส่งผลกระทบต่อการลงทุน ส่วนปัจจัยภายนอกประเทศที่ต้องคำนึงถึงคือ การแพร่กระจายและความรุนแรงของวิกฤติที่มีต่อประเทศอื่น โดยเฉพาะประเทศคู่แข่งของไทย

ผลของนโยบายการคลังในช่วงหลังวิกฤติในกรณีใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว การขาดดุลงบประมาณที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงผลกระทบจากการกู้เงินของภาครัฐในกรณีที่กู้จากประชาชนโดยตรงในปริมาณที่มาก จะทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศปรับตัวสูงขึ้น ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้นส่งผลกระทบต่อการลงทุน การบริโภค การนำเข้า และการส่งออก

พิมพ์ใจ สิริโพธิประภาณ (2546) ศึกษา Credit Crunch ภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงภาวะการชะลอตัวของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน และหาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย นอกจากนี้ยังทดสอบว่าภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 ปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานสินเชื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทกำหนดตลาดสินเชื่อโดยใช้ข้อมูลทศวรรษปฏิวัติไตรมาส ตั้งแต่ มกราคม 2537 ถึง กันยายน 2545 และประยุกต์ใช้แบบจำลองตลาดไม่อยู่ในดุลยภาพ (Disequilibrium Model) ตามแนวคิดของ Fair and Jaffee (1972) และ Maddala and Nelson (1974) ในการทดสอบว่าเกิด Credit Crunch ขึ้นในประเทศไทยในช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจหรือไม่

วิธีการศึกษาเริ่มจากประมาณการสมการอุปสงค์และสมการอุปทานของสินเชื่อโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) และนำสมการอุปสงค์และอุปทานที่ประมาณขึ้นมาทดสอบหาความน่าจะเป็นว่าข้อมูลในช่วงเวลาที่ทำการศึกษากำหนดจากปัจจัยทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานตามแนวคิดของ Maddala and Nelson (1974) ถ้าสินเชื่อถูกกำหนดจากสมการอุปสงค์แล้ว แสดงว่า ณ ช่วงเวลานั้นมีอุปทานของสินเชื่อมากกว่าอุปสงค์ของสินเชื่อ แต่ถ้าสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้จริงถูกกำหนดจากสมการอุปทานแล้ว แสดงว่า ณ ช่วงเวลานั้นมีอุปสงค์ต่อสินเชื่อมากกว่าอุปทาน แสดงว่ามี Excess demand โดยมีแบบจำลองดังนี้

สมการอุปสงค์ต่อเงินกู้

$$D_t = \beta_0 - \beta_1 r_t + \beta_2 MPI_t + \beta_3 C_t + u_{1t}$$

โดยที่ D_t = อุปสงค์ต่อเงินกู้ของภาคธุรกิจและครัวเรือน

r_t = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR)

MPI_t = ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม

C_t = ปริมาณหลักทรัพย์ออกใหม่ในตลาดหลักทรัพย์

u_{1t} = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error term)

สมการอุปทานเงินกู้

$$S_t = \alpha_0 + \alpha_1 r_t + \alpha_2 lc_t + u_{2t}$$

โดยที่ S_t = อุปทานเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์

r_t = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR)

lc_t = ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

u_{2t} = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error term)

โดยเพิ่มตัวแปรหุ่นวิกฤตการณ์เศรษฐกิจการเงินปี พ.ศ 2540

ผลการศึกษาสมการอุปสงค์สินเชื่อพบว่า อุปสงค์สินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 88 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 95 ซึ่งถือว่าเป็นไปตามสมมติฐาน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับปริมาณหลักทรัพย์ออกใหม่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสัมพันธ์ตัวแปรหุ่นในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินปี 2540 แสดงว่าการเกิดวิกฤตมีผลทำให้อุปสงค์สินเชื่อเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับสมการอุปทานสินเชื่อพบว่า อุปทานสินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 90 เป็นไป

ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับสัมประสิทธิ์ตัวแปรหุ่นในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินปี 2540 แสดงว่าอุปทานสินเชื่อเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาจากการวัดการเกิด Credit Crunch ในช่วงเวลา 35 ไตรมาสพบว่าเกิดภาวะอุปสงค์ส่วนเกินขึ้น 30 ไตรมาส ส่วนอีก 5 ไตรมาสเกิดอุปทานส่วนเกินในตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าเกิดภาวะ Credit Crunch แม้ว่าอุปทานสินเชื่อที่ได้รับจะต่ำกว่าอุปสงค์สินเชื่อ เพราะตลาดสินเชื่อมีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับอุปสงค์สินเชื่อ

จากผลการศึกษาของพิมพ์ใจพบว่าในการประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อไม่ได้รายงานทางสถิติบางตัว เช่น ค่า R-Square ปัญหา Autocorrelation และเหตุผลของตัวแปรอิสระไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่น ตัวแปรหุ่นที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติปี พ.ศ 2540

ฉิรนนท์ บุตรศรี (2547) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ไทยระหว่างมกราคม 2540 -มิถุนายน 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ไทยระหว่างมกราคม 2540-มิถุนายน 2546 โดยใช้ข้อมูลทศัญฉุกรายเดือนของธนาคารพาณิชย์ไทย 13 แห่ง และใช้วิธี Three Stage Least Square (3SLS) ประมาณค่าสถิติถดถอยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่คาดว่าจะเป็นตัวแปรกำหนดอุปสงค์และอุปทานเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ โดยได้สร้างแบบจำลองสมการอุปสงค์และอุปทานเงินกู้อ้างอิงตามแนวคิดของ Pazarbasioglu (1997) และ Catao (1997) อีกทั้งใช้แนวคิดทฤษฎีอุปสงค์ของเงินของมิลตัน ฟรีดแมน และทฤษฎีปริมาณเงินทุนให้กู้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งมีแบบจำลองในการศึกษาดังนี้

สมการอุปทานเงินกู้

$$\text{Loan}^s = \alpha_0 + \alpha_1 \text{MLR} + \alpha_2 \text{DEPO} + \alpha_3 \text{BCAP} + \alpha_4 \text{BSOM} + \alpha_5 \text{NETW} - \alpha_6 \text{BINV} + \varepsilon_s$$

โดยที่ Loan^s = อุปทานเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์

MLR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี

DEPO = เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ระดมได้ทั้งสิ้น

BCAP = เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงรวมของธนาคารพาณิชย์ไทย

BSOM = มูลค่าหลักทรัพย์กลุ่มธนาคารเทียบกับมูลค่าตลาดหลักทรัพย์

NETW = มูลค่าธุรกิจเอกชนสุทธิวัดโดยมูลค่าหลักทรัพย์ของธุรกิจเอกชน

BINV = ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ เช่น หลักทรัพย์ของรัฐบาล และ

หลักทรัพย์ของธนาคารแห่งประเทศไทย หลักทรัพย์เอกชนที่ได้รับการจัดอันดับเครดิตดี

สมการอุปสงค์เงินกู้

$$\text{Loan}^D = \beta_0 - \beta_1 \text{MLR} + \beta_2 \text{CCAP} + \beta_3 \text{CBI} + \beta_4 \text{SET} + \varepsilon_d$$

โดยที่ Loan^D = อุปสงค์เงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ของภาคเอกชน

MLR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี

CCAP = ดัชนีการลงทุนภาคเอกชนวัดโดยจำนวนเงินทุนจดทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์

CBI = หลักทรัพย์ออกใหม่ของภาคเอกชนเพื่อระดมเงินทุน

SET = ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยใช้เป็นตัวแทนโอกาสในการลงทุน

สมการอัตราดอกเบี้ย

$$\text{MLR} = \delta_0 - \delta_1 \text{DEPO} - \delta_2 \text{BCAP} - \delta_3 \text{BSOM} + \delta_4 \text{RISA} + \varepsilon_i$$

ในแบบจำลองได้เพิ่มตัวแปรหุ่น (dummy) ในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินในปี พ.ศ 2540 เข้าไปด้วย

ผลการศึกษาแบบจำลองอุปสงค์เงินกู้ พบว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามคือได้ร้อยละ 62.47 และอัตราดอกเบี้ย MLR มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์เงินกู้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกับสัมประสิทธิ์ตัวแปรหุ่นที่เพิ่มเข้าไปในแบบจำลองเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือในช่วงวิกฤตการณ์การเงินปี พ.ศ 2540 อุปสงค์เงินกู้ลดลง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนตัวแปรปริมาณหลักทรัพย์ออกใหม่ของเอกชน ดัชนีราคาหลักทรัพย์ ดัชนีการลงทุนของภาคเอกชน มีสมมติฐานว่าจะต้องมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์เงินกู้เพราะสะท้อนความต้องการกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการขยายตัวการลงทุน แต่ผลการทดสอบทั้งสามตัวแปรปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับผลการศึกษาแบบจำลองอุปทานเงินกู้พบว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามคืออุปทานเงินกู้ได้ร้อยละ 63.61 อุปทานเงินกู้มีความสัมพันธ์กันทิศทางเดียวกับอัตราดอกเบี้ยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เป็นไปตามข้อสมมติที่ตั้งไว้ แต่อุปทานเงินกู้กลับมีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ตรงข้ามกับปริมาณเงินฝาก มูลค่าหลักทรัพย์กลุ่มธนาคารเทียบกับมูลค่าตลาดหลักทรัพย์ มูลค่าธุรกิจเอกชน สุทธิวัดโดยมูลค่าหลักทรัพย์ของธุรกิจเอกชน ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาของถึรันท์พบว่าตัวแปรบางตัวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อศึกษาในแบบจำลองมีการใช้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลา เช่น ในสมการอุปสงค์เงินกู้ ในแบบจำลองกำหนดตัวแปรว่าอุปสงค์เงินกู้ขึ้นอยู่กับดัชนีการลงทุนภาคเอกชนในระยะเวลาอนาคต ($t+1$) ในสมการอุปทานเงินกู้ การปล่อยกู้ของธนาคารขึ้นอยู่กับเงินฝากในอีก 6 เดือนข้างหน้า มูลค่า

หลักทรัพย์ของธนาคารในอีก 4 เดือนข้างหน้า นอกจากนี้แล้วในการใช้วิธีแบบ 3SLS ตัวแปรก่อนข้างอ่อนไหวง่าย คือเป็นระบบสมการการเพิ่มตัวแปรในแบบจำลองหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งระบบสมการ

พัฒน์นันต์ บุญญาอนุพงศ์ (2547) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อภาคเอกชนของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อภาคเอกชนของธนาคารพาณิชย์ไทย ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ไทย 12 แห่ง โดยใช้ข้อมูลทศวรรษมีรายเดือนระหว่างมกราคม 2540 ถึงธันวาคม 2547 วิธีการศึกษามีการประยุกต์ใช้แบบจำลองตลาดไร้ดุลยภาพ (Disequilibrium Model) ภายใต้แนวคิดของ Fair and Jaffe (1972) และแนวคิดของ Luis Catao (1997) ประมาณค่าระบบสมการโดยวิธี Two –Stage Least Square มีแบบจำลองดังนี้

สมการอุปทานของสินเชื่อ

$$\log s_t = a_0 + a_1 \log LC_t + a_2 I_t + a_3 CAP_t + a_4 SEC_t + a_5 \log ADA_t + U_{1t}$$

โดยที่ S_t = อุปทานของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

LC_t = ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

I_t = อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (MLR)

CAP_t = สัดส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

SEC_t = เงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์

ADA_t = เงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์

U_{1t} = ค่าความคลาดเคลื่อน(error term)

สมการอุปสงค์ของสินเชื่อ

$$\log D_t = b_0 + b_1 I_t + b_2 PII_t + b_3 PCI_t + b_4 \log PSEC_t + U_{2t}$$

โดยที่ D_t = ความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชน

I_t = อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม(MLR)

PII_t = ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน

PCI_t = ดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

$PSEC_t$ = หลักทรัพย์ออกใหม่ของภาคเอกชนเพื่อระดมทุน

U_{2t} = ค่าความคลาดเคลื่อน(error term)

สมการอัตราดอกเบี้ย

$$I_t = c_0 + c_1 \log LC_t + c_2 (RP_{14})_t + c_3 CPI_t + U_{3t}$$

โดยที่ I_t = อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (MLR)

- LC_t = ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์
 $(RP_{14})_t$ = อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนระยะเวลา 14 วัน
 CPI_t = ดัชนีราคาผู้บริโภค
 U_{3t} = ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)

ผลการศึกษาสมการอุปทานสินเชื่อ พบว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 98.29 โดยอุปทานสินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสามารถในการปล่อยสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน นอกจากนี้แล้วอุปทานสินเชื่อยังมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับเงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สำหรับผลการศึกษาสมการอุปสงค์สินเชื่อ พบว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 96.82 โดยอุปสงค์สินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม หลักทรัพย์ออกใหม่ของภาคเอกชนเพื่อระดมทุนซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนจึงเป็นไปตามสมมติฐาน อุปสงค์สินเชื่อมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับดัชนีการลงทุนของภาคเอกชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

จากผลการศึกษาของพัฒน์นัต ในสมการอุปสงค์สินเชื่อตัวแปรที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานคืออัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้แล้วตัวแปรในแบบจำลองคือดัชนีการลงทุนภาคเอกชนและดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนน่าจะมีความสัมพันธ์กันสูงอาจเกิดปัญหา Multicollinearity

3. บรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์

วรวิทย์ เตียรต์วัฒนานนท์ (2539) ศึกษาผลกระทบของ BIS ต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2534-2537 ผลจากการศึกษาพบว่าผลการใช้ BIS ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีขนาดของเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้นกว่าขนาดเงินกองทุนเดิม เนื่องจากมีการนำเงินกองทุนขั้นที่ 2 เพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารสามารถขยายสินทรัพย์เสี่ยงให้เพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะการขยายสินเชื่อแต่พิจารณาเป็นรายประเภทของสินเชื่อเพราะสินเชื่อแต่ละประเภทยี่น้ำหนักความเสี่ยงที่ไม่เท่ากัน แนวโน้มการปล่อยสินเชื่อที่มีความเสี่ยงต่ำจะเพิ่มขึ้น เช่น สินเชื่อที่อยู่อาศัย นอกจากนี้แล้วรูปแบบในการหารายได้ของธนาคารพาณิชย์จะเปลี่ยนไป โดยธนาคารจะหันมาหารายได้ในรูปแบบค่าธรรมเนียมมากขึ้น สำหรับผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้นก็คือ

ทำให้ระบบการเงินของประเทศเป็นไปตามกลไกตลาดมากขึ้น การให้สินเชื่อสะท้อนความเสี่ยงที่แท้จริงมากกว่าเดิม ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยที่คิดกับลูกค้าจึงสะท้อนอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมากกว่าอดีต

พิสิทธิ์ ตันมหาพราน (2540) ศึกษาโครงสร้างตลาดพฤติกรรมและผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน ใช้ข้อมูลทศวรรษจากแหล่งต่าง ๆ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงก่อนการเปิดเสรีทางการเงิน เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ 2528- 2532 และช่วงหลังการเปิดเสรีทางการเงิน ตั้งแต่ปีพ.ศ 2533- 2537 โดยแบ่งธนาคารพาณิชย์ตามขนาดของสินทรัพย์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง และธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

ผลการศึกษาพบว่าหลังการเปิดเสรีทางการเงิน แม้ว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ยังมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุด แต่ก็มียกระดับการแข่งขันระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารขนาดใหญ่ลดลงเมื่อเทียบกับธนาคารขนาดกลางและเล็ก ผลการดำเนินงานด้านส่วนแบ่งการตลาด ส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อ และอัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากพบว่าดีขึ้นทุกกลุ่มธนาคาร นอกจากนี้แล้วอัตราดอกเบี้ยยังมีแนวโน้มปรับตัวลดลงซึ่งเป็นผลจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น การยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ย แต่ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดีจะได้รับประโยชน์จากการลดอัตราดอกเบี้ยมากกว่าลูกค้าขนาดกลางและรายย่อย ซึ่งเป็นผลจากกลไกตลาดทำงานไม่สมบูรณ์ ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องแทรกแซงโดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมแก่ลูกค้ารายย่อยชั้นดี เพื่อลดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยระหว่างกลุ่มลูกค้า แต่เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่สามารถหาแหล่งเงินทุนได้หลายทาง ดังนั้นธนาคารจึงจัดสรรเงินกู้แก่ลูกค้าขนาดกลางและขนาดเล็กได้เพิ่มขึ้น

อภิญา คุณธรรมดี (2547) ศึกษาการวิเคราะห์ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทยโดยใช้แบบจำลอง Hazard Model วัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบจำลองในการพยากรณ์ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์และวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลทศวรรษ ศึกษาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 15 ธนาคาร ระยะเวลาที่ทำการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ 2539-2541 ใช้แบบจำลอง Cox Proportional Hazard เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์

ผลการศึกษาพบว่าอัตราส่วนกำไรต่อส่วนของผู้ถือหุ้น(ROE) และขนาดของธนาคารพาณิชย์ (BIG) เป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความมั่นคงให้กับธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ (โดยวัดจากขนาดสินทรัพย์) มีแนวโน้มที่จะมีความมั่นคง (เป็นธนาคารที่ไม่ถูกธนาคารแห่งประเทศไทย เข้าควบคุมกิจการ) มากกว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดเล็ก และธนาคารที่มีความสามารถในการทำกำไร (ROE) สูงจะมีความมั่นคงมากกว่าธนาคารที่มีความสามารถในการ

ทำกำไรที่ต่ำกว่า ในขณะที่อัตราส่วนอัตราดอกเบี้ยค้างรับต่อสินเชื่อรวม (AINT) ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของหนี้สินที่อาจกลายเป็นหนี้เสียได้ในอนาคตเป็นปัจจัยที่บ่งบอกความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ หากธนาคารพาณิชย์แห่งใดมีอัตราส่วนนี้สูงจะสะท้อนถึงความเสี่ยงที่จะถูกธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าควบคุมกิจการได้ในอนาคต

เทวินทร์ อุ๋นทานนท์ (2548) ศึกษาบทบาทของสินเชื่อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและการดำเนินงานในด้านการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่าง ๆ และวิเคราะห์ถึงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่มีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535-2540 แยกเป็นรายภาค 4 ภาค คือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์คือทฤษฎีการผลิต แบบจำลองส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยนของStevens and Moore (1980) ทฤษฎีการขยายตัวทางเศรษฐกิจของ Harrod- Domar และทฤษฎีการกำหนดขึ้นเป็นรายได้ประชาชาติ

ผลการศึกษากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง โดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งและส่วนแปรเปลี่ยนปรากฏว่าธนาคารพาณิชย์มีการให้สินเชื่อในแต่ละภูมิภาคในอัตราที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับการเติบโตของสินเชื่อรวมในระดับประเทศพบว่า ภาคเหนือและภาคใต้มีการเติบโตของการให้สินเชื่อที่ลดลง ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเติบโตของการให้สินเชื่อที่เพิ่มสูงขึ้น และภาคกลางมีการเติบโตของการให้สินเชื่อที่เท่าเดิม แต่ถ้าพิจารณาการให้สินเชื่อที่แยกตามวัตถุประสงค์ เช่น สินเชื่อการเกษตร การก่อสร้าง การเหมืองแร่ และอื่น ๆ พบว่าโดยรวมมีอัตราการให้สินเชื่อที่สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ยกเว้นสินเชื่อภาคเกษตรของทั้ง 4 ภูมิภาคที่มีอัตราการเติบโตที่ลดลง โดยตัวแปรอิสระคือปริมาณสินเชื่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ปริมาณเงินกู้ยืมสุทธิจากต่างประเทศ และปริมาณเงินลงทุนสุทธิมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นภาคเหนือที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 3

สภาพแวดล้อมโดยรวมตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมีวิวัฒนาการที่สำคัญหลายด้าน กล่าวคือในช่วงก่อนการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 กิจกรรมธนาคารถือว่าเจริญรุ่งเรือง แต่เมื่อประสบกับวิกฤติกิจกรรมธนาคารพาณิชย์มีฐานะการเงินที่อ่อนแอ ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งต้องถูกปิดกิจการหรือมีการควบรวมกับธนาคารพาณิชย์อื่น ผลของวิกฤติดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายปฏิรูประบบสถาบันการเงิน โดยได้นำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อปรับปรุงระบบสถาบันการเงินให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงและสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง มาตรการเหล่านี้ได้แก่ การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ BIS II แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เช่น การจัดรูปแบบสถาบันการเงินออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ (Universal Banking) คือสามารถทำธุรกรรมได้กว้างกว่าสถาบันการเงินรูปแบบอื่น ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย และบริษัทให้บริการเครดิต (Credit Company หรือ Non-Bank) ซึ่งจะให้บริการเฉพาะการปล่อยสินเชื่อแต่ไม่รับเงินฝาก มาตรการดังกล่าวช่วยส่งเสริมผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารพาณิชย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเนื้อหาหลัก ๆ ในบทที่จะแบ่งเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ ส่วนแรกจะกล่าวถึงสภาพแวดล้อมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตลาดสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ส่วนที่สองจะกล่าวถึงทิศทางหรือแนวโน้มตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอนาคต

1. บทบาทและวิวัฒนาการที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน การดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์มีผลกระทบต่อสาธารณชนส่วนรวมเรียกได้ว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินของประเทศ (Financial Infrastructure) ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์จึงต้องมีการออกกฎหมายโดยเฉพาะ สำหรับประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม ในปีพ.ศ. 2535 โดยกำหนดความหมายของธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 4 ดังนี้

“การธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง

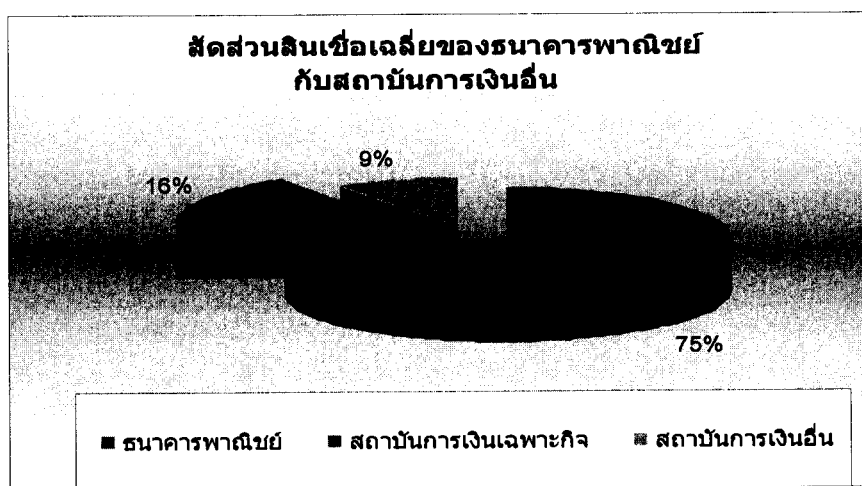

เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรัวรรตต่างประเทศ

“ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

1.1 บทบาทความสำคัญของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

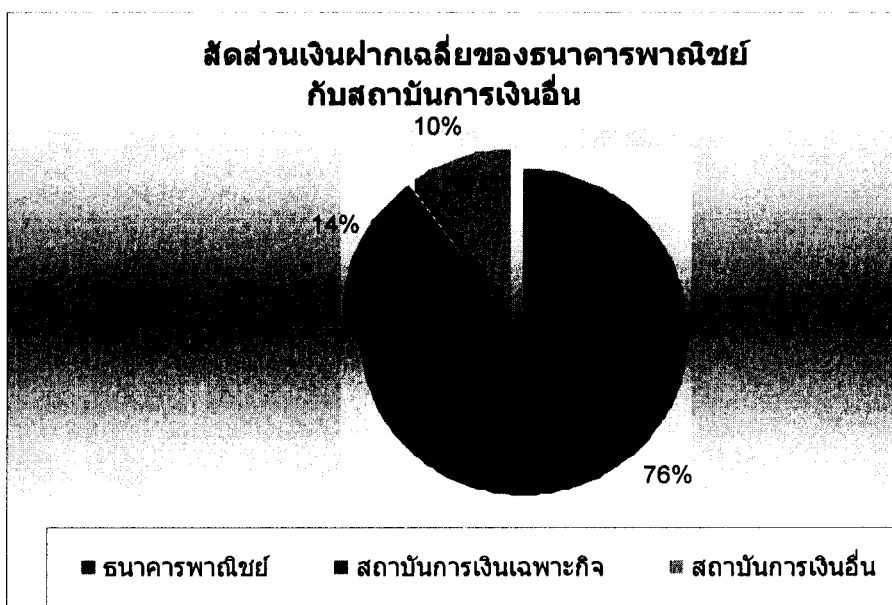
1.1.1 การให้สินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีสัดส่วนการให้สินเชื่อสูงกว่าสถาบันการเงินอื่น ตามภาพที่ 3.1 สัดส่วนสินเชื่อคงค้างเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ 2538- 2551 ในส่วนของธนาคารพาณิชย์สูงถึงร้อยละ 75 ของสินเชื่อทั้งหมด รองลงมาเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 16 ซึ่งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ประกอบด้วย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 9 เป็นของสถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันชีวิต และส่วนหนึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยก่อนที่จะมีการควบรวมกิจการเข้ากับธนาคารทหารไทย ซึ่งปัจจุบันสินเชื่อคงค้างในส่วนของบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ มีจำนวนน้อยมากเพราะมีธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายยกระดับสถาบันการเงินดังกล่าวให้เป็นธนาคารพาณิชย์

ภาพที่ 3.1 สัดส่วนสินเชื่อเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

1.1.2 การระดมเงินฝาก ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทในการระดมเงินฝากและเป็นสถาบันการเงินที่มีปริมาณเงินฝากสูงกว่าสถาบันการเงินอื่น ตามภาพที่ 3.2 สัดส่วนเงินฝากคงค้างเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ 2538- 2551 ในส่วนของธนาคารพาณิชย์สูงถึงร้อยละ 76 รองลงมาเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจร้อยละ 14 และสถาบันการเงินอื่นร้อยละ 10

ภาพที่ 3.2 สัดส่วนเงินฝากเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

1.1.3 การเป็นตัวกลางในการใช้นโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการใช้นโยบายการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ธนาคารพาณิชย์เป็นตัวกลางหลักที่ส่งผ่านผลกระทบการใช้เครื่องมือของนโยบายการเงินไปยังกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีการใช้เครื่องมือของนโยบายการเงินในลักษณะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ เช่น การซื้อพันธบัตรจากประชาชน ประชาชนนำเงินที่ได้รับจากการขายพันธบัตรไปฝากที่ธนาคารพาณิชย์ ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินฝากและเงินสำรองเพิ่มขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะนำเงินสำรองที่เพิ่มขึ้นบางส่วน(หลังหักสำรองตามกฎหมายและสำรองส่วนเกิน) ไปปล่อยสินเชื่อ ทำให้เกิดกระบวนการสร้างเงินฝาก เมื่อผ่านกระบวนการทำงานของตัวทวีคูณการสร้างเงินฝากจะมีผลทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งกลไกการส่งผ่านของนโยบายการเงินที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจมีหลายช่องทาง เช่น ช่องทางอัตราดอกเบี้ย ช่องทางราคาสินทรัพย์ทางการเงิน และช่องทางด้านสินเชื่อ

1.2 วิวัฒนาการระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจของประเทศมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 120 ปี มีส่วนสนับสนุนให้ระบบการเงินของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงมีวิวัฒนาการที่น่าสนใจดังนี้

1.2.1 *ความเป็นมา* ระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเริ่มต้นจากการเปิดสาขาของธนาคารต่างประเทศคือธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ของอังกฤษ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ 2431 ต่อมาก็มีสาขาของธนาคารต่างประเทศเข้ามาเปิดดำเนินการในประเทศไทยอีกหลายแห่ง เมื่อเศรษฐกิจและการค้าของประเทศขยายตัวมากขึ้น พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นมหิศราฯ ทรงได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ของไทยขึ้น แต่เกรงว่าหากใช้คำว่า “แบงก์” ซึ่งหมายถึง กิจการธนาคารอาจจะไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่ได้รับความนิยมนิยมจากประชาชน ดังนั้นจึงเรียกกิจการธนาคารที่ตั้งขึ้นครั้งแรกว่า “บุคคัลลีย์” (Book Clup) โดยเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ 2477 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทแบงก์สยามกัมมาจล จำกัด ในภายหลังได้รับพระบรมราชานุญาตพิเศษจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ 2482 นับเป็นธนาคารพาณิชย์ไทยแห่งแรก

ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นได้เป็นพันธมิตรร่วมกันรบกับฝ่ายตรงข้าม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ โดยกองทัพญี่ปุ่นได้เคลื่อนตัวเข้ามาในประเทศไทยและมีอิทธิพลในประเทศไทย ในช่วงนี้สาขาของธนาคารต่างประเทศหลายแห่งต้องปิดกิจการชั่วคราว ทำให้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ไทยขึ้นอีกหลายแห่ง ได้แก่ ธนาคารมณฑล จำกัด (พ.ศ 2485) ต่อมาภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นธนาคารกรุงไทย จำกัด (พ.ศ 2488) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (พ.ศ 2487) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (พ.ศ 2488) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (พ.ศ 2488) นับได้ว่าเป็นช่วงที่ธนาคารพาณิชย์ไทยเริ่มมีบทบาทต่อระบบการเงินของประเทศ การดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาตามสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และกิจการเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้ามาเป็นลำดับ

1.2.2 *ระบบธนาคารพาณิชย์ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์ทางการเงินของไทย¹* ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงตั้งแต่ พ.ศ 2490 เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยขยายตัวในอัตราสูง มีการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น อุตสาหกรรมและการส่งออกขยายตัวมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปีพ.ศ 2530 รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เป็น

¹ เรียบเรียงจาก สฤณี อาชวานันทกุล และกิตติชัย แซ่ลี้ เรื่อง เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การปฏิรูปเชิงสถาบัน สันนาวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคและเปิดเสรีทางการเงิน อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบกิจการวิเทศธนกิจ (BIBF) แต่เนื่องจากโครงสร้างการระดมทุนของภาคเอกชนพึ่งพิงระบบสถาบันการเงินเป็นส่วนใหญ่ ในขณะนั้นประกอบด้วยสองสถาบันการเงินหลักคือธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ซึ่งมีข้อสังเกตสามประการหลักที่น่าสนใจคือ

1) ขาดการกำกับดูแลที่เข้มงวดทำให้เป็นช่องโหว่ที่ไม่เอื้อให้สถาบันการเงินมีโครงสร้างองค์กรที่แข็งแกร่งและโปร่งใส อาทิเช่น เกษีการรับรู้รายได้และการสำรองหนี้เสียของ NPL ที่ใช้เวลานานถึง 1 หรือ 2 ปี อีกทั้งการแยกประเภทของธุรกิจออกเป็น “ธนาคารพาณิชย์” (ซึ่งมีการกระจุกตัวค่อนข้างมากในกลุ่ม 4 ธนาคารใหญ่) และ “บริษัทเงินทุน” (ที่มีจำนวนมากและค่อนข้างมีการแข่งขันกันสูง) ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีความได้เปรียบในการเข้าหาแหล่งเงินทุนในรูปแบบเงินฝากที่มีต้นทุนต่ำกว่ามาก พยายามถือหุ้นในบริษัทเงินทุนในลักษณะบริษัทในเครือ

2) ในยุคก่อนการผ่อนปรนและเปิดเสรีทางการเงินของไทย ภาครัฐอาศัยธนาคารพาณิชย์เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายสำคัญ ๆ ด้วยการออกกฎระเบียบและมาตรการแทรกแซงระบบสถาบันการเงิน โดยตรงเป็นจำนวนมาก (Direct Intervention) อาทิเช่น การให้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยในธุรกรรมรับฝากเงินและปล่อยสินเชื่อ การกำหนดสัดส่วนหรือยกเว้นการคิดเงินกองทุนสำหรับการปล่อยสินเชื่อในอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมตามนโยบายสนับสนุนของรัฐ เป็นต้น มาตรการแทรกแซงดังกล่าวถ้ามองในแง่หนึ่งคือเพื่อสร้างเสถียรภาพของภาคการเงินและอาศัยอำนาจรัฐเพื่อกำกับภาคการเงินให้ทำหน้าที่เชิงนโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่มาตรการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการบิดเบือนกลไกการทำงานตลาดรูปแบบหนึ่ง และด้วยระบบทุนนิยมในไทยที่มีเศรษฐกิจแบบโครงสร้างอำนาจจักรทางธุรกิจหรือกลุ่มทุนในระบบเครือญาติเชิงอุปถัมภ์นิยม (Cronyism) ทำให้กลุ่มทุนดังกล่าวอาศัยสถาบันการเงินที่ครอบครัวยุเป็นเจ้าของเป็นเครื่องมือ (Concentrated Ownership) ในการเข้าหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนกิจการของตนเอง ทั้งที่ ได้รับและไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

3) ในอดีตหลักการประเมินความเหมาะสมของการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เน้นเรื่องการประเมินหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นหลัก ในขณะที่การพิจารณาตามหลักการสมัยใหม่อาจเป็นเรื่องรอง ทำให้ความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์อิงกับวัฏจักรธุรกิจค่อนข้างมาก (Highly Procyclical) และมีความเปราะบางกับผลกระทบภายนอกค่อนข้างมาก (Vulnerable to Shocks) ด้วยเหตุนี้จึงสังเกตได้ว่า ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และสินเชื่อที่ผูกโยงกันกับอสังหาริมทรัพย์จึงได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะราคาอสังหาริมทรัพย์ได้ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อแก่ภาคธุรกิจดังกล่าวในสัดส่วนค่อนข้างสูง (โดยกระจุกตัวในส่วนของบริษัทเงินทุนและธนาคารขนาดเล็กเป็นหลัก)

ในขณะที่ระบบธนาคารตกอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางโครงสร้างทั้งสามประการข้างต้น ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการสนับสนุนภาคการเงินในลักษณะก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว เพราะเชื่อว่าจะเป็นการส่งเสริมระบบสถาบันการเงินและประเทศโดยรวม มีการเปิดเสรีทางการเงิน ประกาศรับพันธะข้อ 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศส่งผลให้เงินทุนจากต่างประเทศ เคลื่อนย้ายเข้าออกได้อย่างเสรีมากขึ้น การกู้ยืมเงินตราต่างประเทศผ่านกิจการวิเทศธนกิจ(BIBF) ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ซึ่งไม่เอื้ออำนวยให้ภาคธุรกิจ เรียนรู้วิธีการตัดสินใจในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นโยบายดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา Moral Hazard ขึ้นในภาคธุรกิจและภาคการเงิน เนื่องจากภาคธุรกิจเองไม่ได้รับ “สัญญา” ที่ถูกต้อง จึงทำให้ประเมินความเสี่ยงจากการกู้ยืมไว้ในเฉพาะในรูปความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยเท่านั้น โดยมีได้พิจารณาความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนประกอบด้วย อีกทั้งยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลก

ด้วยเหตุนี้ ต้นทุนที่ผู้ประกอบการใช้และตัดสินใจเลือกจึงไม่ได้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงอันเป็นปัญหาที่ย้อนนำไปสู่ปัญหาความล้มเหลวของตลาด และทำให้การจัดสรรทรัพยากรไม่เกิดประสิทธิภาพเพราะขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่หละหลวมของภาครัฐ ทำให้สถาบันการเงินจำนวนมากมีการบริหารงานไม่รัดกุม มีการฉ้อฉลดังเช่นกรณีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ การฉวยโอกาสจากกฎและกติกากฎที่ไม่รัดกุมของรัฐ เพื่อประโยชน์ของตน จนกลายเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินขึ้นมา

1.2.3 ระบบธนาคารพาณิชย์และการแก้ปัญหาในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเงิน เมื่อเศรษฐกิจของประเทศเกิดปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดก็เกิดกระแสการเก็งกำไรในค่าเงินบาท มีการการโจมตีค่าเงินบาทอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งธนาคารแห่งประเทศไทยต้องยกเลิกการตรึงค่าเงินบาท และหันไปใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (Managed Float) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้สร้างผลกระทบในวงกว้างต่อเศรษฐกิจของประเทศ ผลที่เริ่มต้นในทางตรงคือ ทำให้ค่าเงินบาทของไทยอ่อนค่าลงอย่างรวดเร็วตามการไหลออกของเงินทุนต่างประเทศและดึงให้อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นปรับตัวสูงขึ้นตามสภาพคล่องของตลาดเงินบาทที่ลดลง บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและเล็กได้รับผลกระทบจากการถูกเรียกชำระหนี้เงินกู้คืนจากต่างประเทศ ประชาชนตื่นตระหนกแห่ไปถอนเงิน จนทำให้สถาบันการเงินมีปัญหาขาดสภาพคล่อง จนท้ายที่สุดบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จำนวน 56 แห่งและธนาคารพาณิชย์อีก 6 ธนาคาร

² เรียบเรียงจากสถุณี อาชวานันทกุล และกิตติชัย แซ่ลี้ เรื่อง เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การปฏิรูปเชิงสถาบัน สันนาวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(ตามหลังธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ) ถูกระงับกิจการและถูกยึดเป็นเจ้าของ โดยกองทุนฟื้นฟู ฯ เมื่อสถาบันการเงินมีปัญหาดสภาพคล่องในการดำเนินงานจึงส่งผลเป็นลูกโซ่ต่อภาคธุรกิจ ทำให้ภาคธุรกิจมีปัญหาดสภาพคล่อง ต้องปิดกิจการลง เศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะการถดถอย หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) เพิ่มขึ้น

ประเทศไทยต้องเข้าขอรับความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF ภายใต้มาตรการ “มาตรการ 14 สิงหาคม 2541” และกฎหมายสองฉบับที่สำคัญได้แก่ กฎหมายล้มละลาย และกฎหมายฟื้นฟูกิจการ สาระสำคัญของมาตรการ 14 สิงหาคม 2541 เน้นหนักในเรื่อง (1) การจัดการและการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ที่ถูกแทรกแซงและถูกระงับกิจการ และ (2) แนวทางเพื่อจัดการปัญหาหนี้เสียในระบบสถาบันการเงิน ตลอดจนกรอบในการให้ความช่วยเหลือสถาบันการเงินที่ประสงค์ขอความช่วยเหลือจากรัฐในภายหน้า

กองทุนฟื้นฟู ฯ แก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ตกเป็นของรัฐโดยการแยกสินทรัพย์ดีและสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ออกจากกัน ในส่วนของสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้นให้นำไปรวมอยู่ในบริษัทบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Company) เริ่มจากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและธนาคารมหานครนำสินทรัพย์ดีไปรวมกับธนาคารกรุงไทย ต่อมาก็มีธนาคารนครธนและธนาคารรัตนสินที่เสนอขายให้แก่ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศคือ Standard Chartered Bank และ United Oversea Bank โดยในส่วนของธนาคารนครธนกับ Standard Chartered Bank นั้นมิได้มีการแยกโครงสร้างสินทรัพย์ดีและสินทรัพย์เสียออกจากกันก่อนซึ่งจะแตกต่างจากธนาคารรัตนสินและ United Oversea Bank ที่ดำเนินการในลักษณะที่คล้ายกับกรณีของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและธนาคารมหานครเข้ากับธนาคารกรุงไทย

1.3 การเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของระบบธนาคารพาณิชย์ในการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ก็เหมือนกับบริษัทเอกชนทั่วไปที่ต้องการกำไรสูงสุด เพียงแต่การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์มีผลกระทบอย่างมากต่อสาธารณชนส่วนรวมซึ่งแตกต่างจากบริษัททั่วไป ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจธนาคารจะต้องคำนึงถึงสภาพคล่องและความมั่นคงทางการเงินด้วย เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับเงินฝากของลูกค้า เจ้าหน้าที่ธนาคารและผู้ถือหุ้นของธนาคาร จากหัวข้อที่ผ่านมามีเหตุการ์ณที่สำคัญเกิดขึ้นหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์และย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเลขทางการเงินที่สำคัญ ในที่นี้จะกล่าวถึงสัดส่วน NPLs รายได้ กำไร (ขาดทุนสุทธิ) และเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

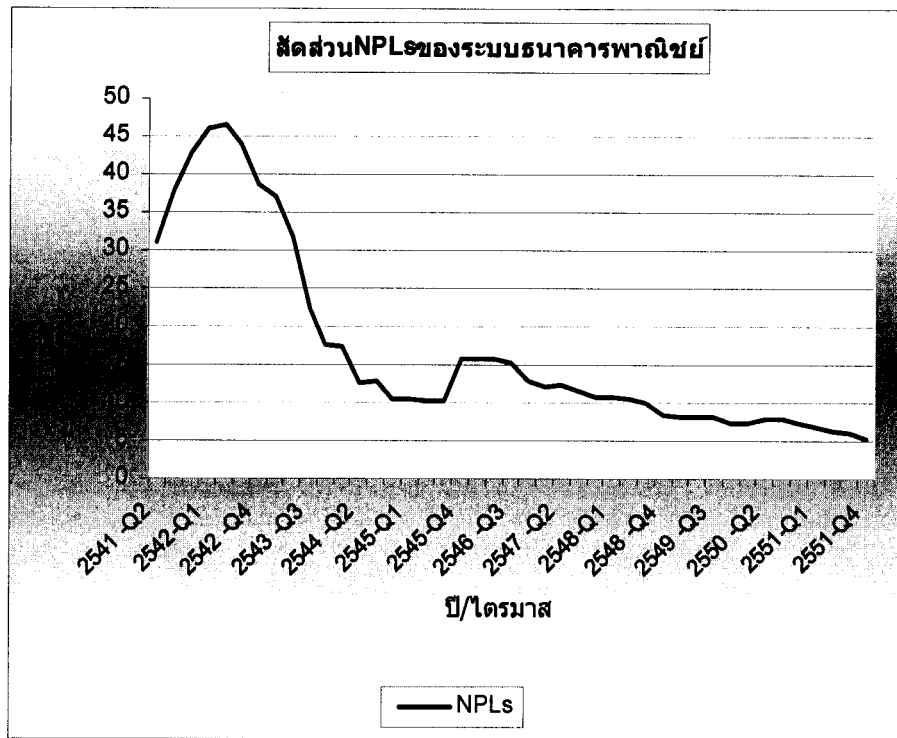
1.3.1 สัดส่วน NPLs หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นตัวเลขที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์สะท้อนถึงความมั่นคงทางการเงินของธนาคาร ถ้าธนาคารมีสัดส่วนหนี้ NPLs อยู่ในระดับสูงย่อมไม่เป็นผลดีต่อการดำเนินงานของธนาคาร ทำให้ธนาคารมีภาระตั้งเงินสำรองสำหรับ

หนี้ NPLs แทนที่จะนำเงินนั้นไปแสวงหาผลตอบแทน ผลจากการเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเงินในช่วงแรกธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วน NPLs อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ต่อมาได้มีการจัดตั้ง “บริษัทบริหารสินทรัพย์แห่งชาติ” หรือ Thailand Asset Management Corporation เพื่อทำหน้าที่ โอนหนี้เสียของธนาคารพาณิชย์มาบริหารจัดการเอง ส่งผลให้สัดส่วนหนี้ NPLs ลดลงอย่างมาก ตามตารางที่ 3.1 และภาพที่ 3.3

ตารางที่ 3.1 สัดส่วน NPLs ของธนาคารพาณิชย์

หน่วย : ร้อยละ

ปี พ.ศ.	ไตรมาสที่ 1	ไตรมาสที่ 2	ไตรมาสที่ 3	ไตรมาสที่ 4
2541	n.a	31.04	37.92	42.9
2542	46	46.52	44	38.57
2543	37.01	31.84	22.44	17.7
2544	17.42	12.58	12.91	10.5
2545	10.41	10.27	10.18	15.73
2546	15.85	15.86	15.29	12.87
2547	12.11	12.36	11.57	10.92
2548	10.91	10.5	10.01	8.29
2549	8.06	8.25	8.21	7.40
2550	7.5	7.83	7.92	7.28
2551	6.8	6.44	6.03	5.26

ภาพที่ 3.3 สัดส่วน NPLs ของระบบธนาคารพาณิชย์

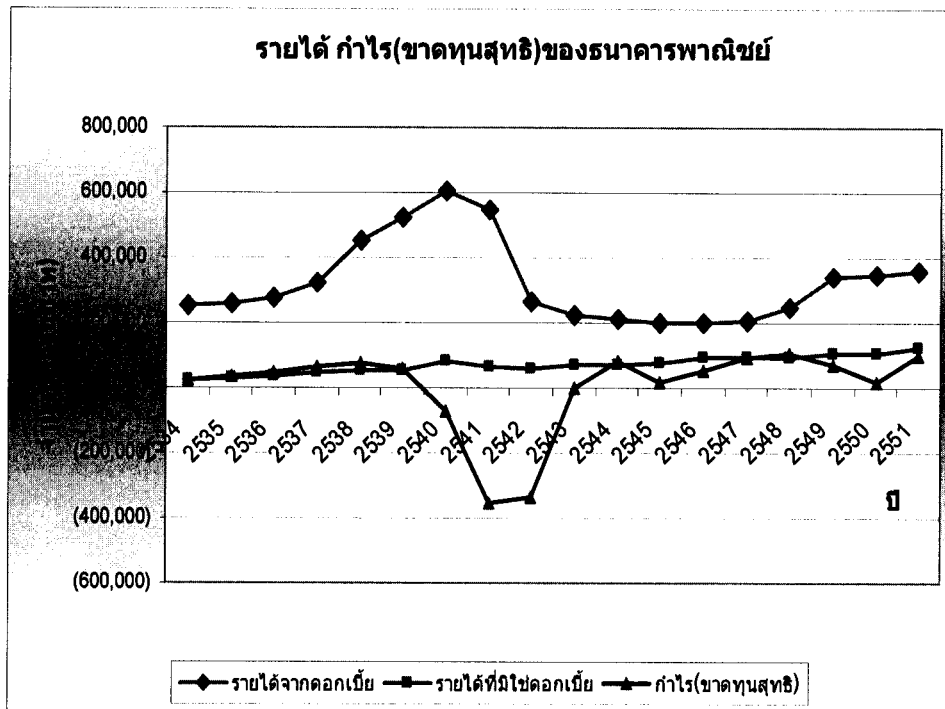
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากตารางที่ 3.1 และภาพที่ 3.3 แสดงสัดส่วน NPLs ของธนาคารพาณิชย์ ตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2551 พบว่าหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินปี 2540 การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของปี 2541 ถึงไตรมาสที่ 2 ของปี 2542 NPLs ของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสูงสุดในไตรมาสที่ 2 ของปี 2542 อยู่ที่ร้อยละ 46.52 หลังจากนั้นก็มีการปรับลดลงมาบ้างแต่ก็ยังถือว่าอยู่ในระดับที่สูงอยู่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 30 ต่อมาธนาคารพาณิชย์ได้มีการแก้ไขหนี้ NPLs โดยการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกค้าและมีการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์แห่งชาติให้เข้ามาทำกรนำหนี้ NPLs ของธนาคารพาณิชย์ไปบริหารจัดการเอง ทำให้สัดส่วนหนี้ NPLs ของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในไตรมาสที่ 4 ของปี 2551 อยู่ที่ร้อยละ 5.26

1.3.2 รายได้ กำไร (ขาดทุนสุทธิ) ผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ที่ผ่านมา นับว่าเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากการประกอบธุรกิจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นรายได้หลักคือรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ ส่วนที่สองเป็นรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย อาทิเช่น บริการที่ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของค่าธรรมเนียมต่าง ๆ การเป็นที่ปรึกษา

ทางการเงิน เป็นต้น ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับรายได้ กำไรของธนาคารพาณิชย์ที่น่าสนใจสามารถอธิบายได้ตามภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 รายได้ กำไร (ขาดทุนสุทธิ) ของธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

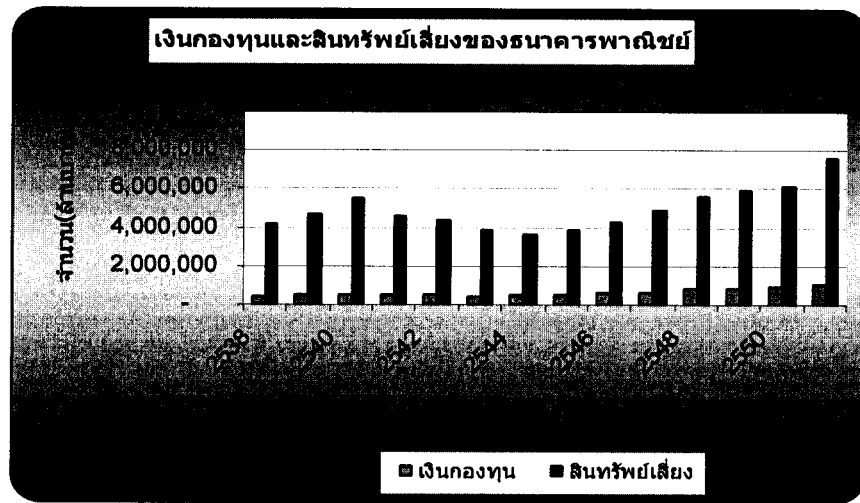
จากภาพที่ 3.4 แสดงผลประกอบการของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถสะท้อนผลกระทบที่ได้รับจากภาวะเศรษฐกิจได้ คือในช่วงปีพ.ศ 2534 ถึง 2540 ก่อนที่จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน รายได้และกำไรของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงที่เกิดวิกฤติธนาคารพาณิชย์ประสบกับความยุ่งยากในการแก้ปัญหาหนี้ NPLs และมีภาระตั้งสำรองหนี้สูญและสงสัยจะสูญ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงให้เพียงพอตามเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในปีพ.ศ 2543 ทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดทุนอย่างมากในช่วงปี 2540 - 2542 ธนาคารพาณิชย์ขาดทุนจำนวน 71,018 ล้านบาท จำนวน 355,583 ล้านบาท และจำนวน 334,768 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นการขาดทุนจากการสำรองหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ แต่ในปี 2548 ธนาคารพาณิชย์มีกำไรสุทธิสูงสุดจำนวน 103,418 ล้านบาท แต่สิ่งที่น่าสนใจคือรายได้ที่มีไม่ดอกเบี้ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอและมีความสำคัญมากขึ้นต่อธนาคาร

1.3.3 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

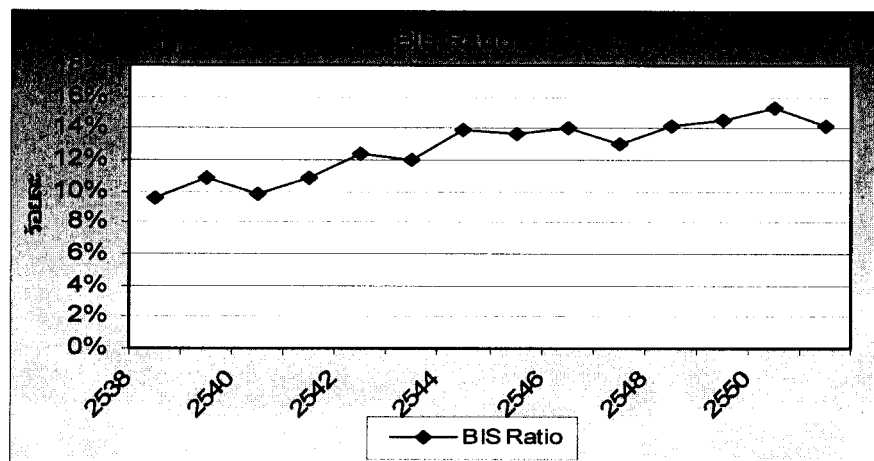
ตารางที่ 3.2 อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์

หน่วย : ล้านบาท

ปี พ.ศ.	เงินกองทุน	สินทรัพย์เสี่ยง	BIS Ratio
2538	394,953	4,115,892	9.60
2539	509,894	4,726,648	10.79
2540	540,216	5,468,782	9.88
2541	498,514	4,572,756	10.90
2542	539,375	4,345,534	12.41
2543	466,311	3,879,208	12.02
2544	510,489	3,667,041	13.92
2545	522,491	3,829,136	13.65
2546	604,097	4,607,673	14.02
2547	635,641	4,871,157	13.05
2548	795,627	5,620,439	14.16
2549	860,512	5,936,731	14.49
2550	940,502	6,114,809	15.38
2551	1,079,811	7,635,260	14.14

(1)

(2)

ภาพที่ 3.5 เงินกองทุนและสินทรัพย์เสี่ยงธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากตารางที่ 3.2 และภาพที่ 3.5 แสดงว่าธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ 2551 อยู่ที่ร้อยละ 14.14 สูงกว่าหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยเกือบสองเท่า (ตามหลักเกณฑ์ร้อยละ 8.5)

2. เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ Basel II

เงินกองทุนมีความสำคัญต่อความมั่นคงของธนาคาร เพราะเป็นเงินที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ต่าง ๆ ของธนาคารให้ได้รับความปลอดภัยจากการสูญเสียทางการเงินที่

อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ธนาคารนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงประเภทต่าง ๆ ขณะเดียวกัน เงินกองทุนก็เป็นตัวกำหนดปริมาณการขยายสินเชื่อและลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงต่าง ๆ ถ้ากำหนด อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 หมายความว่า ในการนำเงินไปลงทุน ในสินทรัพย์เสี่ยง เช่น การปล่อยสินเชื่อ 100 บาท ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีเงินกองทุน 8.5 บาท เพื่อ ป้องกันมิให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อหรือลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงมากเกินไป ธนาคารแห่ง ประเทศไทยจึงกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง เดิมปีพ.ศ 2536 ธนาคารพาณิชย์ใช้หลักเกณฑ์ Basel I ต่อมาเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ 2551 ใช้หลักเกณฑ์ใหม่ที่ เรียกว่า Basel II

2.1 ความเป็นมาของการดำรงอัตราส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง BIS เป็นชื่อ ย่อของธนาคารกลางเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlement) มี สำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองบาเซิล (Basel) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ 2473 ธนาคาร กลางของประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 10 ประเทศ (Group of Ten Central Bank Governors) หรือ กลุ่ม G-10 ได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อหามาตรการที่จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีความมั่นคง และได้ ข้อสรุปว่า ความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ดังนั้นจึงได้จัดทำเป็น ข้อตกลงเกี่ยวกับการดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงออกมาในปี พ.ศ 2531 เรียกว่า ข้อตกลงบาเซิล หรือ Basel Capital Accord โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงอัตราส่วน เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสากล

แต่เนื่องจากการดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่างสินทรัพย์เสี่ยงตาม Basel I หรือ Basel Capital Accord มีจุดอ่อน คือ ไม่ได้แยกแยะตามเสี่ยงของแต่ละธนาคาร เพียงแต่แยกแยะความเสี่ยง ของสินทรัพย์เสี่ยง กล่าวคือ ไม่ว่าธนาคารแต่ละแห่งจะดำเนินธุรกิจมีความเสี่ยงมากน้อยแตกต่างกัน แค่ไหน การดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงยังคงเหมือนกันคือร้อยละ 8 ทั้งที่ในความ เป็นจริงธนาคารแต่ละแห่งมีความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจแตกต่างกัน จากจุดอ่อนของข้อตกลงบา เซิลฉบับแรกดังกล่าว ตัวแทนของธนาคารกลางของกลุ่มประเทศ G-10 ได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ การคิดเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงใหม่ เพื่อให้ครอบคลุมความเสี่ยงของธนาคารด้วย ซึ่งจัดทำเป็น ข้อตกลงออกมาเรียกว่า New Capital Accord หรือ Basel II ซึ่งตามหลักการของ Basel II จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง โดยกำหนดไว้ตามเดิม คือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 แต่จะมีการแก้ไขน้ำหนักความเสี่ยงให้มีความละเอียดมากขึ้นและวัดคุณภาพของลูกค้านำด้วย ผลก็คือลูกค้าที่มีคุณภาพไม่ดี น้ำหนักความเสี่ยงจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีผลทำให้ธนาคารต้องดำรง เงินกองทุนเพิ่มขึ้นด้วย หากเป็นสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPLs ตาม Basel I น้ำหนักความ เสี่ยงสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 100 แต่ตาม Basel II น้ำหนักความเสี่ยงจะสูงสุดถึงร้อยละ 150 จากที่กล่าวมา

ข้างต้นสามารถสรุปข้อจำกัดของ Basel I เพื่อเป็นเหตุผลในการนำ Basel II มาใช้กับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้ตามตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ทำไมต้อง Basel II : ข้อจำกัดของ Basel I

Basel I	Basel II
(1) ไม่สะท้อนความเสี่ยงสินทรัพย์ของสถาบันการเงินอย่างเพียงพอ	(1) ครอบคลุมประเภทความเสี่ยงมากขึ้น
(2) ประเภทของสินทรัพย์ที่นำมาปรับลดความเสี่ยงด้านเครดิตมีจำกัด	(2) หลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินกองทุนสะท้อนความเสี่ยงมากขึ้น
(3) ไม่มีหลักเกณฑ์การคำนวณความเสี่ยงสำหรับธุรกรรม Securitization ที่ชัดเจน	(3) มีทางเลือกในการประเมินความเสี่ยงตามความเหมาะสมหลายทางเลือกมากขึ้น
(4) ไม่มีหลักเกณฑ์การคำนวณความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ	(4) ประเภทสินทรัพย์ที่นำมาปรับลดความเสี่ยงมีมากขึ้น

2.2 หลักการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ Basel II³ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลักการกำกับดูแลเงินกองทุนและองค์ประกอบของเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ของ Basel II ไว้ดังนี้

2.2.1 หลักการกำกับดูแลเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ของ Basel II ประกอบด้วย 3 หลักการ หรือเรียกว่า 3 Pillars โดยสรุปได้ดังนี้

1) หลักการที่ 1 การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ (Pillar 1: Minimum Capital Requirement) เป็นหลักเกณฑ์ที่ปรับปรุงมาจากหลักเกณฑ์ Basel I โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำเพื่อรองรับความเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risks) ความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risks) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Operational Risks) ซึ่งเป็นความเสี่ยงประเภทใหม่ที่กำหนดเพิ่มเติมให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำรองรับ

(1) ความเสี่ยงด้านเครดิต หมายความว่า ความเสี่ยงที่ลูกหนี้หรือคู่สัญญาของธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อ การลงทุน และการ

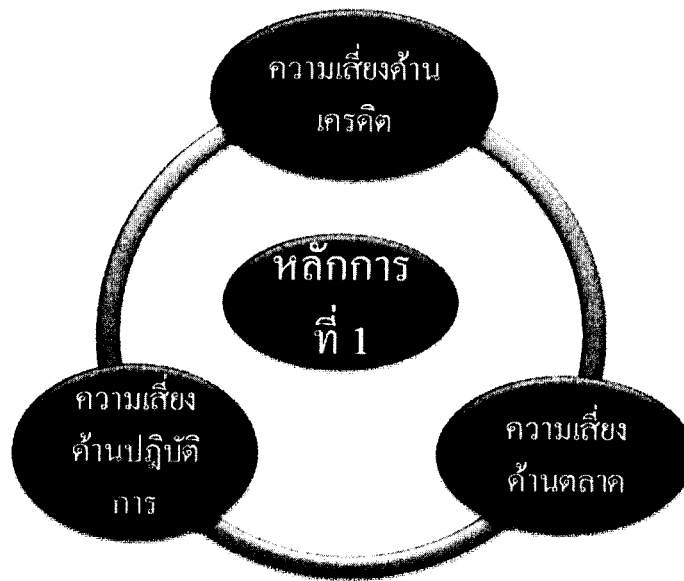
³ เรียบเรียงจากประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 87/2551 เรื่อง หลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์

ก่อภาระผูกพัน เช่น ลูกหนี้ไม่สามารถชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยตามที่ตกลงไว้กับธนาคารพาณิชย์ได้ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ในฐานะเจ้าหนี้เกิดความเสียหาย เป็นต้น

(2) ความเสี่ยงด้านตลาด หมายความว่า ความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์อาจได้รับความเสียหายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของฐานะทั้งที่อยู่ในงบดุลและนอกงบดุลที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ย ราคาสตราสารทุน อัตราแลกเปลี่ยน และราคาสินค้าโภคภัณฑ์ โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและราคาสตราสารทุนอาจเกิดจากปัจจัยตลาดทั่วไป (General market risk) และ/หรือ ปัจจัยเฉพาะของผู้ออกตราสารนั้น (Specific risk)

(3) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ หมายความว่า ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความไม่เพียงพอหรือความบกพร่องของกระบวนการภายใน บุคลากรและระบบงานของธนาคารพาณิชย์ หรือจากเหตุการณ์ภายนอกธนาคารพาณิชย์รวมถึง ความเสี่ยงด้านกฎหมาย (เช่น ความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้อง หรือดำเนินคดีตามกฎหมาย ถูกทางการเปรียบเทียบปรับ รวมถึงความเสียหายที่ได้รับจากการตกลงกันนอกชั้นศาล เป็นต้น) แต่ไม่รวมความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic risk) และด้านชื่อเสียง (Reputational risk)

อนึ่งความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์แผนดำเนินงานและการนำไปปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในที่สำคัญ เช่น จำนวนคน หรือระบบบริหารความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ เป็นต้น และสภาพแวดล้อมภายนอก อันอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ เงินกองทุนและการดำรงอยู่ของกิจการ สำหรับความเสี่ยงด้านชื่อเสียงนั้น หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่สาธารณชน ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า นักลงทุน และผู้กำกับดูแล รับรู้ถึงภาพลักษณ์ในเชิงลบหรือขาดความเชื่อมั่นในธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ และ/หรือเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความเสี่ยงด้านชื่อเสียงอาจเกิดจากการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับจรรยาบรรณ ความคาดหวังของสังคม หรือมาตรฐานการบริการของธุรกิจ หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือการบริการที่ไม่เป็นมิตรกับลูกค้า

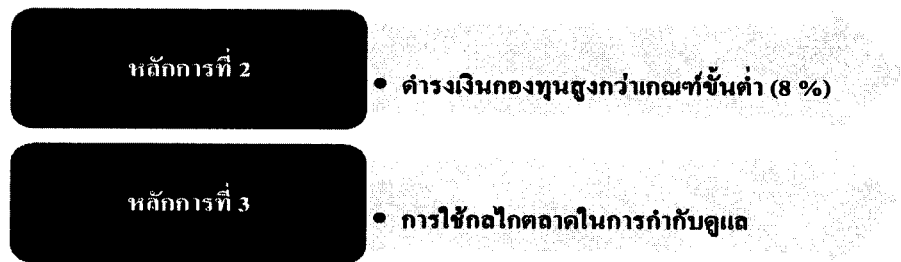

ภาพที่ 3.6 หลักการที่ 1 ของ Basel II

2) หลักการที่ 2 การกำกับดูแลโดยทางการ (Pillar 2 : Supervisory Review Process) หลักการที่ 2 ระบุให้ธนาคารพาณิชย์ควรมีเงินกองทุนสูงกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักการที่ 1 เพื่อรองรับความเสี่ยงที่ไม่ครอบคลุมในหลักการที่ 1 เช่น ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยในบัญชีเพื่อการธนาคาร และความเสี่ยงในการกระจุกตัวของลูกหนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ หลักการที่ 2 ยังกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์มีระบบการบริหารความเสี่ยงที่ดี โดยธนาคารพาณิชย์ต้องมีกระบวนการประเมินความเพียงพอของเงินกองทุน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงทุกด้านของตนเองและมีการทดสอบภาวะวิกฤตที่เหมาะสม ในด้านของผู้กำกับดูแล หลักการที่ 2 ระบุว่าผู้กำกับดูแลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบติดตาม และประเมินระบบการบริหารความเสี่ยง รวมถึงกระบวนการประเมินความเพียงพอของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่ง ตลอดจนต้องดำเนินการกำกับธนาคารพาณิชย์ที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมและทันกาล

3) หลักการที่ 3 การใช้กลไกตลาดในการกำกับดูแล (Pillar 3 : Market Discipline) หลักการที่ 3 มีวัตถุประสงค์ให้ใช้กลไกตลาดกำกับดูแล เพื่อส่งเสริมการกำกับดูแลหลักการที่ 1 และ 2 โดยกำหนดให้สถาบันการเงินมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนระดับความเสี่ยงและระบบการบริหารความเสี่ยงของตนเอง เพื่อให้บุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตลาด เช่น ผู้ลงทุน คู่ค้า และผู้ฝากเงิน เป็นต้น สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะเป็นกลไกตลาดที่สำคัญในการผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์มีระบบการบริหารความเสี่ยงที่ดี นอกเหนือจากการควบคุมภายในของธนาคาร

พาณิชย์เองและการกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปหลักการที่ 2 และ 3 ของ Basel II ได้ตามที่ 3.7 ดังนี้

ภาพที่ 3.7 สรุปหลักการที่ 2 และ 3 ของ Basel II

2.2.2 เงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ของ Basel II ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำโดยใช้อัตราส่วนระหว่างเงินกองทุนทั้งสิ้นและสินทรัพย์เสี่ยงทั้งสิ้น โดยเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ อัตราส่วนระหว่างเงินกองทุนทั้งสิ้นกับสินทรัพย์เสี่ยงทั้งสิ้นต้องไม่ต่ำกว่าอัตราส่วนเงินกองทุนขั้นต่ำที่กำหนด ดังนี้

$$\frac{\text{เงินกองทุนทั้งสิ้น}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยงทั้งสิ้น}} \geq \text{อัตราส่วนเงินกองทุนขั้นต่ำ}$$

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดองค์ประกอบของเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ของ Basel II ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไว้ดังนี้

1) เงินกองทุนชั้นที่ 1 ประกอบด้วย

(1) ทุนชำระแล้ว (ยกเว้นทุนชำระและที่ได้จากการออกหุ้นบุริมสิทธิ) ซึ่งรวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศได้รับและเงินที่ธนาคาร

⁴ เรียบเรียงจากประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 88/2551 เรื่อง องค์ประกอบของเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศ

พาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศได้รับการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศนั้น

- (2) เงินที่ได้รับจากการออกหุ้นบุริมสิทธิชนิดไม่สะสมเงินปันผล
- (3) ทุนสำรองตามกฎหมาย
- (4) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น หรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้
- (5) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร
- (6) เงินที่ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศได้รับการออกตราสารหนี้ค้ำประกันที่มีลักษณะคล้ายหุ้นที่ไม่สะสมดอกเบี้ยจ่าย และไม่ชำระดอกเบี้ยในปีที่ไม่มีผลกำไร (Hybrid Tier 1) ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2) เงินกองทุนชั้นที่ 2 ประกอบด้วย เงินที่ได้รับจากการออกหุ้นบุริมสิทธิชนิดสะสมเงินปันผล เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับการออกตราสารหนี้ค้ำประกัน เงินสำรองจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดิน อาคาร ห้างหุ้น และเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยมีเงื่อนไขว่าให้ดำรงเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ของสินทรัพย์เสี่ยง ทั้งนี้เงินกองทุนชั้นที่ 2 ต้องมีจำนวนสูงสุดไม่เกินเงินกองทุนชั้นที่ 1 ส่วนสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศให้ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.5

2.2.3 สินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิต⁵ Basel II ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสินทรัพย์เสี่ยงให้ครอบคลุมความเสี่ยงมากขึ้นแยกเป็นสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิต สินทรัพย์เสี่ยงด้านตลาด และสินทรัพย์เสี่ยงด้านปฏิบัติการ ในที่นี้จะอธิบายเกี่ยวกับสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตซึ่งเกี่ยวข้องกับหัวข้อในการทำวิทยานิพนธ์ หลักเกณฑ์การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตของธนาคารพาณิชย์นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยมีทางเลือกให้ธนาคารพาณิชย์คำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตให้เหมาะสมกับความซับซ้อนของระบบการบริหารความเสี่ยงด้านเครดิตของ

⁵ เรียบเรียงจากประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 90 และ 91 /2551 เรื่อง หลักเกณฑ์การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตสำหรับธนาคารพาณิชย์โดยวิธี Standardised Approach และ Internal Ratings-Based Approach

ตนเองวิธีที่หนึ่งเรียกว่า Standardised Approach (วิธี SA) วิธีที่สองเรียกว่า Internal Ratings-Based Approach (วิธี IRB)

1) การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตโดยวิธี Standardised Approach หรือวิธี SA เป็นวิธีที่มีความซับซ้อนน้อยกว่าการคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตโดยวิธี Internal Ratings-Based Approach หรือวิธี IRB โดยวิธี SA นั้นเกี่ยวข้องกับสองส่วนที่สำคัญดังนี้

ส่วนแรก เกี่ยวกับการให้ Rating นำหนักความเสี่ยงของลูกหนี้แต่ละรายและหนี้แต่ละประเภท โดยแยกลูกหนี้ออกเป็นกลุ่ม เช่น หนี้ลูกหนี้เป็นภาคีรัฐบาลและธนาคารกลาง หนี้ลูกหนี้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรการของรัฐและรัฐวิสาหกิจ ลูกหนี้เป็นสถาบันการเงิน ลูกหนี้เป็นธุรกิจเอกชน ลูกหนี้รายย่อย ซึ่งนำหนักความเสี่ยงของลูกหนี้จะแตกต่างกันถ้าลูกหนี้เป็นภาคีรัฐบาลหรือเกี่ยวกับภาคีรัฐบาลจะมีนำหนักความเสี่ยงต่ำกว่ากรณีที่เป็นลูกหนี้เอกชนทั่วไป นอกจากนี้แล้วกรณีที่ลูกหนี้มีความเสี่ยงสูงตามหลักเกณฑ์ของ Basel II กำหนดนำหนักความเสี่ยงสูงถึงร้อยละ 150 ซึ่งแตกต่างจาก Basel I ที่กำหนดไว้ร้อยละ 100 สำหรับการให้ Rating นำหนักความเสี่ยงของลูกหนี้ธนาคารพาณิชย์นั้น ธนาคารพาณิชย์จะต้องส่งให้สถาบันจัดอันดับเครดิตภายนอก (External credit assessment institution : ECAIs) เป็นผู้ประเมิน Rating ของลูกหนี้แต่ละราย ทั้งนี้ต้องเป็นสถาบันจัดอันดับเครดิตภายนอกที่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมี 5 สถาบัน ได้แก่ บริษัท Standard and Poor's Moody's บริษัท Investors Service Fitch Ratings บริษัท ฟิทช์เรตติ้งส์ (ประเทศไทย) จำกัด (Fitch Rating (Thailand)) และ บริษัท ทริสเรตติ้งจำกัด (TRIS Rating)

ส่วนที่สอง เกี่ยวกับกรณีลูกหนี้ด้อยคุณภาพ คำว่า “ลูกหนี้ด้อยคุณภาพ” หมายความว่า ลูกหนี้ที่จัดเป็นสินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน สำหรับนำหนักความเสี่ยงสูงสุดกรณีลูกหนี้ด้อยคุณภาพอยู่ที่ร้อยละ 150 ยกเว้นกรณีที่เป็นสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยที่ได้รับนำหนักความเสี่ยงร้อยละ 35 กรณีที่ถูกจัดเป็นลูกหนี้ด้อยคุณภาพให้ใช้นำหนักความเสี่ยงร้อยละ 100

2) การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตโดยวิธี Internal Ratings-Based Approach หรือวิธี IRB เป็นการคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตที่มีความซับซ้อนและสามารถสะท้อนความเสี่ยงได้ดีกว่าการคำนวณโดยวิธี SA วิธีนี้หาค่าความน่าจะเป็นของค่าความเสียหายเข้ามากำหนดในนำหนักความเสี่ยงด้วย โดยแยกค่าความเสียหายออกเป็นหลายค่าจำกัดความ ดังนี้

“Unexpected loss (UL)” หมายความว่า ค่าความเสียหายที่เกินกว่าระดับที่คาดไว้

“Expected loss (EL)” หมายความว่า ค่าความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

“Probability of default (PD)” หมายความว่า ค่าความน่าจะเป็นที่ลูกหนี้จะผิดนัดชำระหนี้

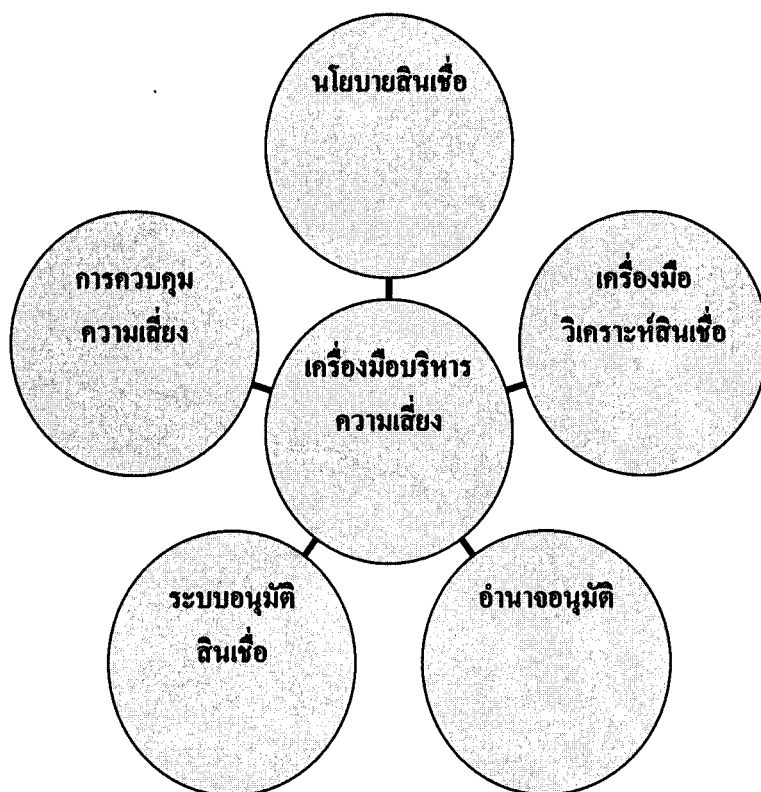
“Loss give default (LGD)” หมายความว่า ร้อยละของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ต่อยอดหนี้

“Exposure at default (EAD)” หมายความว่า ยอดหนี้หรือประมาณการยอดหนี้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้

นอกจากนี้ยังมีอีกรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.4 สินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิต

สินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิต
1) การให้Rating ลูกหนี้แต่ละราย โดยสถาบันจัดอันดับเครดิตภายนอก (ECAIs)
2) ลูกหนี้คือยคุณภาพน้ำหนักความเสี่ยงเพิ่มขึ้นเป็น 150% (เดิม 100%)
3) สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยน้ำหนักความเสี่ยงลดลงเหลือ 35% (เดิม 50%)
4) สินเชื่อเพื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) น้ำหนักความเสี่ยงลดลงเป็น 75%

ภาพที่ 3.8 แนวทาง/เครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

จากภาพที่ 3.8 ธนาคารพาณิชย์มีแนวทางหรือเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ดังนี้⁶

- (1) นโยบายสินเชื่อต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยและหลักเกณฑ์ของ Basel II หรือไม่
- (2) เครื่องมือวิเคราะห์สินเชื่อเพื่อประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารจะประเมินทั้งด้านคุณภาพและด้านปริมาณ ในการประเมินด้านปริมาณใช้วิธีให้

⁶ วัลลภ ลิปิพันธ์ ธนาคารกรุงไทย ฝ่ายบริหารความเสี่ยงองค์กร สำนักงานบริหารความเสี่ยงและกำกับ 2551

คะแนนสินเชื่อ (Credit Scoring) ให้เกรดน้ำหนักความเสี่ยง (Credit Risk Rating) และคำนวณผลตอบแทนจากเงินกองทุน โดยวิธี RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) นอกจากนี้แล้วบางโครงการธนาคารอาจขอให้ลูกค้ามีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

(3) อำนาจอนุมัติ ในการอนุมัติสินเชื่อจะมีการกระจายอำนาจอนุมัติความเสี่ยง เริ่มตั้งแต่ระดับพนักงานสินเชื่อ ผู้จัดการสาขา ผู้จัดการเขต ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ จนถึงกรรมการผู้จัดการใหญ่ ถ้าจำนวนเงินสินเชื่อสูงอำนาจอนุมัติก็จะสูงด้วย ซึ่งจะต้องผ่านการกลั่นกรองหลายขั้นตอนเพื่อให้การอนุมัติสินเชื่อมีความเสี่ยงน้อยที่สุด

(4) ระบบอนุมัติสินเชื่อ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การกรอกแบบฟอร์มคำขอสินเชื่อ ประเมินหลักทรัพย์ วิเคราะห์สินเชื่อ นำเสนอคำขอสินเชื่อต่อที่ประชุมธนาคาร

(5) การควบคุมความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์พอร์ตสินเชื่อ การกำหนดเพดานความเสี่ยงและการกำหนดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม

2.4 ผลกระทบของ Basel II และแนวนโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารแห่งประเทศไทย จากหลักเกณฑ์ Basel II ดังกล่าวข้างต้นย่อมมีผลกระทบต่อปล่อยสินเชื่อ ระบบการเงิน และระบบเศรษฐกิจของประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 ผลกระทบของ Basel II ในส่วนของการปล่อยสินเชื่อนั้นพบว่าสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยจะเป็นสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ต้องการปล่อยมากที่สุด เนื่องจากมีน้ำหนักความเสี่ยงที่ลดลงคืออยู่ที่ร้อยละ 35 ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อประเภทนี้จะต้องต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่นที่มีน้ำหนักความเสี่ยงสูงกว่า นอกจากนี้แล้วสินเชื่อสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หรือสินเชื่อสำหรับรายย่อยจะเป็นสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มปล่อยมากขึ้นเพราะตามหลักเกณฑ์การคิมน้ำหนักความเสี่ยงของ Basel II จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกระจายความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อด้วย สำหรับผลกระทบในด้านอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้⁷

1) ผลกระทบของ Basel II ต่อระบบการเงิน มีดังนี้

(1) ความเพียงพอของเงินกองทุน การเริ่มใช้ Basel II ย่อมมีผลต่อคิดเงินกองทุน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักความเสี่ยงของสินเชื่อต่าง ๆ ตามวิธีการใหม่ อีกทั้งยังมีการรวมความเสี่ยงด้านการตลาดและการปฏิบัติการเข้าไปด้วย แต่เนื่องจากเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ไทยสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำมาก ผลประกอบการมีกำไรอย่างต่อเนื่องและสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นจะเป็นสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยซึ่งมีน้ำหนักความเสี่ยงต่ำ

⁷ เรียบเรียงจาก ทิศทัศน์ มัลลิกะมาส เสรี ชารชมพูและชัยพัฒน์ พูนพัฒน์พิบูลย์ บทความวิชาการ Basel II และผลกระทบต่อระบบการเงินและเศรษฐกิจไทย 2552

(2) อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับลูกค้า นอกจากจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากแล้วยังขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของลูกค้าแต่ละรายคือคิดค่าธรรมเนียมความเสี่ยง (Risk Premium) เข้าไปด้วย กล่าวคือ เมื่อความเสี่ยงของลูกค้าเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารต้องเพิ่มการดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงนั้น ซึ่งค่าธรรมเนียมความเสี่ยง (Risk Premium) ขึ้นอยู่กับ Credit Rating ของลูกค้าแต่ละราย ดังนั้น Basel II จะกระตุ้นให้สถาบันการเงินปรับปรุงบริหารความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อสะท้อนความเสี่ยงที่เป็นจริงมากขึ้น

2) ผลกระทบของ Basel II ต่อระบบเศรษฐกิจ มีดังนี้

(1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) Basel II ให้ความสำคัญต่อการกระจายความเสี่ยง (diversification) จึงได้ปรับน้ำหนักความเสี่ยงในการปล่อยกู้ให้กับลูกค้ารายย่อยให้ลดลงจากเดิม

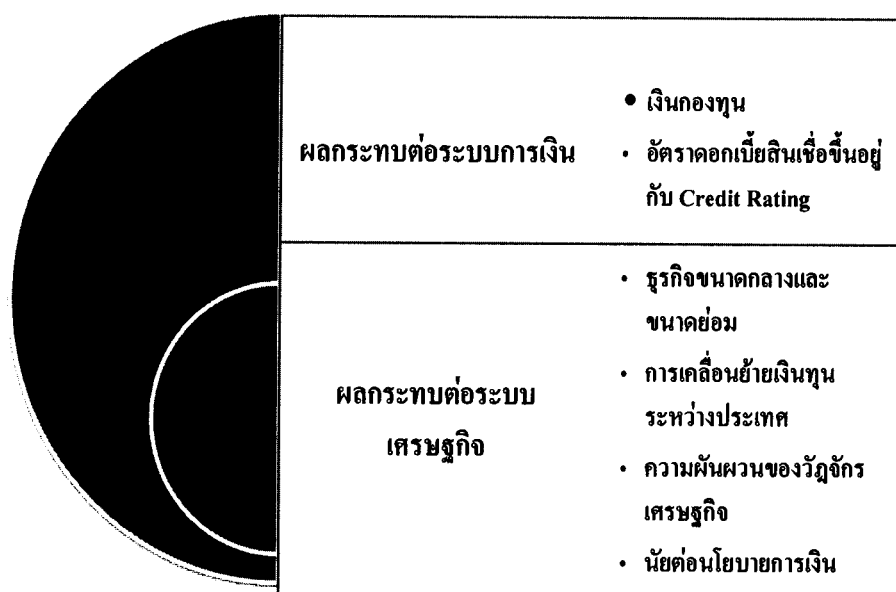
(2) การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ประเทศที่มีความเสี่ยงสูงจะมีต้นทุนการกู้ยืมจากต่างประเทศสูงขึ้น ระยะเวลาการกู้สั้นลงและอาจก่อหนี้รวมได้ในจำนวนจำกัดขึ้นทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศน่าจะมีความผันผวนมากขึ้น

(3) ความผันผวนของวัฏจักรเศรษฐกิจ สินทรัพย์มีแนวโน้มที่จะมีความเสี่ยงและมีน้ำหนักมากขึ้น (น้อยลง) ในช่วงเศรษฐกิจขาลง (ขาขึ้น) สถาบันการเงินจึงอาจจำเป็นที่จะต้องถือเงินกองทุนเพิ่มขึ้น (น้อยลง) หรือลด (เพิ่ม) สินเชื่อ ทำให้สินเชื่อมีความผันผวนและวัฏจักรเศรษฐกิจผันผวนมากขึ้น ซึ่งปัญหาความผันผวนจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความอ่อนไหวของเงินกองทุนของสถาบันการเงินต่อความเสี่ยงและ โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ

(4) นัยต่อนโยบายการเงิน นโยบายการเงินภายใต้กรอบเป้าหมายเงินเพื่อและระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการมีกลไกที่สามารถช่วยรับมือกับความผันผวนของวัฏจักรเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง การดำเนินนโยบายการเงินควรมีลักษณะ Proactive มากขึ้น ควรมองไปข้างหน้ายาวกว่าเดิม เพื่อบรรเทาปัญหา Procyclicalilty ต้องปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบายเพิ่มขึ้น (ลดลง) ในลักษณะที่รวดเร็วขึ้นและด้วยขนาดที่มากขึ้นในช่วงวัฏจักรเศรษฐกิจขาขึ้น (ขาลง) เพื่อลดความผันผวนของวัฏจักรเศรษฐกิจและควบคุมความไม่สมดุล (financial imbalance) ติดตามและวิเคราะห์ฐานะของสถาบันการเงินอย่างใกล้ชิดในด้านความเพียงพอของเงินกองทุน พฤติกรรมในการปล่อยสินเชื่อ วิธีการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน

(5) นัยต่อนโยบายการกำกับดูแลสถาบันการเงิน ผู้กำกับสถาบันการเงินต้องมีความเข้าใจความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง ธนาคารพาณิชย์ควรเร่งประเมินผลกระทบของ Basel II อย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม

เศรษฐกิจการเงินอื่น ๆ ด้วย อาทิเช่น แผนพัฒนาระบบการเงินและการจัดตั้งสถาบันประกันเงินฝาก กำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับ SMEs เพื่อจัดหมวดหมู่สินทรัพย์เสี่ยงใน Portfolio ของสถาบันการเงินให้เหมาะสม และเตรียมแนวทางแก้ไขปัญหา Procyclicality และบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยการกำกับดูแลให้สถาบันการเงินเข้มแข็ง

ภาพที่ 3.9 สรุปผลกระทบของ Basel II

2.4.2 แนวนโยบายการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจบางประเภท ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดแนวนโยบายการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจบางประเภท โดยมีเหตุผลสำคัญมาจากบทเรียนการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอดีต กล่าวคือ ในอดีตอัตราการขยายตัวด้านสินเชื่อของระบบสถาบันการเงินมีการกระจายตัวอยู่ในธุรกิจประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตของประเทศในระยะยาว ดังนั้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจการเงินของประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้มีหนังสือขอความร่วมมือจากสถาบันการเงินให้มีการควบคุมอย่างเข้มงวดเป็นพิเศษในการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจบางประเภทที่

⁸ เรียบเรียงจากธนาคารแห่งประเทศไทย แนวนโยบายการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจบางประเภท 2552

ไม่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตของประเทศในระยะยาว และนำเงินมาให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจที่สำคัญซึ่งสามารถช่วยพัฒนาประเทศและระบบเศรษฐกิจโดยรวมมากขึ้น

1) ข้อพึงระวังในการให้สินเชื่อตามประเภทธุรกิจ โดยให้สถาบันการเงินพิจารณาระมัดระวังและพิจารณาอย่างเข้มงวดเป็นพิเศษแก่การปล่อยสินเชื่อในธุรกิจที่ไม่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะการให้สินเชื่อเพื่อเก็งกำไรในธุรกิจบางลักษณะ ธุรกิจนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย บริการที่ไม่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตของประเทศ อีกทั้งต้องไม่ใช่ธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี และหากเป็นการกักตุนสินค้าเพื่อเก็งกำไรให้ระงับสินเชื่อทันที

2) สินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัย โดยกำหนดอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อมูลค่าหลักประกัน (Loan to Value Ratio : LTV) สำหรับที่อยู่อาศัยที่มีราคาซื้อขายตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไปแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด สถาบันการเงินไม่ควรจะให้สินเชื่อหรือให้กู้ยืมแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเกินร้อยละ 80 ของราคาซื้อขายที่ตกลงกันจริง นอกจากนี้แล้วยังให้สถาบันการเงินรายงานการอนุมัติการให้สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบเป็นรายไตรมาสด้วย

3) อื่น ๆ เช่น การให้สินเชื่อเพื่อการซื้อหลักทรัพย์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย สินเชื่อแก่ผู้ดำเนินการทำนาถุ้งและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในป่าชายเลนต้องเข้มงวดในเรื่องของการได้รับใบอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าชายเลน และทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายระบบนิเวศน์ป่าชายเลน

3. สถานการณ์ตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

หัวข้อที่ผ่านมาได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยรวมของตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สำหรับหัวข้อต่อไปนี้จะกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก่อนและหลังการเกิดวิกฤติปี 2540 เพื่อให้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนนำมาวิเคราะห์แนวโน้มหรือทิศทางตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยในอนาคต

3.1 สรุปปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรที่ได้รับผลกระทบจากตัวแปรต่าง ๆ หลายตัวแปร ในช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 สามารถอธิบายได้จากตารางดังนี้

ตารางที่ 3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก่อนและหลังการเกิดวิกฤติปีพ.ศ 2540

ปัจจัยหรือเหตุการณ์สำคัญ	ผลกระทบต่อสินเชื่อธนาคารพาณิชย์
ก่อนเกิดวิกฤติปี 2540	
1. เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูง การลงทุนเพิ่มขึ้น การขยายตัวของธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์	1. อุปสงค์และอุปทานสินเชื่อเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แม้ว่าอัตราดอกเบี้ย MLR จะมีอัตราที่สูงเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 12-15 ต่อปี
ช่วงเกิดวิกฤติปี 2540	
1. เศรษฐกิจภายในประเทศมีปัญหาอยู่ในภาวะชะงักงันและตกต่ำในท้ายที่สุด เกิดอุปทานส่วนเกินในธุรกิจ	1. อุปสงค์และอุปทานสินเชื่อมีการขยายตัวลดลงตามภาวะเศรษฐกิจที่มีปัญหา ภาคธุรกิจมีความไม่มั่นใจที่จะกู้ยืมเงินมาลงทุน ทำให้อุปสงค์ต่อสินเชื่อลดลง เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ที่มีการปล่อยสินเชื่อใหม่เพื่อขยายกิจการลดลง
อสังหาริมทรัพย์ ผลตอบแทนจากการลงทุนของภาคธุรกิจลดลงขณะที่ต้องชำระอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูง	2. การระดมเงินทุนหรือการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยประสบปัญหา หลายด้าน เช่น ถูกเรียกชำระหนี้เงินกู้คืนก่อนครบกำหนดหรือไม่ต่ออายุ สัญญาเงินกู้ยืม มีความยากลำบากในการหาเงินทุนใหม่และมีต้นทุนการกู้ยืมที่สูงขึ้น
2. การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือในต่างประเทศ ประกาศลด Credit Rating ประเทศไทย	3. เมื่อค่าเงินบาทอ่อนค่าลงอย่างมากทำให้ภาระหนี้ที่ภาคธุรกิจกู้ยืมเป็นสกุลเงินตราต่างประเทศเมื่อแปลงเป็นเงินบาทแล้วมีภาระหนี้สูงขึ้นอย่างมาก ปริมาณสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งจึงมาจากการระการแปลงหนี้
3. การประกาศใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ	4. ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อใหม่ในลักษณะให้กู้ยืมเพื่อการลงทุนหรือการขยายกิจการลดลง สินเชื่อในช่วงนี้เป็นสินเชื่อเพื่อการแก้ไขหนี้หรือปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้ธุรกิจดำเนินกิจการต่อไปได้
4. ปัญหานี้ NPLs อยู่ในระดับสูง	

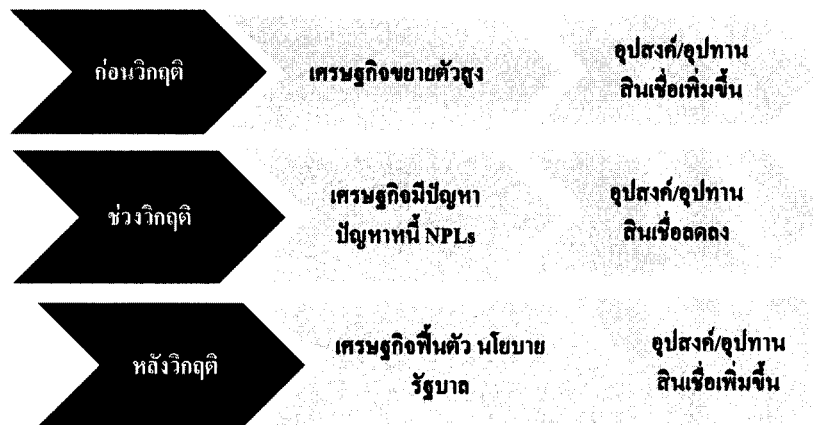
ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ปัจจัยหรือเหตุการณ์สำคัญ	ผลกระทบต่อสินเชื่อนาการพาณิชย์
5. ปัญหาขาดทุนจากการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ และมีภาระต้องตั้งสำรองหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญให้ครบตามเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทยภายในปี 2543 ช่วงหลังการเกิดวิกฤติปี 2540 1. เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวมีการขยายตัวในภาคการส่งออกในขณะที่การลงทุนของภาคเอกชนขยายตัวไม่มากนัก 2. ปัญหา NPLs ลดลงอย่างต่อเนื่องและผลประกอบการของธนาคารพาณิชย์ดีขึ้น 3. การดำเนินนโยบายประชานิยม เช่น กองทุนหมู่บ้าน บ้านเอื้ออาทร การแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน การพักชำระหนี้เกษตรกร และส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	5. เมื่อนาการมีปัญหาขาดทุนและต้องตั้งสำรองให้ครบ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อลดลง เพราะมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหาภายในธนาคารก่อน 1. อุปสงค์และอุปทานสินเชื่อเพิ่มขึ้นตามความต้องการของระบบเศรษฐกิจ 2. การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์แห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่โอนหนี้เสียจากธนาคารพาณิชย์มาบริหารเอง ทำให้สัดส่วนหนี้ NPLs ของธนาคารพาณิชย์ลดลงอย่างมาก และผลประกอบการดีขึ้นส่งผลให้นาการพาณิชย์มีการขยายสินเชื่อมากขึ้น 3. ในการดำเนินนโยบายประชานิยมจะใช้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐเป็นช่องทางในการสนับสนุน ทำให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐมีส่วนแบ่งทางการตลาดด้านสินเชื่อมากขึ้น ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปล่อยกู้ได้เต็มที่

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ปัจจัยหรือเหตุการณ์สำคัญ	ผลกระทบต่อสินเชื่อธนาคารพาณิชย์
4. เศรษฐกิจขยายตัวจากนโยบายประชานิยม ประชาชนในรากหญ้าใช้จ่ายเงินมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยปรับลดอัตราดอกเบี้ยค้ำประกันเครดิต	4. มีการขยายตัวของสินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและบริการบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่ธุรกิจเหล่านี้จะให้บริการเฉพาะบุคคลที่มีรายได้สูง แต่เงื่อนไขใหม่รายได้ไม่มากนักก็ใช้บริการบัตรเครดิตได้ ทำให้เกิดธุรกิจ Non-Bank เข้ามาแข่งขันการปล่อยสินเชื่อประเภทนี้กับธนาคารพาณิชย์มากขึ้น
5. มาตรการของรัฐบาล เช่น เพิ่มค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ซื้อที่อยู่อาศัยและเบี้ยประกันชีวิต ลดค่าธรรมเนียมการโอน และจดทะเบียนงานอสังหาริมทรัพย์	5. การกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์และลดหย่อนภาษีมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจ
6. ปัญหาการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ในปี 2550 การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินในสหรัฐอเมริกาและยุโรป หรือวิกฤติซับไพร์ม	6. เศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมาพึ่งพาการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก เกิดภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ภาคธุรกิจชะลอการลงทุน ทำให้การขยายตัวของสินเชื่อลดลง
7. ปัจจัยความวุ่นวายทางการเมืองในประเทศ	7. ความวุ่นวายทางการเมืองส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นในการลงทุน มีผลทำให้การปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ชะลอตัวลง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ตามภาพที่ 3.10 ดังนี้

ภาพที่ 3.10 ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

3.2 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน⁹ เป็นมาตรการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบบสถาบันการเงิน สืบเนื่องจากการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ทำให้ประเทศไทยได้รับบทเรียนหลายด้านจากวิกฤติการณ์ดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะผู้ควบคุมดูแลระบบการเงินของประเทศ ได้นำมาตรการทางการเงินมาใช้ เพื่อให้การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับกรอบในการดำเนินนโยบายการเงินคือการใช้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเป็นเป้าหมายของนโยบายการเงิน มาตรการที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบการเงินของประเทศ ได้แก่ การดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ของ BIS II (ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้ว) และแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือปรับปรุงและพัฒนาระบบสถาบันการเงินในประเทศไทยให้มีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการพัฒนาตลาดทุนควบคู่กับการพัฒนาระบบสถาบันการเงิน แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 อยู่ในช่วงปี 2547-2551 แผนระยะที่ 2 อยู่ในช่วงปี 2553-2557 ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของแต่ละแผนได้ดังนี้

⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน 2552

3.2.1 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1 เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดช่องว่างในการให้บริการของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน กล่าวคือธนาคารพาณิชย์มักเน้นให้บริการแก่กลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ขณะที่กลุ่มลูกค้าที่มีรายได้น้อยหรือด้อยโอกาสในต่างจังหวัดไม่ได้รับบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์เท่าใดนัก ดังนั้นตามแนวทางของแผนพัฒนาระยะที่ 1 จึงมีมาตรการสำคัญดังนี้

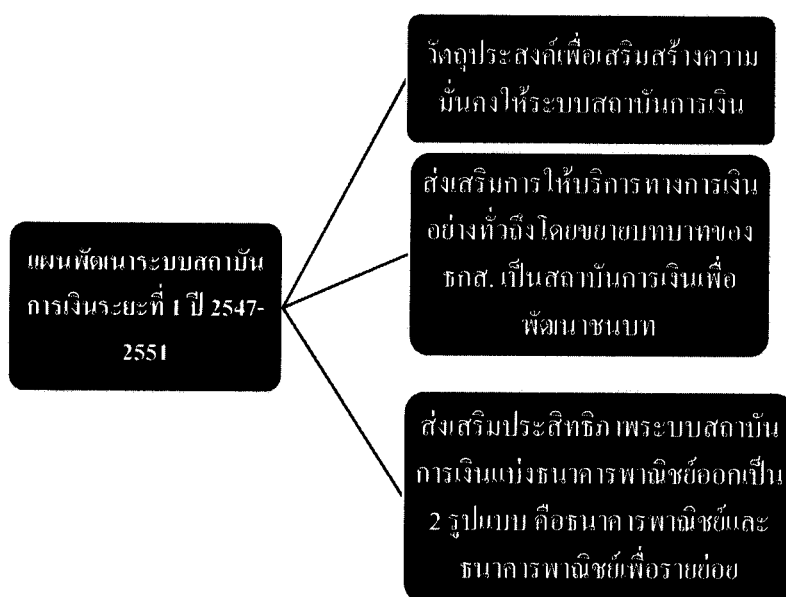
1) ส่งเสริมการให้บริการทางการเงินอย่างทั่วถึงเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสของประชาชนในระดับรากหญ้า โดยการขยายบทบาทธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท และทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ชุมชนในชนบท สหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิสาหกิจชุมชน จากเดิมที่ธนาคารเน้นการให้ความช่วยเหลือเฉพาะเกษตรกร

2) มาตรการส่งเสริมประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินโดยจัดรูปแบบและบทบาทของสถาบันการเงินให้ชัดเจน ซึ่งสถาบันการเงินไทยจะมีเพียง 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) ธนาคารพาณิชย์ (ธพ.) สามารถให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้าได้ทุกกลุ่มและทำธุรกรรมทางการเงินได้เกือบทุกประเภท ยกเว้นการออกกรมธรรม์ประกันภัยหรือประกันชีวิต การ Underwrite ตราสารทุน และการเป็นนายหน้าและผู้ค้าตราสารทุน ทั้งนี้ธพ.จะต้องมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่า 5,000 ล้านบาท

(2) ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย (ธย.) ให้บริการเฉพาะประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยจำกัดปริมาณสินเชื่อต่อราย ขอบเขตการทำธุรกรรมทางการเงินจะแคบกว่าธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ ธย. ต้องมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่า 250 ล้านบาท

นอกจากนี้แล้วยังมีมาตรการอีกหลายด้าน เช่น ให้แรงจูงใจกับธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยกำหนดน้ำหนักความเสี่ยงที่ลดลง การพัฒนาตลาดทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการระดมทุนที่สามารถเทียบเท่ากับการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินได้ รวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภค

ภาพที่ 3.11 สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 1

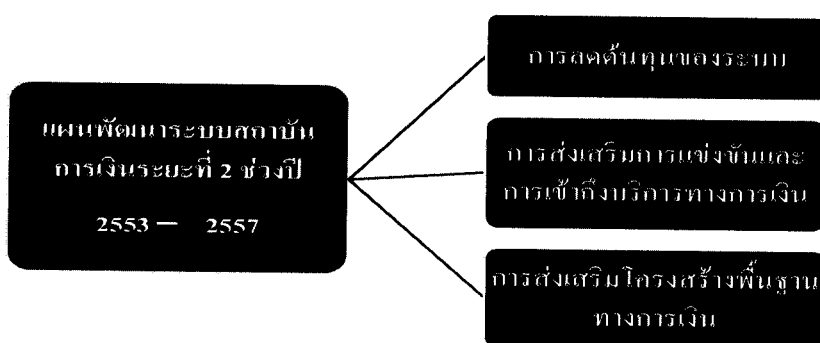
3.2.2 แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 1 ซึ่งมีมาตรการหลักคือการยกระดับธนาคารพาณิชย์ให้เป็น Universal Banking สำหรับนโยบายหลักของแผนพัฒนาฯ 2 แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1) การลดต้นทุนของระบบ ได้แก่ ต้นทุนจากกฎระเบียบของทางการ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ต้นทุนการดำเนินงานของธนาคารสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น และต้นทุนจากสินเชื่อและสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ โดยการสนับสนุนให้มีการตัดจำหน่ายหนี้สูญ เพิ่มประสิทธิภาพในการซื้อขายตลาดสินทรัพย์ด้อยคุณภาพด้วยการตั้งศูนย์ข้อมูลกลางอสังหาริมทรัพย์หรือการขาย

2) การส่งเสริมการแข่งขันและการเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยการสร้างระบบสถาบันการเงินให้มีความมั่นคง ส่งเสริมให้สถาบันการเงินมีขนาดใหญ่ขึ้น การขยายสาขาที่มีความยืดหยุ่นขึ้นรวมทั้งการยกระดับธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อยเป็นธนาคารพาณิชย์ สนับสนุนบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าถึงบริการทางการเงิน

3) การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน โดยการเพิ่มศักยภาพในการบริหารความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ของสถาบันการเงิน พัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการบริหารความเสี่ยง

การปรับปรุงกฎหมายการเงินที่สนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและการบริหารการจัดการสินทรัพย์ ด้วยคุณภาพ ส่งเสริมศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการให้บริการทางการเงินและเตรียมรองรับการแข่งขันกับสถาบันการเงินต่างประเทศ อีกทั้งส่งเสริมศักยภาพด้านบุคลากรในระบบสถาบันการเงิน ตลอดจนเสริมสร้างความรู้และธรรมาภิบาลของผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงิน

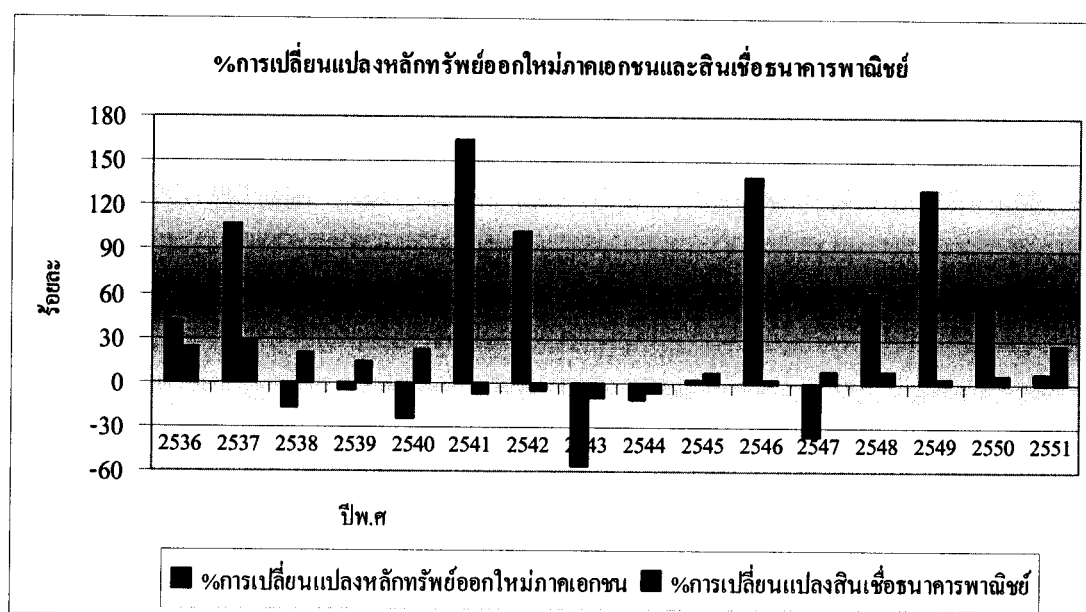

ภาพที่ 3.12 สรุปแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2

3.3 ทิศทางหรือแนวโน้มตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในอนาคต
จากแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินดังกล่าวและปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเงินที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารพาณิชย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวโน้มหรือทิศทางตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอนาคตจะเป็นอย่างไร จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไปนี้

3.3.1 แนวโน้มการขยายตัวสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอนาคตจะลดบทบาทลง
เนื่องจากภาคเอกชนจะระดมทุนโดยตรงผ่านตลาดทุนมากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันสินเชื่อกองค้างของธนาคารพาณิชย์จะสูงกว่าการระดมทุนในตลาดทุน แต่มีแนวโน้มหรือทิศทางที่น่าสนใจบางประการคืออัตราการขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์จะเพิ่มขึ้นไม่มากนักเมื่อเทียบกับการออกหลักทรัพย์ใหม่ของภาคเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีแนวโน้มอัตราการขยายตัวที่สูงกว่า ประกอบกับตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะพัฒนาตลาดทุนให้เจริญควบคู่ไปกับตลาดเงินด้วย ซึ่งจะพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว เมื่อตลาดเงินและตลาดทุนของประเทศได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ภาคเอกชนมีแนวโน้มที่จะระดมทุน

โดยตรงผ่านตลาดทุนมากขึ้น การระดมทุนผ่านตลาดทุนมีข้อดีคือลดต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายได้มากกว่า การกู้ยืมเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ ปัจจุบันในประเทศไทยบริษัทอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่จะออกตราสารหนี้จำหน่ายให้กับนักลงทุนโดยตรง และเสนออัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ถ้าเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวระหว่างการออกหลักทรัพย์ใหม่ของภาคเอกชนและการขยายตัวสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สามารถอธิบายได้จากภาพที่ 3.13

ภาพที่ 3.13 อัตราการขยายตัวของหลักทรัพย์ใหม่ภาคเอกชนและสินเชื่อธนาคารพาณิชย์

จากภาพที่ 3.13 อัตราการขยายตัวของหลักทรัพย์ใหม่ของภาคเอกชนที่ระดมทุนผ่านตลาดทุนมีการขยายตัวค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการขยายตัวสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ ในปี 2541 ปี 2546 และปี 2549 มีอัตราการขยายตัวเกินร้อยเปอร์เซ็นต์คือร้อยละ 169 ร้อยละ 140 และร้อยละ 130 ตามลำดับ ขณะที่ในช่วงปี 2541-2544 อัตราการขยายตัวสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ติดลบ การปล่อยสินเชื่อทำได้ไม่ได้เต็มที่ ซึ่งได้สรุปสาเหตุไว้แล้วตามตารางที่ 3.5

3.3.2 ธนาคารพาณิชย์มีการขยายธุรกิจทางการเงินให้ครบวงจรมากขึ้น มีการจัดตั้งบริษัทในเครือขึ้นมาทำหน้าที่หารายได้ทางการเงินให้ครบวงจรมากขึ้น เช่นการจัดตั้งบริษัทจัดการกองทุนรวมเพื่อทำธุรกรรมในตลาดทุนและแสวงหาผลตอบแทนจากตลาดทุน โดยเสนอขายหน่วยลงทุนให้กับนักลงทุน เช่น กองทุนรวมเพื่อการสำรองเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund : RMF) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมการออมและเตรียมความพร้อมสำหรับการเกษียณอายุการทำงาน หรือ

กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (Long Term Equity Fund : LTF) ซึ่งเป็นกองทุนที่เน้นลงทุนในหุ้น นอกจากนี้ยังมีบริษัทประกันชีวิตหรือประกันภัย ซึ่งจากเดิมมีไม่กี่ธนาคารที่มีบริษัทประกันชีวิตอยู่ในเครือ การจัดตั้งบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ทำหน้าที่แสวงหาผลตอบแทนทางการเงินให้ครบวงจรมากที่สุด ทั้งในแง่ของการระดมเงินออมและการลงทุน เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีสาขากระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงได้เปรียบในแง่ของการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) พนักงานธนาคารนอกจากจะทำหน้าที่ประจำในธนาคารแล้วยังต้องเสนอขายหน่วยลงทุนและขายประกันให้กับลูกค้าด้วย

3.3.3 รายได้จากค่าธรรมเนียมจะมีความสำคัญกับธนาคารมากขึ้น เมื่อแนวโน้มการขยายตัวของสินเชื่อดอกต่ำลง การแข่งขันที่มากขึ้นในตลาดเงิน กำไรส่วนต่างจากการปล่อยสินเชื่อลดลง ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มแสวงหาผลตอบแทนจากค่าธรรมเนียมมากขึ้น จากรูปที่ 3-4 เปรียบเทียบการขยายตัวระหว่างรายได้ที่เกิดจากดอกเบี้ยสินเชื่อและรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยจะพบว่า การขยายตัวของรายได้ที่มีใช้อัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเต็มศิริ เอื้อวิเศษวัฒนา (2550) ที่ได้ข้อสรุปว่าธนาคารพาณิชย์เน้นการสร้างรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ยมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในการขอสินเชื่อกับธนาคาร ธนาคารจะคิดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ เช่น ค่าธรรมเนียมวิเคราะห์สินเชื่อ ค่าธรรมเนียมทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียมชำระคืนเงินต้นก่อนครบกำหนด 3 ปี หรือการขอให้ลูกค้าทำประกันชีวิตและยกผลประโยชน์ให้ธนาคาร กล่าวคือธนาคารจะหาทางเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งธุรกิจที่สร้างรายได้ในรูปแบบค่าธรรมเนียมเป็นธุรกิจที่ธนาคารมีความเสี่ยงน้อยกว่าการปล่อยสินเชื่อ อีกทั้งการปล่อยสินเชื่อธนาคารจะต้องคิหน้าหนักความเสี่ยงด้วย

3.3.4 ธนาคารพาณิชย์จะปรับตัวในหลายด้าน ผลจากนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของธนาคารแห่งประเทศไทย สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงินภายในประเทศและภายนอกที่เชื่อมโยงกัน รวมทั้งปัจจัยภายในธนาคารเอง กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการบริหารความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะตามหลักเกณฑ์การคิดความเสี่ยงโดยวิธี IRB ของ BIS II ใช้หลักการความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะทำให้นักธนาคารเกิดความเสียหายหรือความเสี่ยงเข้ามาพิจารณาด้วย มิได้คิดเฉพาะสินทรัพย์เสี่ยงในปัจจุบันเท่านั้น บางธนาคารจะจำลองสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น ถ้าเครื่องบินชนตึก เกิดการจลาจล เกิดไฟไหม้ เหล่านี้เป็นต้น จะแก้ไขอย่างไร เพื่อมิให้มีผลกระทบต่อภาระดำเนินงานของธนาคารมากนัก ธนาคารเน้นการปล่อยสินเชื่อให้แก่ประชาชนรายย่อย ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือสินเชื่อ SME รวมทั้งสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยมากขึ้นเพราะตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินและหลักเกณฑ์ Basel II ให้แรงจูงใจโดยกำหนดน้ำหนักความเสี่ยงลดลง เช่น ถ้าเป็นสินเชื่อ SME น้ำหนักความเสี่ยงจะอยู่ที่ร้อยละ 75 แต่

ถ้าเป็นสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยน้ำหนักความเสี่ยงจะอยู่ที่ร้อยละ 35 อีกทั้งธนาคารจะขยายสาขาย่อยในย่านชุมชนมากขึ้น ซึ่งมีข้อดีในเรื่องการคิมน้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ถาวรเมื่อเทียบกับการลงทุนซื้อที่ดินสร้างสาขาเองเหมือนดังเช่นในอดีต อีกทั้งยังนำค่าเช่ามาหักเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการเสียภาษี ธนาคารจะมีการปรับโครงสร้างการทำงานโดยตัดภาระงานบางอย่างออก เช่น ในการทำนิติกรรมจําเองจํานำใช้วิธีจ้างบริษัทกฎหมายภายนอกดำเนินการแทนเจ้าหน้าที่ธนาคาร พนักงานธนาคารเน้นการทำงานด้านการตลาดมากขึ้น นอกนี้แล้วธนาคารยังมีการลงทุนในเทคโนโลยีให้ทันสมัยมากขึ้นควบคู่กับพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ Basel II ที่มีส่วนผลักดันให้ธนาคารต้องลงทุนด้านเทคโนโลยีมากขึ้น

3.3.6 ธนาคารพาณิชย์จะมีนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ มากขึ้น ธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันสามารถทำธุรกรรมได้กว้างกว่าเดิมคือสามารถทำธุรกิจบางอย่างในตลาดทุนได้ การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จะออกตราสารทางการเงินใหม่ๆ เสนอขายกับประชาชนมากขึ้น อีกทั้งเสนอบริการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การฝากเงินพร้อมได้รับการคุ้มครองประกันชีวิต การถอนเงินฝากโดยเน้นความปลอดภัย นอกจากนี้ยังจะมีการขยายตู้ฝาก-ถอนอัตโนมัติ (ATM) มากขึ้นใช้สิ่งใกล้เงิน (Near Money) เช่น บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิตหรือเดบิตมากขึ้น ประชาชนจะลดการถือเงินสดในมือลง ในแง่ของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งดูแลเกี่ยวกับปริมาณเงินจะต้องคำนึงถึงปัจจัยนี้ด้วยเพื่อให้คำจำกัดความของปริมาณเงินตามความหมายต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวโน้มการใช้เงินของประชาชน ถึงแม้ว่าทิศทางการขยายนโยบายการเงินของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ แต่ก็มิได้หมายความว่า จะละเลยตัวแปรปริมาณเงิน

บทที่ 4

วิธีการศึกษาและผลการศึกษา

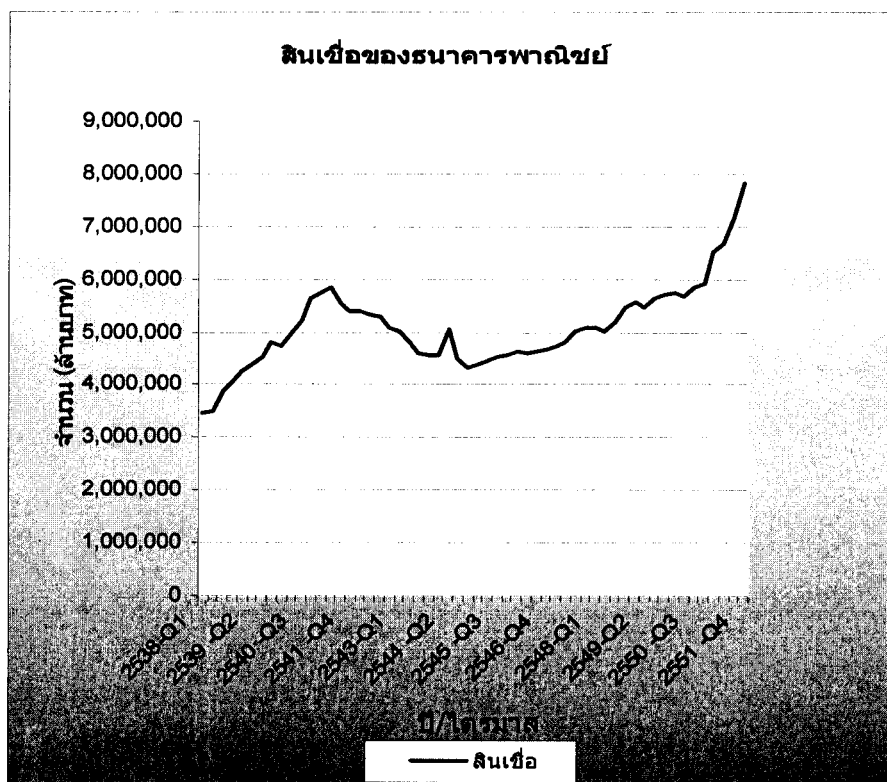
บทที่ผ่านมาได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมโดยรวมของตลาดสินเชื่อนาคารพาณิชย์ สำหรับบทนี้จะกล่าวถึงปัจจัยที่กำหนดตลาดสินเชื่อนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ มกราคม 2538 ถึงธันวาคม 2551 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ส่วนที่สองเกี่ยวกับวิธีการศึกษา การเลือกตัวแปรเข้าในแบบจำลองเพื่อทำการทดสอบ และส่วนที่สามอธิบายผลการศึกษา ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อนาคารพาณิชย์โดยวิธีการทางสถิติเพื่อให้ได้ค่าประมาณที่มีความแปรปรวนต่ำสุด และการนำแบบจำลองที่ได้จากการทดสอบมาอธิบายผลการศึกษาว่าตัวแปรสามารถอธิบายตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

1. อุปสงค์และอุปทานสินเชื่อนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

การปล่อยสินเชื่อนาคารพาณิชย์มีอิทธิพลอย่างมากต่อปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ เป็นช่องทางหนึ่งของกลไกการส่งผ่านนโยบายการเงิน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อนาคารพาณิชย์ แม้ว่าจะมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้หลายเล่ม แต่ผลการวิเคราะห์ตัวแปรบางตัวไม่สอดคล้องกับทฤษฎี ประกอบมีเหตุการณ์หลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินของธนาคารพาณิชย์ ทำให้ต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้อีก โดยเพิ่มเติมประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น

1.1 อุปสงค์ต่อสินเชื่อ หรือความต้องการสินเชื่อนั้นมีมากมายหลายวัตถุประสงค์ เช่น สินเชื่อเพื่อการบริโภค สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อการเกษตร สินเชื่อเพื่อพาณิชย์กรรม สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม เป็นต้น แต่สัดส่วนสินเชื่อส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ที่สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มแรกจากการเป็นประเทศเกษตรกรรม หลังจากนั้นการผลิตของประเทศก็เน้นไปที่ภาคอุตสาหกรรม ท้ายที่สุดก็จะเน้นไปที่ภาคบริการเหมือนดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ

1.1.1 *สินเชื่อนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538-พ.ศ. 2551* โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสแสดงสินเชื่อที่แท้จริงคงค้าง (ปรับลดโดยใช้ดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ) สามารถอธิบายได้ตามภาพที่ 4.1

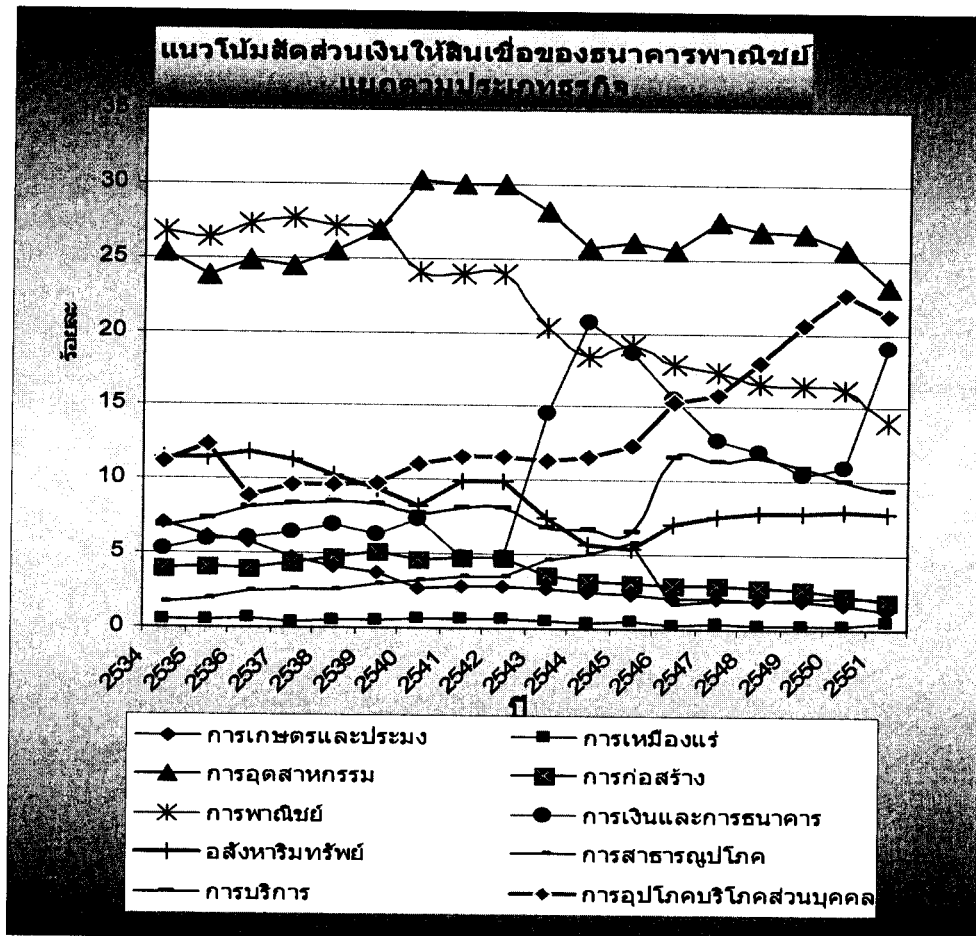

ภาพที่ 4.1 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.1 แสดงแนวโน้มสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ 2538 -2551 วัดในรูปของสินเชื่อที่แท้จริงใช้ GDP Deflator เป็นตัวปรับ ซึ่งพบว่าในช่วงที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเงินปีพ.ศ 2540 สินเชื่อยังไม่ปรับลดลงในทันทีที่เกิดความล่าช้า (Time Lag) ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสินเชื่อกค้างในระบบเศรษฐกิจก่อนหน้านั้นยังอยู่ในระดับสูงและมีภาระจากการแปลงหนี้เงินกู้ต่างประเทศให้เป็นหนี้เงินบาทในช่วงที่อัตราแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับสูง สินเชื่อเริ่มปรับลดลงในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ 2542 ไตรมาส 4 ถึง พ.ศ 2543 ไตรมาส 3 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์มีปัญหาขุ่นยากในการแก้ไขหนี้ NPLs โดยมีหนี้ NPLs สูงถึงร้อยละประมาณ 46 เช่นเดียวกันก็เกิดปัญหาขาดทุนอย่างมากในช่วงปี พ.ศ 2540 - 2542 และมีภาระต้องตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญให้ครบตามเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทยภายในปีพ.ศ 2543 ส่งผลให้สินเชื่อลดลงในช่วงเวลาดังกล่าว แต่เมื่อในภายหลังจากที่มีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แล้วธนาคารพาณิชย์ก็มีแนวโน้มที่จะปล่อยสินเชื่อเพิ่มมากขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความต้องการสินเชื่อของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ

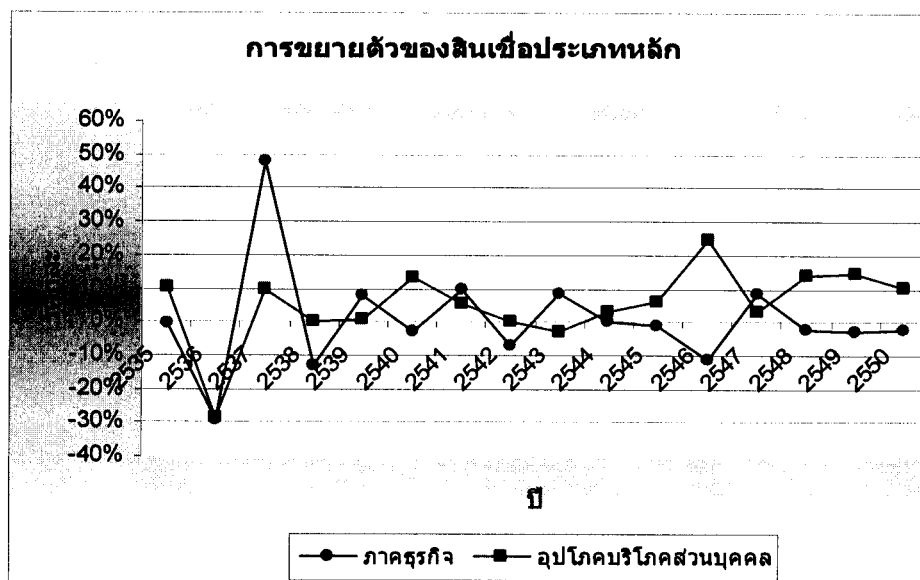
1.1.2 สัดส่วนการให้สินเชื่อแก่ประเภทธุรกิจต่าง ๆ ถ้าหากพิจารณาสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้ให้กับประเภทธุรกิจต่าง ๆ จะมีหลายประเภทแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้สินเชื่อ ซึ่งแต่ละประเภทมีสัดส่วนการให้สินเชื่อที่แตกต่างกันไป สามารถอธิบายได้ตามภาพที่ 4.2 ภาพที่ 4.3 และภาพที่ 4.4 ดังนี้

ภาพที่ 4.2 แนวโน้มสัดส่วนเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แยกตามประเภทธุรกิจต่าง ๆ

จากภาพที่ 4.2 แสดงสัดส่วนแนวโน้มเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แยกตามประเภทธุรกิจ พบว่าธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมในสัดส่วนที่มากที่สุด โดยในช่วงปีพ.ศ 2534- 2542 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่หลังจากนั้นมีแนวโน้มลดลง สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่ธุรกิจค้าส่งค้าปลีกของบริษัทต่างชาติขยายตัวมากขึ้น สินเชื่ออุปโภคบริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สินเชื่อเพื่อการเหมืองแร่มีสัดส่วนการปล่อยสินเชื่อที่ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนสินเชื่อประเภทอื่นๆ มีทั้งเพิ่มขึ้นหรือลดลงในบางช่วง

ถ้าพิจารณาอัตราการขยายตัวของสินเชื่อโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ สินเชื่อภาคธุรกิจ (อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม อสังหาริมทรัพย์ การบริการ การก่อสร้าง การเงินและการธนาคาร และสาธารณูปโภค) และสินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล อธิบายได้ตามภาพที่ 4.3

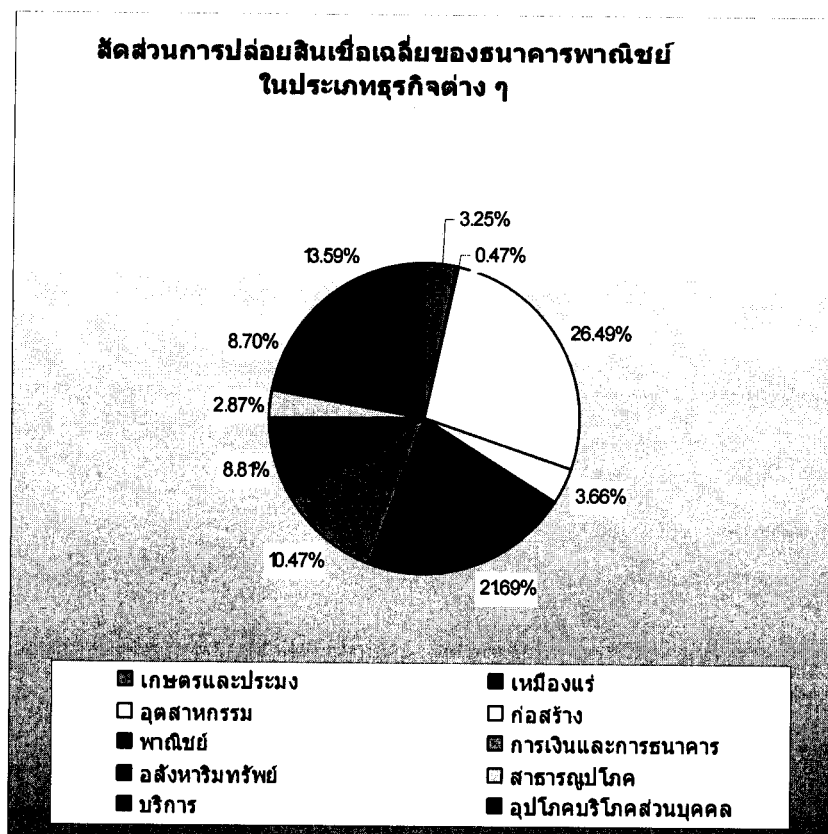

ภาพที่ 4.3 การขยายตัวของสินเชื่อประเภทหลัก

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.3 แสดงอัตราการขยายตัวของสินเชื่อประเภทหลักโดยการคิดเป็นร้อยละของการเปลี่ยนแปลงพบว่าในช่วงปีพ.ศ 2537 การขยายตัวของสินเชื่อภาคธุรกิจสูงที่สุดคืออยู่ในระดับร้อยละ 48.22 แต่หลังจากนั้นก็มีความผันผวนการขยายตัวที่ลดลงและเพิ่มขึ้นเป็นช่วง ๆ ส่วนสินเชื่ออุปโภคบริโภคมีการขยายตัวที่ค่อนข้างสม่ำเสมอ โดยตั้งแต่ปีพ.ศ 2544 -2551 มีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าสินเชื่อภาคธุรกิจ โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ร้อยละ 8.56 ในขณะที่สินเชื่อภาคธุรกิจมีการขยายตัวลดลงในช่วงเวลาดังกล่าว

ถ้าพิจารณาสัดส่วนสินเชื่อกองค้างเฉลี่ยที่ธนาคารปล่อยให้กับประเภทธุรกิจต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ 2534 - 2551 สามารถอธิบายได้ตามภาพที่ 4.4

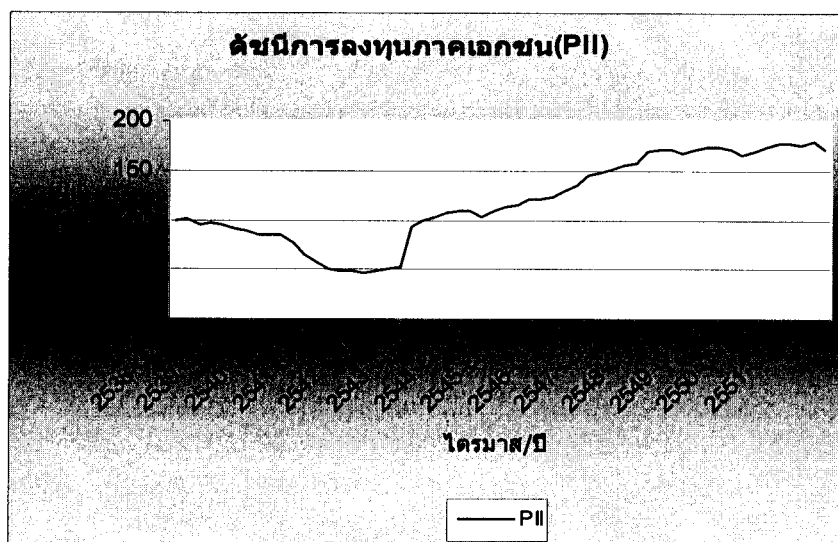
ภาพที่ 4.4 สัดส่วนการปล่อยสินเชื่อเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในประเภทธุรกิจต่าง ๆ
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.4 สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้มากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชย์ อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล การเงินการธนาคาร และอสังหาริมทรัพย์ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 26.49 ร้อยละ 21.69 ร้อยละ 13.59 ร้อยละ 10.47 และร้อยละ 8.70 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาเป็นในส่วนของสินเชื่อภาคธุรกิจเฉลี่ยแล้วจะอยู่ที่ร้อยละ 79.82 ของสินเชื่อรวม สินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลร้อยละ 13.59 ส่วนที่เหลือร้อยละ 6.59 เป็นสินเชื่อเกษตรเหมืองแร่และสาธารณูปโภค

1.1.3 การลงทุนภาคเอกชน เนื่องด้วยสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยให้กับภาคธุรกิจมีส่วนมากที่สุดในประเทศ ดังนั้นการลงทุนภาคเอกชนจึงเป็นตัวแปรที่สามารถสะท้อนอุปสงค์ต่อสินเชื่อของภาคธุรกิจได้

1) ดัชนีการลงทุนภาคเอกชนเป็นการวัดกิจกรรมเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เช่น ปริมาณการจำหน่ายปูนซีเมนต์ในประเทศ ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์เพื่อการพาณิชย์ในประเทศ การนำเข้าสินค้าทุน การจำหน่ายเครื่องจักร พื้นที่ได้รับอนุญาตก่อสร้าง เงินทุนจดทะเบียนธุรกิจที่

กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ถ้านำข้อมูลดัชนีการลงทุนของภาคเอกชนตั้งแต่ ปีพ.ศ 2538 - 2551 รายไตรมาสมาศึกษาจะปรากฏตามภาพที่ 4.5 ดังนี้

ภาพที่ 4.5 ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.5 พบว่าดัชนีการลงทุนของภาคเอกชนตั้งแต่ปีพ.ศ 2538 - 2543 มีแนวโน้มลดลงโดยปรับลดลงอย่างมากในช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ปีพ.ศ 2540 ถึงไตรมาสที่ 3 ปีพ.ศ 2542 หลังจากนั้นก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2) การลงทุนภาคเอกชน : อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต¹ จากการศึกษาภาวะการลงทุนภาคเอกชนของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาพบว่ายังอยู่ในระดับต่ำทั้ง ๆ ที่วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินปีพ.ศ 2540 ได้จบลงแล้ว ซึ่งเศรษฐกิจไทยในภาพรวมที่เติบโตขึ้นเป็นผลมาจากการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าและบริการเป็นหลัก การลงทุนรวมปรับตัวดีขึ้นบ้างเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของระดับการลงทุนภาคเอกชนเป็นสำคัญ การเติบโตของเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียว (Export-led growth economy) จะทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่ผ่านช่องทางการค้าระหว่างประเทศได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่วนหนึ่งสะท้อนว่าการขยายตัวของอุปสงค์ภายในประเทศ หรืออีก

¹ พิษชช พงษ์เลื่องธรรม และมานพ อุดมเกิดมงคล การลงทุนภาคเอกชน: อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต บทความวิชาการ เศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย กันยายน 2551

นัยหนึ่งการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนยังไม่เพียงพอที่จะดูดซับความผันผวนของการส่งออกที่อาจก่อให้เกิดความผันผวนของอัตราการเติบโตของ GDP ได้ในท้ายที่สุด

หากวิเคราะห์การขยายตัวในระดับต่ำของการลงทุนภาคเอกชนพบว่ามีสาเหตุหลักมาจากอัตราการเติบโตที่น้อยมากของการลงทุนภาคเอกชนในหมวดก่อสร้าง (คิดเป็นร้อยละ 25 ของการลงทุนภาคเอกชนโดยประมาณ) ในขณะที่การลงทุนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักรเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของการลงทุนภาคเอกชนในช่วงที่ผ่านมา สำหรับปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุนในช่วงที่ผ่านมา เพื่อหาสาเหตุที่ส่งผลให้ระดับการลงทุนภาคเอกชนต่ำมีดังนี้

(1) การลงทุนภาครัฐ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนการลงทุนภาคเอกชนของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากในช่วงหลังวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินปีพ.ศ 2540 สัดส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าช่วงก่อนการเกิดวิกฤติ ซึ่งสะท้อนว่าโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมายังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นภาครัฐจำเป็นต้องหันมาให้ความสำคัญกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่ออัตราการเติบโตของการลงทุนภาคเอกชน

(2) การออมมวลรวม ในการพัฒนาประเทศนั้นระดับการออมมวลรวมต้องเพียงพอในการเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งในช่วงหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ 2540 การออมมิใช่อุปสรรคที่สำคัญต่อการลงทุน เนื่องจากสัดส่วนของการออมในประเทศต่อ GDP อยู่ในระดับที่สูงกว่าสัดส่วนของการลงทุนภาคเอกชนต่อ GDP

(3) ความแข็งแกร่งของระบบธนาคารพาณิชย์ ในช่วงแรกหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปีพ.ศ 2540 ระบบธนาคารพาณิชย์มีภาระหนี้ NPLs เพิ่มขึ้นอย่างมากจนเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลให้การลงทุนภาคเอกชนไม่เติบโตเท่าที่ควรในนี้ แต่พอภายหลังที่ระบบธนาคารพาณิชย์ปรับโครงสร้างทางการเงินได้สำเร็จ มีสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่วางไว้ (ร้อยละ 8.5) ผลประกอบการมีกำไร ธนาคารพาณิชย์มีความแข็งแกร่งมากขึ้น ทำให้ความอ่อนแอของภาคธนาคารพาณิชย์ที่เคยเป็นอุปสรรคสำคัญนั้นจึงมิใช่ข้อจำกัดของการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในปัจจุบัน

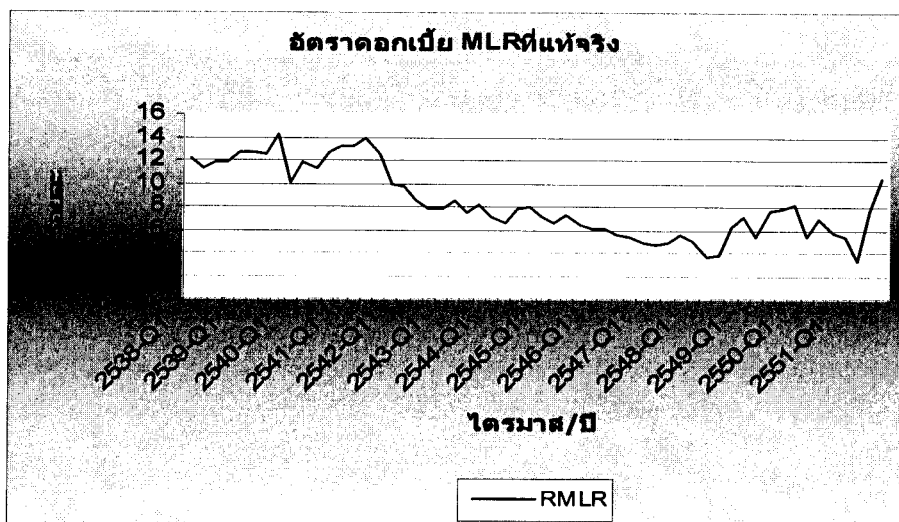
(4) การปรับตัวของภาคธุรกิจ หลังจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปีพ.ศ 2540 ผลประกอบการของภาคธุรกิจโดยรวมดีขึ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนทรงตัวอยู่ในระดับต่ำ ส่วนหนึ่งสะท้อนความสามารถในการปรับตัวและความแข็งแกร่งที่เพิ่มขึ้นของภาคเอกชนไทย ดังนั้นมูลเหตุที่สำคัญที่เชื่อว่าระดับการลงทุนภาคเอกชนที่ต่ำในปัจจุบันมิใช่เป็นผลที่สืบเนื่องจากความไม่พร้อมในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทย

(5) ปัจจัยทางสถาบัน (Institutions factor) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการลงทุนภาคเอกชน เนื่องจากนักธุรกิจไม่เพียงแต่พิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังพิจารณาปัจจัยทางสถาบัน เช่น เสถียรภาพทางการเมืองและประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐประกอบด้วย ในช่วงที่ผ่านมาเสถียรภาพทางการเมืองเลวลง มีผลทำให้บรรยากาศการลงทุนแย่ลงด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชน

1.2 อุปทานของสินเชื่อ หรือสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ต้องการให้ลูกค้ากู้ยืมข้อมขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับ และขึ้นอยู่กับความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

1.2.1 อัตราดอกเบี้ย หมายถึงผลตอบแทนหรือจำนวนเงินที่ผู้กู้ต้องจ่ายชำระให้แก่ผู้ให้กู้ โดยสัญญาว่าจะชำระคืนเต็มมูลค่าในวันที่กำหนดในอนาคตตามที่ตกลงกันไว้ จากการศึกษาของจุฑารัตน์ ชอนชล (พ.ศ 2539) เกี่ยวกับปัจจัยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตลาดสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสในช่วงปี พ.ศ 2524-2538 พบว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินได้รับอิทธิพลทั้งจากปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศ ปัจจัยภายนอกประเทศคืออัตราดอกเบี้ยต่างประเทศซึ่งเป็นตัวแปรหลักที่มีอิทธิพลในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยตลาดเงินในประเทศ สำหรับปัจจัยภายในประเทศที่มีผลต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน ได้แก่ ปริมาณเงินที่แท้จริง ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น นวัตกรรมทางการเงิน อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในช่วงก่อนหน้า

สำหรับอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการวิเคราะห์จะใช้อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริง ซึ่งมาจากอัตราดอกเบี้ย MLR ของธนาคารพาณิชย์—อัตราเงินเฟ้อ ปรากฏตามภาพที่ 4.6

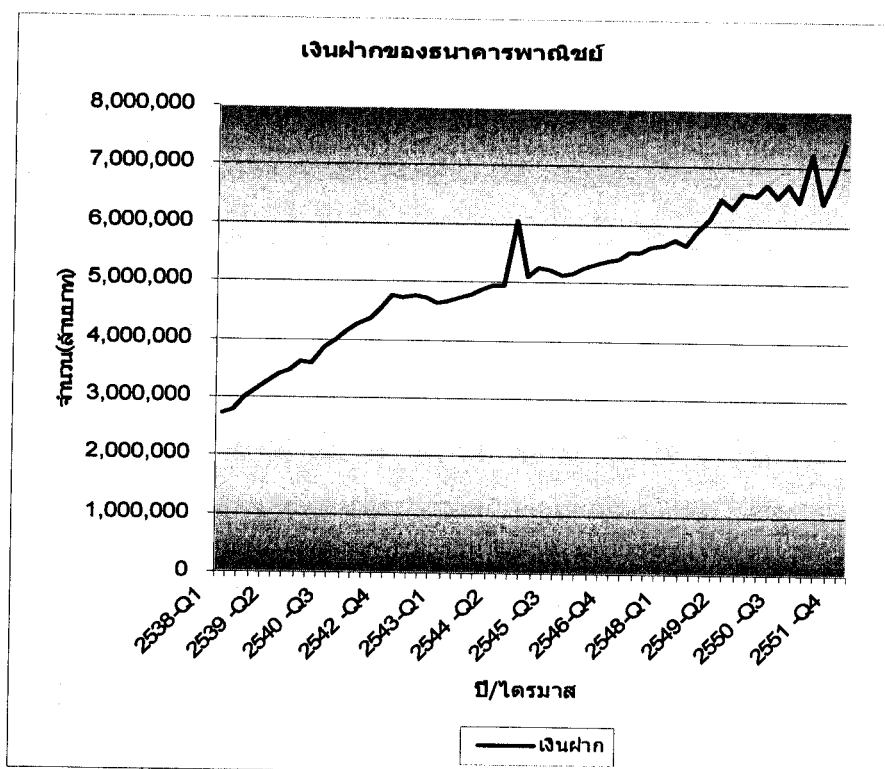

ภาพที่ 4.6 อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริง

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.6 อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริงในประเทศไทยรายไตรมาสตั้งแต่ปีพ.ศ 2538 - 2551 โดยช่วงปีพ.ศ 2538 ถึงไตรมาส 3 ของปีพ.ศ 2541 อัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอด โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินปีพ.ศ 2540 อัตราดอกเบี้ย MLR ในตลาดเงินสูงสุดถึงร้อยละ 15.5 ถ้าพิจารณาในรูปของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก็อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 13 แต่พอหลังจากปีพ.ศ 2541 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงก็มีแนวโน้มปรับตัวลดลงและมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นบ้างในบางไตรมาส

1.2.2 เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ใช้ไปในการปล่อยสินเชื่อ สำหรับเงินฝากที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้เป็นปริมาณเงินฝากที่แท้จริง ใช้ดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือ GDP Deflator เป็นตัวปรับเช่นเดียวกับสินเชื่อที่แท้จริง จากการศึกษาเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยที่ผ่านมามีปรากฏตามภาพที่ 4.7 ดังนี้

ภาพที่ 4.7 เงินฝากของธนาคารพาณิชย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากภาพที่ 4.7 แสดงเงินฝากที่แท้จริงยอดคงค้าง (Outstanding) ของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เป็นข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ปีพ.ศ 2538- 2551 พบว่าเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยในช่วงปีพ.ศ 2544 ไตรมาส 3ปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากระบบธนาคารพาณิชย์มีการระดมเงินฝากและมีสภาพคล่องมากขึ้น สามารถตั้งสำรองได้ครบตามเงื่อนไขของธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว

2. แบบจำลองสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

การศึกษาในครั้งนี้ประยุกต์มาจากแบบจำลองของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีการปรับให้เข้ากับข้อมูลทางสถิติที่ได้มีการบันทึกไว้แบบจำลองที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการเลือกตัวแปรเข้าสู่แบบจำลองคือแบบจำลองตามแนวคิดของ Pazarbasioglu (1997) และแนวคิดของ Catao (1997) ทั้งนี้แบบจำลองของ Pazarbasioglu มีรูปแบบตามสมการดังนี้

สมการอุปทานสินเชื่อ มีดังนี้

$$L_t^s = \alpha_0 + \alpha_1 D_t + \alpha_2 (SP_t/SP) + \alpha_3 i_t + \alpha_4 ce_{t-1} + \alpha_5 (i_t - i_{mm})_t - \alpha_6 \pi_t^c + \alpha_7 y_t^c + \alpha_8 \delta_t \dots (1)$$

โดยที่ D_t = ปริมาณเงินฝากรวมถือเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ

SP_t/SP = ราคาหลักทรัพย์ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์เทียบกับค่าเฉลี่ยตลาดสะท้อนความสามารถในการขายหลักทรัพย์ใหม่ในตลาดเพื่อเพิ่มทุนจดทะเบียน

ทั้ง D_t และ SP_t/SP คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

i_t = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้นคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

ce = มูลค่าหลักทรัพย์ของเอกชนในตลาดสะท้อนฐานะของเอกชน คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

$i_t - i_{mm}$ = ความเสี่ยงที่เป็นวัฏจักรแทนด้วยส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

π^c = อัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปทานสินเชื่อ

y^c = ดัชนีผลผลิตมวลรวมอุตสาหกรรม คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

สมการอุปสงค์สินเชื่อ มีดังนี้

$$L_t^D = \beta_0 - \beta_1 i_t + \beta_2 I_t^c + \beta_3 \pi_t^c + \beta_4 y_t^c \dots (2)$$

โดยที่ i = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์สินเชื่อ

I^c = การลงทุนที่คาดการณ์ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ

π^c = อัตราเงินเฟ้อที่คาดการณ์ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ

y^c = ดัชนีผลผลิตมวลรวมอุตสาหกรรม คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์สินเชื่อ

สำหรับแบบจำลองของ Catao มีรูปแบบสมการดังนี้

สมการอุปทานเงินกู้

$$S = \alpha_0 LC^{\alpha_1} I^{\alpha_2} \epsilon_s \dots (1)$$

โดยที่ S = อุปทานเงินกู้

LC = ความสามารถในการให้กู้ยืมของธนาคาร

I = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย

ϵ = ค่าสถิติคลาดเคลื่อน

สมการอุปสงค์เงินกู้

$$D = \beta_0 \text{GDP}^{\beta_1} I^{\beta_2} \epsilon_D \dots\dots\dots (2)$$

โดยที่ D = อุปสงค์เงินกู้

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

I = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย

ϵ = ค่าสถิติคลาดเคลื่อน

จากแนวคิดของ Pazarbasioglu และแนวคิดของ Catao เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยครั้งนี้ และประมาณค่าระบบสมการ โดยวิธี Ordinary - Least Square เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่สามารถรวบรวมได้และทดลองวิเคราะห์ผลของข้อมูลเบื้องต้นในแต่ละสมการแล้วโดยการเพิ่มตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) คือวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินปีพ.ศ 2540 เข้าไป ทำให้ได้สมการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ดังนี้

สมการอุปสงค์ต่อสินเชื่อ

$$D_L = \beta_0 - \beta_1 \text{RMLR} + \beta_2 \text{PII} - \beta_3 D_t + \epsilon_D \dots\dots\dots (1)$$

โดยที่ D_L = อุปสงค์ต่อสินเชื่อที่แท้จริง

RMLR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง

PII = ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน

D_t = ตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี พ.ศ 2540

ϵ = ค่าสถิติคลาดเคลื่อน

ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวในสมการอุปสงค์สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ ดังนี้

1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง (RMLR) เป็นต้นทุนในการกู้ยืมเงินของลูกค้ายิ่งอัตราดอกเบี้ยสูงเพียงใด ต้นทุนในการกู้ยืมยิ่งสูงเพียงนั้น การกู้ยืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายหรือลงทุนในโครงการต่าง ๆ ยิ่งมีความเสี่ยง หากอัตราผลตอบแทนที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะชำระดอกเบี้ยจ่ายธนาคาร ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริงคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อคือมีสัมประสิทธิ์เป็นลบ

2) ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน(PII) เป็นตัวแปรที่สะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อ คือมีสัมประสิทธิ์เป็นบวก

3) ตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี พ.ศ 2540 (D_t) ในช่วงที่ประเทศไทยเกิดปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่แตก รัฐบาลประกาศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 วิกฤติดังกล่าวคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อ ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อ

สมการอุปทานของสินเชื่อ

$$S_L = \alpha_0 + \alpha_1 RMLR + \alpha_2 RDEPO + \alpha_3 CAP + \alpha_4 RCRE(-1) - \alpha_5 D_t + \varepsilon_s \dots (2)$$

โดยที่ S_L = อุปทานของสินเชื่อที่แท้จริง

RMLR = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง

RDEPO = ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง

CAP = อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

RCRE(-1) = ปริมาณสินเชื่อที่แท้จริงของไตรมาสก่อนหน้า

D_t = ตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี พ.ศ 2540

ε = ค่าสถิติคลาดเคลื่อน

ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวในสมการอุปทานสินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ ดังนี้

1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง (RMLR) เป็นผลตอบแทนที่ธนาคารได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ ดังนั้นคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกกับอุปทานสินเชื่อ

2) เงินฝากที่แท้จริง (RDEPO) เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในการปล่อยสินเชื่อ แสดงความสามารถในการปล่อยสินเชื่อ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

3) อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAP) เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นแสดงความสามารถในการรองรับความเสี่ยง คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

4) สินเชื่อที่แท้จริงของไตรมาสก่อนหน้า (RCRE (-1)) เป็นตัวแปรที่เกิดความล่าช้าด้านระยะเวลาที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อ

5) ตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี พ.ศ 2540 (D_t) เมื่อวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อวิกฤติการเงิน สถาบันการเงินหลายแห่งขาดสภาพคล่อง ปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงินหลายแห่งถูกสั่งปิดกิจการ การปล่อยสินเชื่อในช่วงนี้เป็นลักษณะปรับโครงสร้างหนี้

เดิม ดังนั้นตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปทานสินเชื่อ ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบกับ SL

3. ผลการศึกษาสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อ

จากระบบสมการที่สร้างขึ้นเพื่อประมาณค่าสมการอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งทดสอบโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) และผ่านการแก้ไขปัญหาทางสถิติแล้ว ผลการประมาณค่าสามารถนำเสนอได้เป็นสองชุดคือ ผลการประมาณค่าปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์สินเชื่อและอุปทานสินเชื่อ

3.1 ผลการประมาณค่าปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์สินเชื่อ

$$DL = 174.7825 + 15.05323RMLR + 0.840674 PII + 0.872932RCRE(-1) - 14.96571DT1$$

(0.645939) (1.548758) (1.272954) (9.748416) ** (0.8260)

$$\text{Adjusted R - squared} = 0.773728 \quad \text{Durbin - Watson stat} = 1.981292$$

กำหนดให้ค่า t-Statistic คือค่าในวงเล็บ

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

** มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ค่าสถิติที่ได้จากการประมาณค่าสมการอุปสงค์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สรุปได้ว่ากลุ่มตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรอุปทานของสินเชื่อได้ร้อยละ 77.37 และให้ค่า Durbin - Watson stat เท่ากับ 1.981292 อยู่ในช่วง $d_u < d < 4-d_l$ ซึ่งสามารถยอมรับได้ว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation และสามารถอธิบายผลการประมาณค่าของแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

1) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่แท้จริง (RMLR) เป็นต้นทุนในการกู้ยืมเงินของลูกค้า ผลการประมาณค่าสมการอุปสงค์สินเชื่อพบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์สินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 87 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 15.05 หมายความว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์สินเชื่อเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

เนื่องจากในช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน ปีพ.ศ 2540 มีลักษณะที่น่าสนใจคือในช่วงก่อนที่จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินแม้ว่าอัตราดอกเบี้ย MLR ที่เป็นตัวเงินอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงเฉลี่ยร้อยละ 13-14 ต่อปี (เทียบกับปัจจุบันเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6-6.25) แต่

สินเชื่อกค้างในระบบธนาคารพาณิชย์ก็มีจำนวนมาก เนื่องจากมีการขยายสินเชื่อสำหรับภาคธุรกิจจำนวนมาก โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ส่วนหนึ่งมีการขอสินเชื่อเป็นสกุลเงินตราต่างประเทศจากกิจการวิเทศธุรกิจ แต่ภายหลังการเกิดวิกฤติ ผลจากค่าเงินบาทที่อ่อนลงอย่างมากทำให้เมื่อคิดมูลค่าสินเชื่อดังประเทศเป็นเงินบาทมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมาก และสินเชื่อส่วนหนึ่งเป็นการปรับโครงสร้างหนี้เดิมโดยขอสินเชื่อใหม่ไปชำระหนี้สินเชื่อกเดิมที่เป็นหนี้ NPL ซึ่งแม้อัตราดอกเบี้ยสูงชันอย่างมาก (ร้อยละ 15) แต่สินเชื่อกค้างในระบบธนาคารพาณิชย์ก็ยังคงสูงอยู่ หรือในช่วงตั้งแต่กลางปี.ศ 2542 แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะปรับตัวลดลง แต่การขยายตัวของสินเชื่อกกลับเพิ่มขึ้นไม่มากหรือในบางช่วงกลับลดลง

2) ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน (PII) สะท้อนการลงทุนของภาคเอกชนและสามารถอธิบายความต้องการสินเชื่อของภาคเอกชนเพื่อการลงทุนได้เป็นอย่างดี ผลการประมาณค่าสมการอุปสงค์สินเชื่อพบว่าดัชนีการลงทุนภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์ต่อสินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 80 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.84 หมายความว่าถ้าดัชนีการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์ต่อสินเชื่อเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.84 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3) สินเชื่อที่แท้จริงในช่วงเวลาท่อนหน้า 1 ไตรมาส (RCRE (-1)) อุปสงค์ของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขณะใดขณะหนึ่งขึ้นอยู่กับสินเชื่อในไตรมาสท่อนหน้า ในทางเศรษฐศาสตร์จะเกิดความล่าช้าด้านระยะเวลา (time lag) นอกจากนี้แล้วความต้องการสินเชื่อยังเป็นความต้องการต่อเนื่องหรือพฤติกรรมต่อเนื่อง เพราะว่าภาคธุรกิจมีการใช้สินเชื่อหมุนเวียนในกิจการตลอดเป็นวงเงิน (Roll over) เช่น วงเงินกู้เบิกเกินบัญชี วงเงินขายลดตั๋วหรือขาดเช็ค เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่าอุปสงค์สินเชื่อในไตรมาสปัจจุบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับไตรมาสท่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 99 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.87 หมายความว่า ถ้าปริมาณสินเชื่อในไตรมาสท่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์สินเชื่อเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.87

4) ตัวแปรหุ่น (Dummy) แทนวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ใส่ตัวเลขเท่ากับ 1 ในช่วงไตรมาสที่ 3 ปี.ศ 2540 ถึงไตรมาสที่ 1 ของ ปี .ศ 2542 ผลจากการศึกษาพบว่าตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์สินเชื่อ กล่าวคือ เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินอุปสงค์ของสินเชื่อจะลดลง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 14.96 หมายความว่าในช่วงเวลาดังกล่าวที่ใส่ตัวแปรหุ่น อุปสงค์ของสินเชื่อจะลดลงเท่ากับ 14.96 พันล้านบาท

3.2 ผลการประมาณค่าปัจจัยที่กำหนดอุปทานของสินเชื่อ

$$\begin{aligned}
 SL = & 21.21391 + 24.79462RMLR - 0.007325RDEPO + 28.75503CAP - \\
 & (0.057303) \quad (1.734024) \quad (-0.058719) \quad (1.426772) \\
 & 40.55914DT1 + 0.809275RCRE(-1) ** \\
 & (-0.627919) \quad (0.000)
 \end{aligned}$$

$$\text{Adjusted R - squared} = 0.764242 \quad \text{Durbin - Watson stat} = 1.752390$$

กำหนดให้ค่า t-Statistic คือค่าในวงเล็บ

* มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

** มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ค่าสถิติที่คำนวณได้จากการประมาณค่าสมการอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์สรุปได้ว่ากลุ่มตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรอุปทานของสินเชื่อได้ร้อยละ 76.42 และให้ค่า Durbin - Watson stat เท่ากับ 1.752390 อยู่ในช่วง $d_u < d < 4-d_u$ ซึ่งสามารถยอมรับได้ว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation และสามารถอธิบายผลการประมาณค่าของแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

1) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่แท้จริง (RMLR) เป็นผลตอบแทนที่ธนาคารได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์ย่อมยินดีที่จะขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น แต่ในความเป็นจริงธนาคารจะคำนึงถึงความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อด้วย นอกจากนี้แล้วธนาคารไม่สามารถปรับอัตราดอกเบี้ยได้ตามกลไกตลาด เนื่องจากธนาคารเกรงว่าจะเสียลูกค้า ผลการประมาณค่าสมการอุปทานสินเชื่อพบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับอุปทานของสินเชื่อซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยมีมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 92 และมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 24.79 นั่นคือถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 24.79

2) เงินฝากที่แท้จริง (RDEPO) แสดงความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ผลการประมาณการสมการอุปทานสินเชื่อ แม้ว่าเงินฝากที่แท้จริงจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามอุปทานสินเชื่อแต่ก็ถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำ (ร้อยละ 0) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากเงินฝากมีการขยายตัวอย่างสม่ำเสมอขณะที่สินเชื่อมีการขยายตัวน้อยกว่า นอกจากนี้แล้วความสามารถในการขยายตัวของสินเชื่อส่วนหนึ่งมาจากเงินกองทุน เงินกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงก่อนวิกฤติธนาคารพาณิชย์กู้เงินจากต่างประเทศ (BIBF) เพื่อนำมาปล่อยกู้ในประเทศ

3) อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAP) แสดงถึงความมั่นคงของธนาคาร ยิ่งธนาคารพาณิชย์มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูงเพียงใด ยิ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายสินทรัพย์เสี่ยงในส่วนของการขยายสินเชื่อได้มากขึ้นเพียงนั้น ผลจากการประมาณสมการอุปทาน พบว่าอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานสินเชื่อซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานและมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 84 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 28.76 กล่าวคือ ถ้าอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้สินเชื่อของธนาคารขยายตัวร้อยละ 28.76 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 14 – 15) แสดงถึงความสามารถในการขยายสินเชื่อที่เพิ่มขึ้น

4) ตัวแปรหุ่น (Dummy) แทนวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ใส่ตัวเลขเท่ากับ 1 ในช่วงไตรมาสที่ 3 ปีพ.ศ 2540 ถึงไตรมาสที่ 1 ของ ปี พ.ศ 2542 เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงให้ครบถ้วนภายในปีพ.ศ 2543 ดังนั้นจึงส่งผลต่อการขยายตัวของสินเชื่อและขณะนั้นธนาคารมีปัญหานี้ NPL ก่อนข้างสูง ผลจากการศึกษาพบว่าตัวแปรหุ่นวิกฤติเศรษฐกิจการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปทานสินเชื่อ กล่าวคือ เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเงินจะทำให้อุปทานของสินเชื่อลดลงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 40.56 หมายความว่าในช่วงเวลาดังกล่าวที่ใส่ตัวแปรหุ่น อุปทานของสินเชื่อจะลดลงเท่ากับ 40.56 พันล้านบาท

5) สินเชื่อที่แท้จริงในช่วงเวลาก่อนหน้า 1 ไตรมาส (RCRE (-1)) อุปทานของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขณะใดขณะหนึ่งขึ้นอยู่กับสินเชื่อในไตรมาสก่อนหน้า ในทางเศรษฐศาสตร์จะเกิดความล่าช้าด้านระยะเวลา (time lag) และการปล่อยสินเชื่อมีลักษณะเงินสินเชื่อหมุนเวียนด้วย ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าอุปทานสินเชื่อในไตรมาสปัจจุบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับไตรมาสก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 99 แต่มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำคือมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.81 หมายความว่า ถ้าสินเชื่อในไตรมาสก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปทานสินเชื่อเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.81

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในช่วงก่อนและหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 พบว่าในช่วงก่อนการเกิดวิกฤติปี 2540 เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอยู่ในระดับสูง ทำให้สินเชื่อขยายตัวอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน แม้ว่าอัตราดอกเบี้ย MLR ที่แท้จริงในช่วงนั้นมีอัตราที่ค่อนข้างสูงก็ตาม แต่ในช่วงเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงิน สินเชื่อยังไม่ปรับลดลงในทันที ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสินเชื่อคงค้างในช่วงก่อนเกิดวิกฤติค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังมีภาระการแปลงหนี้เงินกู้ต่างประเทศเป็นสกุลเงินบาทในช่วงที่ค่าเงินบาทอ่อนค่ามาก (ประมาณ 52 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ)

สินเชื่อเริ่มปรับลดลงในช่วงไตรมาส 4 ปี 2542 ถึงไตรมาส 3 ปี 2543 เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีปัญหาเกี่ยวกับหนี้ NPLs และเกิดปัญหาการขาดทุนอย่างมาก ต่อมาในช่วงหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 เมื่อมีการแก้ไขหนี้ NPLs ของระบบธนาคารพาณิชย์ เศรษฐกิจของประเทศก็ค่อยฟื้นตัว การใช้นโยบายประชานิยม การลดค่าธรรมเนียมการโอนและจดจำนอง อสังหาริมทรัพย์ เพิ่มค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้และประกันชีวิตการปรับลดอัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ก็มีส่วนทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัว สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ก็กลับมาขยายตัวอีกครั้งและมีผลประกอบการที่ดีขึ้น แต่บทบาทการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐมีมากขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายประชานิยมของรัฐบาล¹

ถ้าพิจารณาสัดส่วนการให้สินเชื่อแก่ประเภทธุรกิจต่าง ๆ แล้วพบว่าธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมาคืออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล การเงินการธนาคาร และอสังหาริมทรัพย์ แต่โดยรวมการปล่อยสินเชื่อให้ภาคธุรกิจมีสัดส่วนสูงสุดคือร้อยละ 79.82 ถ้าเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวสินเชื่อระหว่างสินเชื่อของภาคธุรกิจกับการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลพบว่าตั้งแต่ปี 2544 - 2551 สินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลมีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าสินเชื่อของภาคธุรกิจ ขณะที่สินเชื่อของภาคธุรกิจกลับมีแนวโน้มลดลง ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับการศึกษา

¹ สถิติ อาชวานันทกุล และกิตติชัย แซ่ลิ้ สัมมนาทางวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30 เรื่อง เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การปฏิรูปเชิงสถาบัน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกี่ยวกับภาวะการลงทุนของภาคเอกชนช่วงที่ผ่านมา ทั้ง ๆ ที่วิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ได้จบลงแล้ว ภาพรวมการขยายตัวของเศรษฐกิจมาจากการเติบโตของปริมาณการส่งออกสินค้าและบริการที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพาการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียว (Export-led growth economy) ทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกผ่านช่องทางการค้าระหว่างประเทศได้ง่าย สาเหตุหลักที่ทำให้การขยายตัวการลงทุนของภาคเอกชนอยู่ในระดับต่ำนั้นมาจากการขยายตัวที่น้อยมากของหมวดก่อสร้าง ความวุ่นวายทางการเมือง ดังนั้นการลงทุนของภาครัฐจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยรองรับมิให้การลงทุนในภาพรวมลดต่ำเกินไป

ภายหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปฏิรูประบบสถาบันการเงินเพื่อให้มีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงและตอบสนองการบริการของประชาชนทุกระดับ การขยายขอบเขตการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้มากกว่าเดิมเพื่อให้มีลักษณะเป็น Universal Banking ดังนั้นทิศทางหรือแนวโน้มตลาดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในอนาคตจึงมีหลายประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ ในอนาคตสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะลดบทบาทลง เนื่องจากในส่วนของสินเชื่ออุปโภคบริโภครายย่อยจะต้องแข่งขันกับบริษัทให้บริการเครดิตหรือ Non-Bank ส่วนภาคธุรกิจนั้นมีแนวโน้มระดมทุนโดยตรงในตลาดทุนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินที่ต้องการเน้นการพัฒนาตลาดทุนควบคู่ตลาดเงิน

เมื่ออัตราการขยายตัวของสินเชื่อลดลงประกอบกับส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากการปล่อยสินเชื่อลดลง ธนาคารพาณิชย์จะตั้งบริษัทในเครือขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แสวงหาผลตอบแทนทางการเงินให้ได้มากที่สุด รายได้ในส่วนของค่าธรรมเนียมจะมีความสำคัญมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะมีการกระจายการให้สินเชื่อให้หลายประเภทมากขึ้น ตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินมีลักษณะมุ่งใจให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการทางการเงินกับประชาชนรายย่อยหรือวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น โดยการกำหนดน้ำหนักความเสี่ยงลดลง ผลจากการใช้ BIS II และการเปิดเสรีทางการเงินมีส่วนผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์ปรับตัวในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การลดภาระงานบางอย่างออก การออกนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ

ผลการศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) พบว่าปัจจัยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่แท้จริงไม่เป็นอุปสรรคในการกู้ยืมเงินของภาคเอกชน แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะค่อนข้างสูงในช่วงก่อนเกิดวิกฤติแต่ภาคเอกชนก็ยังมีความต้องการสินเชื่อ ซึ่งตรงข้ามกับในช่วงปัจจุบันแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะลดลงมากกว่าร้อยละ 50 อุปสงค์ต่อสินเชื่อของภาคเอกชนก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนัก เนื่องจากอุปสงค์ต่อสินเชื่อขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจด้วย ซึ่งตัวแปรดัชนีการลงทุนภาคเอกชนเป็นตัวแปรที่สะท้อนกิจกรรมการลงทุน

ของภาคเอกชน และผลการศึกษาที่เป็นไปตามสมมติฐาน แม้ว่าจะมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ต่ำแต่ก็มีสาเหตุการขยายตัวที่ต่ำของการลงทุนดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ปัจจัยสินเชื่อที่แท้จริงของไตรมาสก่อนหน้าเป็นตัวกำหนดอุปสงค์ต่อสินเชื่อเช่นกันตามเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์และพฤติกรรมการใช้สินเชื่อต่อเนื่อง ส่วนตัวแปรหุ่น (Dummy) แทนวิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540 ก็มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์ต่อสินเชื่อซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ส่วนผลการศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปทานสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนั้นพบว่าอัตราเงินกู้ยืมที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปทานของสินเชื่อ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ถ้าเปรียบเทียบตัวเลขอัตราดอกเบี้ยกับสินเชื่อในช่วงก่อนและหลังวิกฤติที่มีสิ่งที่น่าสนใจคือในช่วงก่อนวิกฤติอัตราดอกเบี้ยสูง ในแง่ของธนาคารพาณิชย์ก็เต็มใจปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี แต่หลังเกิดวิกฤติทั้ง ๆ ที่ อัตราดอกเบี้ยปรับตัวลงอย่างมาก แต่ธนาคารพาณิชย์ก็ยังมี การขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น เหตุผลก็คือการขยายตัวของเงินฝาก มิฉะนั้นแล้วจะส่งผลต่อต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายเงินฝาก อีกทั้งส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้หลังจากเกิดวิกฤติแคบลง

สำหรับปัจจัยเงินฝาก ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานเนื่องจากในช่วงก่อนเกิดวิกฤติและในช่วงวิกฤติธนาคารพาณิชย์มีการพึ่งพาเงินทุนโดยการกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในการปล่อยสินเชื่อด้วย ปัจจัยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นไปตามสมมติฐาน และในปัจจุบันทั้งระบบธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 14-15) ปัจจัยตัวแปรหุ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปทานสินเชื่อ เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนปัจจัยสินเชื่อในไตรมาสก่อนหน้าก็มีผลต่อสินเชื่อในไตรมาสปัจจุบันด้วยเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะ

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาอาจไม่สามารถอธิบายปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานของสินเชื่อได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลบางอย่างที่ไม่ได้มีการบันทึกตัวเลขทางสถิติไว้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้กู้กับผู้ให้กู้ การแทรกแซงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเป็นการบิดเบือนกลไกตลาด การคาดการณ์ของผู้กู้อาจเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะลดลงแต่อุปสงค์ต่อสินเชื่ออาจไม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้กู้อาจคาดการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยยังสามารถลดต่ำลงได้อีก ในแง่ของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้กู้ก็จำเป็นต้องปล่อยกู้แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะต่ำถ้าได้พิจารณาแล้วว่าเป็น

สินเชื่อที่มีความเสี่ยงต่ำ เพราะธนาคารพาณิชย์มีภาระที่จะต้องจ่ายอัตราดอกเบี้ยให้กับผู้ฝากเงิน ซึ่งข้อมูลหลายอย่างไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวเลข ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลการศึกษาคู่เปรียบบางตัวไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของ BIS II และพระราชบัญญัติคุ้มครองเงินฝาก ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจน์ กังวานพรศิริ (2550) “ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์การเงิน* หน่วยที่ 3 หน้าที่ 125-137 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
- เต็มศิริ เอื้อวิเศษวัฒนา (2550) “ผลกระทบของ nontraditional actives ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์” *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์* 25, 2(มิถุนายน): 65-68
- จินตนา มั่นคงพูนสวัสดิ์ (2544) “สินเชื่อบริการพาณิชย์กับการลงทุนและการบริโภค” *วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์* มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2547) “การวิเคราะห์การถดถอย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิเคราะห์เชิงปริมาณสำหรับนักเศรษฐศาสตร์* หน่วยที่ 10 หน้าที่ 101-131 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
- ถิรนนท์ บุตรศรี (2547) “การศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์” *วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทิตนันทน์ มัลลิกะมาส เสรี ธารชมพู และชัยพัฒน์ พูนพัฒน์พิบูลย์ (2550) “Basel II และผลกระทบต่อระบบการเงินและเศรษฐกิจไทย” *บทความวิชาการ* หน้า 1-12
- เทวินทร์ อุ่นทานนท์ (2548) “บทบาทของสินเชื่อบริการพาณิชย์ไทยที่มีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” *วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____ (2547) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____ (2548) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____ (2549) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร

- ฝ่ายบริหารข้อมูล
 _____.(2550) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร
 ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____ .(2551) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร
 ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____.(2552) “รายงานสถิติเศรษฐกิจและการเงิน” ไตรมาส 4 กรุงเทพมหานคร
 ฝ่ายบริหารข้อมูล
- _____.(2551) “ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.87, 88, 90, 91, 94, 95 ”
 ประกาศ ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2551
- _____.(2552) “ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ 54/2552” ประกาศ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน
 2552
- พิชชา พงษ์เดือนธรรมและมานพ อุดมเกิดมวง (2551) “การลงทุนภาคเอกชน : อดีต ปัจจุบัน และ
 อนาคต” วารสารแว่นขยายเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย , 6 (กันยายน) : 1-14
- พัฒน์นัท บุญญานุกงส์ (2547) “ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานสินเชื่อภาคเอกชนธนาคาร
 พาณิชย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง
- พิมพ์ใจ สิริโพธิ์ประภาณ (2546) “Credit Crunch ภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินใน
 ประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พรทิวา กองศักดิ์ (2545) “ปัจจัยที่กำหนดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยและสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์
 ไทยหลังวิกฤตการณ์ทางการเงิน” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
 เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พรพจ ปรปักษ์ขาม (2545) “ปัญหาอุปทานสินเชื่อกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงหลังวิกฤติปี
 2540: กรณีศึกษาของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
 เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุกิจ ห่อวโนทยาน (2535) “การปันส่วนสินเชื่อและการปรับอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย

- สถณี อาชวานันทกุลและกิตติชัย แซ่ลี (2550) “เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์การปฏิรูป
เชิงสถาบัน” ใน *สัมมนาวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30* วันที่ 12 กันยายน 2550 คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 333-381
- Catao,Luis . (1997) “Bank Credit in Argentina in the Aftermath of the Mexican Crisis : Supply or
Demand Constrained ?”. *IMF Working Papers*. 32, WP97 (March)
- Pazarbasioglu, Ceyla. (1997) “A Credit Crunch ? Financial in the Aftermath of the Banking
Crisis”. *IMF Staff Papers*. 44, (September): 315-327

ภาคผนวก

ปี/ไตรมาส	RMLR	MLR	RDEPO	DEPO	RCRE	CRE	CAP	PII	RGDP	MGDP	GDPDEFLA	RGR	CPI	INFLA	D _{tt}
2538-Q1	11.56	12.33	1,895.91	2,741.15	2,410.70	3,485.44	9.30%	100.00	715.06	1,033.86	144.58%	1.70	65.80	0.77%	0
-Q2	11.22	13.5	2,101.62	2,855.78	2,643.96	3,592.75	9.16%	100.50	755.32	1,026.37	135.88%	-0.80	67.30	2.28%	0
-Q3	11.65	13.58	2,240.87	3,056.51	2,892.60	3,945.47	9.92%	95.90	757.24	1,032.86	136.40%	-0.70	68.60	1.93%	0
-Q4	11.81	13.71	2,109.29	3,167.14	2,762.72	4,148.27	9.60%	97.10	728.02	1,093.14	150.15%	5.60	69.90	1.90%	0
2539-Q1	12.61	13.75	2,149.15	3,326.47	2,784.47	4,309.82	9.58%	94.70	721.38	1,116.55	154.78%	0.60	70.70	1.14%	0
-Q2	12.45	13.58	2,249.74	3,429.90	2,925.97	4,460.87	9.83%	91.80	751.75	1,146.09	152.46%	0.90	71.50	1.13%	0
-Q3	12.4	13.38	2,424.02	3,479.21	3,193.21	4,583.22	11.09%	88.90	804.20	1,154.27	143.53%	0.60	72.20	0.98%	0
-Q4	14.26	13.29	2,395.27	3,582.57	3,176.19	4,750.59	10.79%	85.10	798.38	1,194.12	149.57%	2.50	71.50	-0.97%	0
2540-Q1	9.91	13.13	2,382.95	3,702.00	3,149.84	4,893.39	10.58%	84.90	745.45	1,158.08	155.35%	-2.90	73.80	3.22%	0
-Q2	12.13	13.08	2,480.32	3,891.30	3,196.74	5,015.27	10.71%	85.00	743.03	1,165.72	156.89%	-0.60	74.50	0.95%	0
-Q3	10.97	13.92	2,689.04	4,100.76	3,539.22	5,397.29	10.32%	77.10	775.10	1,182.02	152.50%	-0.50	76.70	2.95%	1
-Q4	12.44	14.92	2,606.98	4,238.65	3,559.22	5,786.87	9.88%	64.50	754.54	1,226.79	162.59%	-0.20	78.60	2.48%	1
2541-Q1	13.04	15.33	2,608.06	4,356.64	3,529.94	5,896.58	11.44%	57.30	724.85	1,210.83	167.04%	-5.80	80.40	2.29%	1
-Q2	14.53	15.38	2,596.28	4,440.68	3,487.57	5,965.14	10.15%	49.90	653.14	1,117.12	171.04%	-7.90	82.20	2.24%	1
-Q3	15.44	14.96	2,743.04	4,584.53	3,346.52	5,593.15	12.08%	48.10	665.37	1,112.06	167.13%	-0.50	82.90	0.85%	1
-Q4	12.63	12.63	2,668.54	4,739.19	3,022.35	5,367.54	10.90%	47.50	668.06	1,186.44	177.60%	7.60	82.50	-0.48%	1
2542-Q1	10.48	9.75	2,896.29	4,721.31	3,308.73	5,393.64	11.85%	46.90	711.48	1,159.80	163.01%	1.20	82.50	0.00%	1
-Q2	8.63	8.87	2,851.50	4,716.77	3,188.96	5,274.98	12.71%	48.50	670.34	1,108.84	165.41%	-4.50	81.90	-0.73%	1
-Q3	8.01	8.62	2,936.57	4,737.43	3,287.41	5,303.43	15.27%	50.80	714.23	1,152.23	161.33%	4.20	82.10	0.24%	0
-Q4	7.76	8.37	2,892.68	4,650.10	3,184.39	5,119.04	12.41%	52.20	756.56	1,216.21	160.75%	5.60	82.60	0.61%	0
2543-Q1	7.52	8.25	2,848.06	4,686.54	3,080.12	5,068.40	12.39%	93.60	748.25	1,231.25	164.55%	1.30	83.20	0.73%	0
-Q2	8.25	8.25	2,821.70	4,713.42	2,883.58	4,816.79	11.58%	99.75	712.38	1,189.98	167.04%	-4.90	83.20	0.00%	0
-Q3	7.15	7.87	2,920.40	4,809.67	2,812.70	4,632.29	12.39%	103.84	735.99	1,212.12	164.69%	0.60	83.80	0.72%	0
-Q4	7.75	7.87	2,948.15	4,894.10	2,762.51	4,585.93	11.93%	107.88	776.72	1,289.39	166.01%	7.30	83.90	0.12%	0

ปี/ไตรมาส	RMLR	MLR	RDEPO	DEPO	RCRE	CRE	CAP	PII	RGDP	MGDP	GDPDEFLA	RGR	CPI	INFLA	D _{t1}
2544-Q1	6.9	7.5	2,970.09	4,984.58	2,739.26	4,597.19	11.82%	108.48	765.50	1,284.70	167.83%	-1.00	84.40	0.60%	0
-Q2	6.43	7.5	2,974.73	5,009.11	3,032.62	5,106.58	14.82%	108.49	746.61	1,257.21	168.39%	-4.40	85.30	1.07%	0
-Q3	7.62	7.5	3,598.26	6,036.07	2,686.37	4,506.37	13.72%	103.72	757.12	1,270.07	167.75%	0.50	85.20	-0.12%	0
-Q4	7.72	7.25	3,059.57	5,084.85	2,586.70	4,298.97	13.92%	108.40	795.17	1,321.53	166.20%	7.90	84.80	-0.47%	0
2545-Q1	7	7.12	3,074.83	5,239.75	2,575.31	4,388.54	13.76%	112.56	795.22	1,355.12	170.41%	0.80	84.90	0.12%	0
-Q2	6.41	7.12	3,118.25	5,267.93	2,664.84	4,501.94	14.32%	115.68	784.42	1,325.18	168.94%	-4.00	85.50	0.71%	0
-Q3	7.12	7.12	3,058.71	5,133.35	2,704.77	4,539.34	14.32%	121.58	800.82	1,344.00	167.83%	1.30	85.50	0.00%	0
-Q4	6.17	6.75	3,080.93	5,194.70	2,729.80	4,602.68	13.65%	121.59	845.95	1,426.35	168.61%	8.20	86.00	0.58%	0
2546-Q1	6.04	6.62	3,059.26	5,269.64	2,699.82	4,650.50	13.20%	124.08	854.39	1,471.71	172.25%	1.60	86.50	0.58%	0
-Q2	5.66	6.12	3,135.47	5,329.95	2,718.90	4,621.83	13.17%	129.15	838.01	1,424.52	169.99%	-4.20	86.90	0.46%	0
-Q3	5.39	5.62	3,164.88	5,382.31	2,724.83	4,633.94	13.96%	135.17	857.26	1,457.88	170.06%	1.30	87.10	0.23%	0
-Q4	5.28	5.62	3,138.47	5,428.43	2,718.18	4,701.48	15.42%	144.82	903.81	1,563.26	172.96%	9.90	87.40	0.34%	0
2547-Q1	4.7	5.62	3,189.65	5,576.96	2,740.34	4,791.38	11.89%	148.23	905.77	1,583.69	174.85%	0.10	88.20	0.92%	0
-Q2	4.49	5.62	3,195.41	5,599.39	2,772.99	4,859.17	12.37%	151.93	894.83	1,568.02	175.23%	-4.30	89.20	1.13%	0
-Q3	4.72	5.62	3,218.49	5,669.70	2,879.61	5,072.72	12.94%	155.44	911.72	1,606.09	176.16%	1.00	90.00	0.90%	0
-Q4	5.51	5.62	3,124.26	5,660.54	2,804.58	5,081.35	13.05%	157.75	955.77	1,731.67	181.18%	9.50	90.10	0.11%	0
2548-Q1	4.95	5.62	3,162.26	5,795.62	2,792.70	5,118.32	13.24%	169.29	936.32	1,716.03	183.27%	-2.00	90.70	0.67%	0
-Q2	3.53	5.62	3,179.12	5,765.58	2,832.48	5,136.92	13.52%	171.82	932.89	1,691.86	181.36%	-3.30	92.60	2.09%	1
-Q3	3.66	6.25	3,277.37	6,060.67	2,889.94	5,344.21	14.17%	170.88	962.89	1,780.62	184.92%	1.70	95.00	2.59%	0
-Q4	6.09	6.62	3,233.35	6,158.88	2,890.82	5,506.43	14.19%	167.80	999.78	1,904.39	190.48%	8.60	95.50	0.53%	0
2549-Q1	6.95	7.37	3,326.19	6,483.66	2,870.02	5,594.46	14.12%	171.82	997.32	1,944.05	194.93%	-0.40	95.90	0.42%	0
-Q2	5.33	7.62	3,348.75	6,448.30	2,913.88	5,610.93	14.17%	173.65	986.47	1,899.53	192.56%	-4.30	98.10	2.29%	0
-Q3	7.34	7.75	3,414.52	6,578.82	2,935.96	5,656.77	14.89%	174.26	1,009.43	1,944.90	192.67%	1.20	98.50	0.41%	0
-Q4	7.65	7.75	3,314.44	6,515.36	2,903.09	5,706.75	14.50%	170.86	1,044.29	2,052.82	196.57%	8.30	98.60	0.10%	0

ปี/ไตรมาส	RMLR	MLR	RDEPO	DEPO	RCRE	CRE	CAP	PII	RGDP	MGDP	GDPDEFLA	RGR	CPI	INFLA	D _{t1}
2550-Q1	8.53	8.12	3,304.99	6,667.81	2,844.75	5,739.28	14.59%	165.62	1,039.18	2,096.55	201.75%	-0.50	98.20	-0.41%	0
-Q2	5.79	7.62	3,312.89	6,601.13	2,902.03	5,782.46	14.61%	169.42	1,027.47	2,047.30	199.26%	-4.30	100.00	1.83%	0
-Q3	7.39	7.49	3,389.75	6,701.29	2,963.04	5,857.70	15.44%	173.79	1,059.09	2,093.74	197.69%	1.90	100.10	0.10%	0
-Q4	5.47	6.87	3,185.44	6,506.97	2,936.93	5,999.33	15.38%	177.94	1,104.28	2,255.73	204.27%	8.90	101.50	1.40%	0
2551-Q1	5.32	6.99	3,536.50	7,363.51	3,172.42	6,605.46	15.15%	178.02	1,103.24	2,297.10	208.21%	-0.30	103.20	1.67%	0
-Q2	3.08	7.25	3,164.32	6,664.25	3,303.79	6,957.98	15.66%	176.73	1,084.07	2,283.11	210.61%	-4.90	107.50	4.17%	0
-Q3	7.46	7.37	3,225.09	6,813.12	3,390.41	7,162.36	15.70%	179.33	1,098.88	2,321.43	211.25%	0.60	107.40	-0.09%	0
-Q4	10.32	6.87	3,437.51	7,156.29	3,626.34	7,549.40	14.14%	171.56	1,057.31	2,201.14	208.18%	0.40	103.70	-3.45%	0

RMLR , MLR = อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน

RDEPO , DEPO = เงินฝากที่แท้จริงและที่เป็นตัวเงิน

CPI = ดัชนีราคาผู้บริโภค

RCRE , CRE = สินเชื่อที่แท้จริงและที่เป็นตัวเงิน

INFLA = อัตราเงินเฟ้อ

CAP = เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

DT 1 = วิกฤติเศรษฐกิจการเงินปี 2540

PII = ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน

GDPDEFLA = ดัชนีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

RGDP , MGDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้นที่แท้จริงและที่เป็นตัวเงิน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางนวลละออ อานามวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	22 เมษายน 2513
สถานที่เกิด	อำเภอพนา จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีพ.ศ 2535 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีพ.ศ 2540
สถานที่ทำงาน	คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ตำแหน่ง	อาจารย์